

ПОЛИТИКИН

15
динара

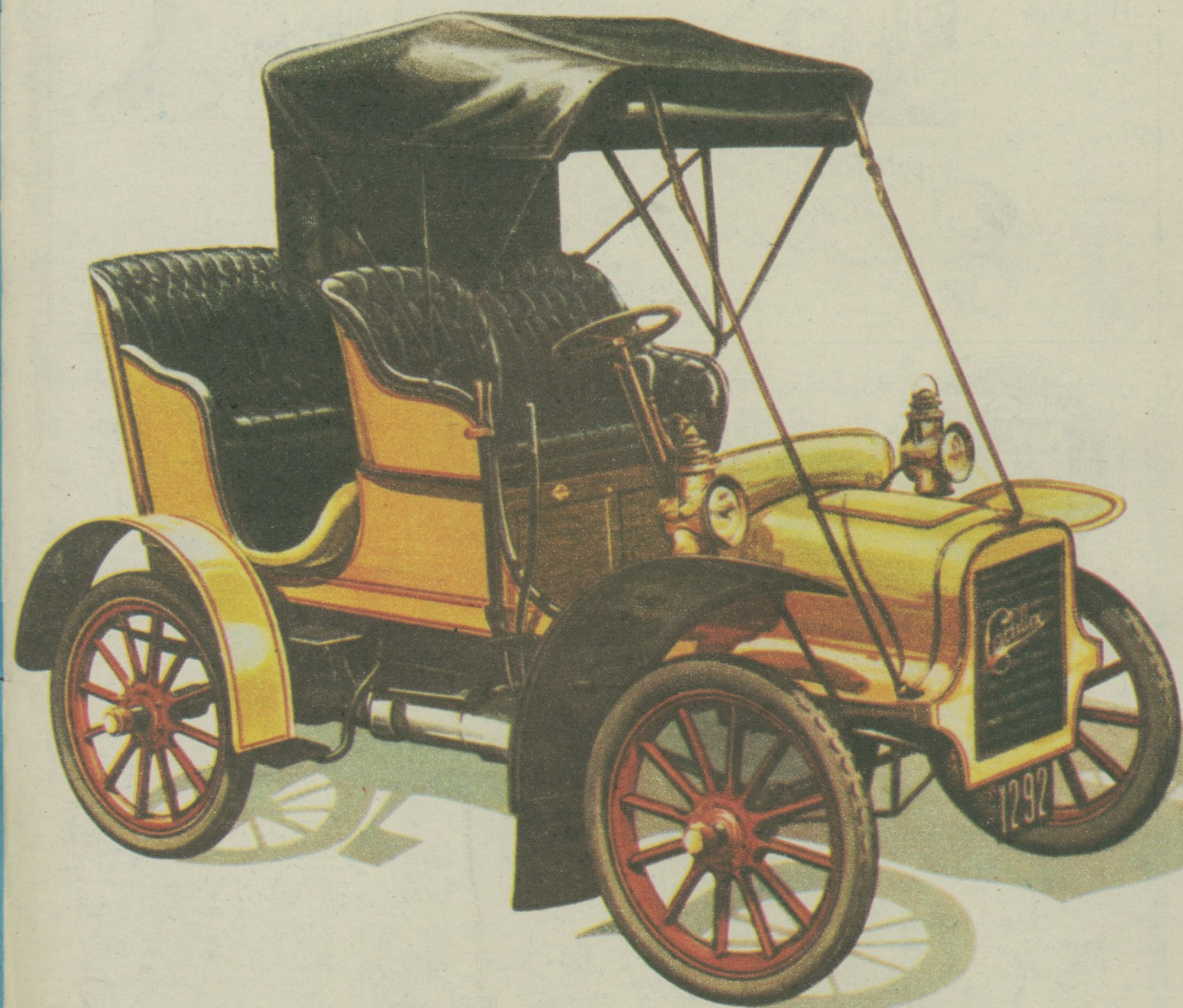

БРОЈ

1522

ЗАБАВНИК

27. 2. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

Репортер

Веровати или не!

ДВА ТРГОВЦА

АРВЕТОМ НАТЕРАЛА СУ ЈЕДНОГ НОВИНАРА ДА ЗАЈЕДНО СА ЊИМА СИЋЕ НИЗ РИЖУ ЗА СПУШТАЊЕ БАЛВАНА НА ПАДИНАМА СИЈЕРА НЕВАДЕ (КАЛИФОРНИЈА). НИЗ ЖЛЕБ ДУГАЧАК ОКО ЧЕТИРИ КИЛОМЕТРА ЈУРИЛИ СУ БРЗИНОМ ОД 160 КИЛОМЕТРА НА САТ.

СРЕБРНИ САТ

КОЈИ ЈЕ 1629. ГОДИНЕ ЗАТРПАН У ЗЕМЉОТРЕСУ НА ЈАМАЈЦИ, ОТКОПАН ЈЕ 275 ГОДИНА КАСНИЈЕ И ПОСЛЕ ЧИШЋЕЊА ОПЕТ ЈЕ БЕСПРЕКОРНО РАДИО.

ПОРОДИЦА СИМОН

ИЗ РЕМСА У ФРАНЦУСКОЈ, ВЕК ЧЕТИРИ ВЕКА БАВИ СЕ ИЗРАДОМ ВИТРАЖА.

НЕКИ САВЕЗНИЧКИ ВОЈНИЦИ

НА САМОМ ПОЧЕТКУ ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА НОСИЛИ СУ ЗАШТИТНИ ОКЛОП.

ФРЕНК МУНДУС

ЛОВАЦ НА АЈКУЛЕ ИЗ ДРЖАВЕ ЊУЈОРК (САД), ГОДИНЕ 1964. УЛОВИО ЈЕ БЕЛУ АЈКУЛУ КОЈА ЈЕ БИЛА ДУГАЧКА 5м. И 33см. ИМАЛА ЈЕ МАСУ ОД 2 ТОНЕ И 385 КИЛОГРАМА И ОБИМ БИО 4м И 55см. ФРЕНК ЈУ ЈЕ УЛОВИО ПОСЛЕ ПЕТОЦАСОВНЕ БОРБЕ УЗ ПОМОЋ ПЕТ ХАРПУНА И 15 МЕТАКА ИСПАЉЕНИХ ИЗ ПУШКЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● десет километара од Екс-ан-Прованса у Француској открито је на хиљаде диносаурусових јаја. Свако од њих има запремину од око три литра.

● у Кини, на листи најпопуларнијих спортова, фудбал заузима треће место (одмах иза пинг-понга и кошарке), а њиме се активно бави око двадесет милиона младих.

● савремена медицина победила је многе болести које су још у прошлом веку сматране неизлечивим, али је зато двадесети век „стекао“ неке које су биле непознате у ранијим вековима. Једна од таквих болести је и „ушни дерматитис“, кожно обољење ушију изазвано дугим телефонским разговорима. За телефон је везано још једно обољење — „телефонско зујање ушију“ проузроковано честим телефонским разговорима.

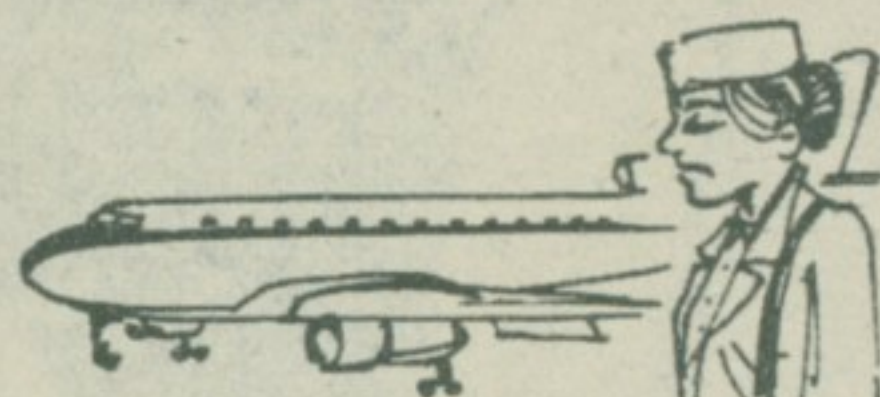
● прошле године на свету је произведено ништа мање него четири милиона три стотине хиљада милијарди цигарета. Сваке године светска производња се повећава од 1 до 2 процента.

● на путу дугачком сто километара у америчкој држави Вајоминг у последњих десет година настрадало је више од хиљаду јелена који су били узрок и многих саобраћајних несрећа. Зато је читавом дужином пута постављена жичана ограда, а изграђено је и неколико подземних пролаза за јелене.

● статистичке бројке показују да је Јапан постао „царство робота“ који обављају најразличитије послове. У овој земљи производи се и примењује 80 одсто свих робота на свету.

● један енглески научник, после дуготрајних опита успео је да измени боју перја многим врстама птица тако што им је у храну додавао анилинске боје. Добио је, на пример, плаве и јарко црне голубове и канаринце свих могућих боја и нијанси.

● чести летови авионом могу да изазову различите поремећаје у организму. Тако неке стјуардесе оболевају од такозваног „реактивног стомака“, то јест отока стомака који се јавља као последица пребивања на великим висинама.

● према твђењу групе британских архитеката, бука понекад има и благотворно дејство. Наиме, ове архитекте пројекто-

вале су супермодерну зграду за једну авио-компанију, а посебну пажњу обратиле су на звучну изолацију. Међутим, неприродна тишина проузроковала је код службеника меланхолију, депресију и нервозу, а узрок свега био је недостатак било какве буке. Зато су на магнетофонску траку снимљени разни шумови који се емитују радионицама. И све сметње су ишчезле.

Улажи су кратке ноге, каже стара пословица, много старија од детектора лажи који данас с толико успеха открива право стање ствари. А како је настала ова справа полиграф или вишеканални показивач, како је стручно зову.

Двадесетих година овог века један амерички полицајац конструисао је кутију са зеленом и црвеном сијалицом. Кад би испитивао осумњиченог, појављивала би се црвена светлост што је значило „лаж“ или зелена за „истину“. Међутим, конструкција апарата била је суперпроста. Наиме, полицајац је сам притискао дугмад испод писачег стола. Зачудо, рачунајући да ће живци окривљеног попустити обично је стизао до истине.

ТРИ КАНАЛА ИСТИНЕ

Први прави детектор лажи конструисао је један други полицајац, Леонард Килер из Чикага који је употребио три медицинске напаве:

- кардиограф — регистар пулса и крвног притиска,
- пнеумограф — показивач удисаја и издисаја ваздуха,
- галванометар — контролор коже.

Уједињени, ови инструменти чинили су детектор лажи који је испротавањем три различите линије откривао промене у организму док оптужени одговара на питања.

Наравно, данас су ово само основни делови детектора лажи. Додати су нови инструменти на бази рендгена, мерења топлоте... Још се примењују и електроенцефалограм, електромиограм а и електро-фото отисак. Први региструје промене у мозгу, други трептаје ока, а трећи промене крвотока у врховима прстију. Свако даље усавршавање справе за откривање лажи подиже и онако високу цену производа. Просечан модел за испитивања у полицијским станицама стаје више од пола милиона динара (50 старих милиона). Недавно се на тржишту Савезне Републике Немачке појавио „портабл“ модела за 2.250 динара „детектор ЛД 1“. Стручњаци, међутим, тврде да је он више играчка јер открива да ли се кожа жежи или не!

— Човек је програмиран да говори истину — тврди професор Удо Ундојч, директор Психолошког института Универзитета у Келну. — Кад слаже, улази у ситуацију стреса, јављају се промене у организму које он вољом не може да контролише.

Између осталог, скаче му крвни притисак, убрзава се пулс и дисање, појачава знојење. На жалост, дугогодишњим тренингом поједине од ових појава могу се спречити али, срећом, не

КАКО РАДИ ДЕТЕКТОР ЛАЖИ

НИСМО РОЂЕНИ ДА ЛАЖЕМО

Помоћу ове машине криминалисти данас могу у деведесет одсто случајева да открију кад оптужени говори истину, а кад лаже. За преосталих десет процената крив је углавном један закон

све заједно и одједном. Зато и постоје најмање три графикана...

ЧАСТ ИЗУЗЕЦИМА

У деведесет одсто случајева детектор открива лаж. Код осталих, а узорак је био 35 хиљада питања, не може се установити да ли је одговор лажан или истинит.

Основна препрека за рад детектора у појединим земљама је закон који не дозвољава примену овог апарата против воље оптуженог. Тек ако сам прихвати употребу детектора лажи, наука може да ступи на сцену.

— Постоје људи који се веома лако узбуде — тврди професор Ундојч. — Код њих се добија лажна слика. Сетимо се студента пред испит, глумца пред

наступ, зар код њих није поремећен пулс, дисање, притисак? Само мирна особа добар је партнер стручњаку уз детектор, без обзира што можда мислимо да је истренирала лаж.

Због оних којима класичан детектор не може ништа појавила се потреба за неким скривеним детектором, као за скривеном камером: сигнализација на даљину за видео-камеру, мерач температуре... Компликоване „шпијунке“ показале су се корисније од детектора лажи. Наравно, њихова цена је још виша, израда компликованија.

Детектор може да открије лаж и пре него што се укључи! Недавно је у малом месту Гронау у СР Немачкој трговац аутомобилима Кемпер „олакшан“ за 12 хиљада немачких марака. Полиција је привела петорицу осумњиче-

није пристао на примену детектора лажи.

Да би открио како ради детектор, један немачки новинар пристао је да буде „медијум“. У затвореној коверти добио је упутство за прекршај.

„Идите на железничку станицу, пронађите откључан аутомобил, извадите дозволу и сва документа која се у њему налазе. Понашајте се као да се ништа није догодило.“

— А шта се догодило уз детектор лажи?

— Сео сам на необичну столицу, руке су ми поставиле на специјалне наслове. Просторија је била неонски осветљена. На столу поред мене поставили су металну кутију из које су вирила гумена црева. Повезали су ме са овом „справом“ за груди, прст, надлактицу. Затим је стигао стручњак. Почела је серија питања на која сам ја, чини ми се, хладно одговарао „не“. Питања су била подељена у групе, од тога где је била дозвола, које марке је био аутомобил до тога да ли је истекла важност пасоша? Најгоре од свега је што се иста питања понављају унедоглед. Изгубио сам осећај за време и више нисам могао да управљам својим одговором. Оно „не“ није више било тако одсечно...

На крају је одговор стручњака био:

— Крив! Ви сте лагали! Иако је ово био смишљени експеримент на графикону се тачно показала граница кад је воља престала да управља телесним реакцијама. Дијаграм је прецизно одвајао лаж од истине.

— Изненађен сам — изјавио је новинар на крају — колико су шансе за лаж минималне.

Љ. Т.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

СЛАВИ

42. РОЂЕНДАН

Први број „Политикиног Забавника“ појавио се, као што знате, пре много година, тачније 28. фебруара 1939. и читаоци су му сами изабрали име. Од тада па до данас „Забавник“, један од најтиражнијих листова у земљи, сваког петка стиже у многе домове широм Југославије: штампа се ћирилицом, латиницом и на словеначком језику. Управо због дуге традиције и угледа „Забавника“, Телевизија Београд одлучила је да сними специјалну емисију која ће читаоцима, односно гледаоцима омогућити да мало завире у тајну прављења листа с којим се многи од њих већ деценијама друже. Зато не пропустите:

сутра на Првом програму емисију
КАКО СЕ ПРАВИ »ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК«

за коју је сценарио припремио Тимоти Бајфорд а уредник је Оливера Павић.

НЕЋЕ У МУЗЕЈ

МОГУ ЛИ С ВАМА ДО БРАЈТ

У недељу, другог новембра прошле године, више од три стотине најстаријих аутомобила у свету — сви конструисани пре 1905. — кренуло је из лондонског Хајд парка на своју седамдесет и четврту по реду спомен возњу у правцу Брајтона познату под називом „Брајтонска трка“ или, како су је у шали и помало неправедно, крстили новинари — „Трка крнтија“.

Ова почасна возња ветерана, којом се још од 1896. године званично обележава прослава Дана моторизма уопште, одражава се прве недеље новембра, без обзира на временске услове који у то доба године не иду увек на руку возачима ни далеко технички, савршенијим возилима.

НИКУД БЕЗ ПЕШАНА

Први аутомобили у Великој Британији нису били нарочито омиљени, поготово не код судских званичника и полицајаца који су се потрудили да за њих одмах уведу нека ограничења. Тако, на пример, највећа дозвољена брзина била је око шест километара на час, с тим што је локалним властима по градовима остављена могућност да, према свом нахођењу, пропишу чак и мање брзине. Такође је уведена обавеза да улицом, испред сваког возила, иде пешак са црвеном заставицом у руци и упозорава остале учеснике у саобраћају на наилазак аутомобила.

Године 1878. овај члан закона је измењен: укинуте су заставице. Пешак је, свеједно, морао да иде испред возила, па су возачи сматрали да није наодмет да је и даље користе. Једном приликом оснивач Мото-клуба у Енглеској Хенри Мулинер ухваћен је у Брајтону да вози преко дозвољене брзине која је износила три километра на час. Морао је да плати поприличну казну, а уз то му је још судија у љутњи рекао да је његова „ђаволска машина“ право зло и напаст за миран градски свет.

Парламент је следећој години био нешто благонаклонiji према аутомоби-

лима и аутомобилистима, па је одобрио максималну брзину од двадесет километара на час. Укинути су обавезни пешаци-пратиоци а с њима, коначно, и заставице.

Нови закон ступио је на снагу 14. новембра 1896. године. Овај датум у историји аутомобилизма означен је као Дан ослобођења, односно укидања ограничења.

БЕЗМАЛО СТО ГОДИНА ДЕЛИ НАС ОД ДАНА КАД СУ АУТОМОБИЛИСТИ ВОЗИЛИ СВОЈУ ПРВУ ТРКУ КОЈА, НИ ПОРЕД МАКСИМАЛНЕ БРЗИНЕ ОД ДВАДЕСЕТ КИЛОМЕТРА НА ЧАС, НИЈЕ ПРОШЛА БЕЗ ИНЦИДЕНТА. ПО СВЕМУ СУДЕЋИ БАШ ОВАЈ СЛУЧАЈ ОЗНАЧИО ЈЕ РАЂАЊЕ СТОПИРАЊА.

ОНА?

Нечим га је требало обезбедити. Одлучено је да се организује свечана возња аутомобилима до Брајтона.

Тадашњи председник лондонског Мото-клуба Х. Ј. Лосон окупио је за ову прилику праву малу армију слављеника, сви обучени у униформе плаве боје са скерлетно црвеним, белим и златастим ширитима — попут ондашњих адмирала или диригената блех оркестара.

Тако је једног суморног новембарског јутра одржана прва Брајтонска трка. Било је влажно и магловито, готово непријатно. Упркос томе житељи Лондона листом су похрлили у правцу Хајд парка, не желећи да пропусте овај историјски тренутак. У међувремену, учесници трке окупили су се у Вајтхолу где је приређен свечан доручак и одржана церемонија установљења трке. Око десет и тридесет дат је знак да се крене: возачи са својим живим свечано одевеним пратиљама, дим, магла, киша, радознали и раздрагани гледаоци — све се то наједном усковитлало и претворило у чаролију коју Лондон дотад није имао прилике да види.

Свечаности је присуствовао и Готлиб Дајмлер кога

Двосед »свифт« из 1904.

Самоходни парњан из 1901. године

»Дајмлер« из 1903.

многи сматрају оцем аутомобилизма, као и двојица чувених француских фабриканата: Леон и Камиј Боле. Ту су били и најпознатији европски »тркачи« тога времена: Меркел, Мејед и Ото Мајер.

ПРЕКО ПРЕЧЕ ВОЗОМ БЛИЖЕ...

Аутомобили су из Лондона кренули у пратњи специјалног возила за помоћ на путу, али се управо ово возило све време кварило тако да је у Брајтон стигло тек следећег дана око три часа ујутро — дуго после доласка и последњег учесника.

Аутомобилиста по имену

Дакан, возач једног Болеовог аута, доживео је саобраћајни удес: трудећи се да заобиђе једна запрежна кола ударио је о ивичњак тако снажно да је његова сапутница у дивној свечаној хаљини излетела из седишта као избачена из катапулта и завршила у јарку покрај пута. Неповређена али сва мокра и улепљена блатом, закључила је да нема смисла да настави путовање са несмотреним возачем, па је подигнутим палцем замолрила првог следећег аутомобилисту да је повезе до Брајтона. Ова дама, којој се не зна име, највероватније је прва ауто-стоперка у историји.

Ојађени Данкан изнајмио је кола с коњима да га доведу до циља, али је уз пут, заједно с њима, несрећно слетео с пута и чак убио једну краву.

Друга Болеова возила имала су више среће: Леон и Камиј су међу првима стигли у Брајтон. С њима се на циљу нашао и један од два електроаутомобила који су такође учествовали у трци. Причало се да овај ауто није возио регуларно. Власник га је, кажу, утоварио на воз и Лондону и истоварио у Пристон парку

на периферији Брајтона. И да би био што уверљивији, попрскао га је блатом а потом, тријумфално, провозао последња два километра до циља.

Следеће прославе, све до двадесетих година, нису биле нарочито успешне. Онда су новинари преузели покровитељство и у церемонијал унели нову живост. Они су сковали назив »Надметање кртија« којим Енглези нису нарочито одушевљени јер сматрају да свечана возња није трка и да су ови аутомобили — у то ипак не треба сумњати — све само не кртије.

Од 1930. године трке организује Аутомобилски савез Велике Британије и ис-

товремено оснива клуб аутомобилских ветерана ове земље.

Брајтонска трка се сматра највећим достигнућем светским спектаклом ове врсте. Одражана је свих протеклих година, не рачунајући ратне године. Прошле године у трци су учествовали возачи и возила из Америке, Канаде, Аустралије, Новог Зеланда, Јапана, Француске, СР Немачке, Италије, Холандије, Белгије, Шведске, Швајцарске и Ирске. Гледаоци су и овог пута испунили сваки сантиметар трасе између Лондона и Брајтона дугачке преко осамдесет километара.

Д. В.

»Дајмлер« из 1897. који је прошле године успешно стигао на циљ у Брајтону

»Пежо« из 1902.

»Де дион бутон« из 1905.

К од манастира Мале браће у Дубровнику налази се гробница са плочама без натписа. Овде почивају људи који су били учесници једне драме...

Била је кишна фебруарска ноћ 1399. године. Иза неких шарених окана племићких дубровачких палата жмиркала је слаба светлост, а уским улицама су крстариле ноћобдије са упаљеним фењерима и мукло извикивале часове. Ове ноћи чекићи јавног часовника, постављеног десет година раније на Плати откуцали су четврти час ноћи (22 часа), када је на малој капији врта палате Замања тихо залупао човек у црном плашту.

УСЛУГА ЗА УСЛУГУ

Племићка породица Замања била је једна од најугледнијих и најбогатијих у Дубровнику. Припадала је оном повлашћеном слоју који је управљао Дубровачком Републиком. Велико веће (градска скупштина) било је састављено од племства и богатијих грађана а Веће умољених (влада) искључиво од племства. На челу овог већа стајао је кнез биран сваког месеца.

Човек у црном плашту кога су увели у палату Замања био је босански војвода Стефан Миљушевић, а пратио га је Димитрије Маркочевић, војвода из Хума. Посета је била повезана са заузимањем Дубровника, односно његовом предајом „једној страни сили“.

Заузети град споља било је практично немогуће јер су га браниле четири јаке тврђаве које и данас постоје. За сталну одбрану држано је сто најамника, али су у случају опасности грађани били дужни да се прихвате оружја. Војној обавези подлежали су сви мушкарци од петнаест до седамдесет година! Најамницима под непосредном командом Великог већа заповедао је капетан са сва помоћника.

У време феудалне расцепканости на нашем тлу, суседи су се гледали као противници. Тако су и властодршци Босанске Краљевине жудели да се дочепажу Дубровника јер су страховали да град-република поново не падне у руке Венеције и послужи као одскочна даска за продор у Краљевину. Зато су помануте босанско-хумске војводе, које су ове ноћи дочекали браћа Замања и Бодача, донеле предлог да с војском помогну да се ова властела дочепа власти у граду. Заузврат, Босна би добила полуострво Пељешац са јаком тврђавом Стон које је раније Дубровачкој Републици уступио цар Душан у жељи да помогне њеној одбрани.

Али, догодило се нешто непредвиђено. Млади Јаков Замањ, леп и обесан као и његов брат Николица, залубио се у прекрасну Мариславу, кћи мајстора ку-

ШПИЈУНАЖА У ДУБРОВАЧКОЈ РЕПУБЛИЦИ

дељара Николе Прислића Кудељице. Девојка је племићу узвратила љубав мада је знала да не може постати његова жена.

Када је за то сазнао стари кудељар, хтео је да пресвисне од срамоте и отишао је код старог Крве Орсата Замање, оца браће Јакова и Николице.

НА СВЕ СПРЕМАН ОТАЦ

Осиони стари племић је несрећном кудељару пружио двадесет „одштете“, уз речи:

— А који је ђаво терао да се подмеће!

Кудељар је гневно пљунуо на новац и отишао да се пожали неком од свемоћних чланова Већа умољених (влда). Био је дирнут неочекиваном пажњом у Кнежевом двору. Речено му је да му пружају прилику да освети част своје кћери али уз услугу да се увуче у палату Замања и да слуша шта се тамо прича. Како ће он то учинити његова је ствар. У случају да ово некоме повери, запретили су му, биће кажњен смрћу.

За то време, по плану који је утврђен између браће Замања и браће Бодача с једне стране и босанско-хумских војвода с друге. Дубровник је требало да буде заузет 10. марта 1400. године у седми час ноћи (један по поноћи). Тада ће бити отворена Врата од Плоча и спуштен мост над дубоким ровом. Босанска војска која би ноћу прошла северним бедемима нагрнула би унутра.

Завереници су рачунали на подршку из редова обесправљених грађана и на синове неких богатијих грађана озлојеђених неправдом племићке власти. Али, пошто су припадали властели, вођи завере намеравали су да изиграју и своје следбенике и Босанце и заведу своју неограничену власт.

Како је стари мајстор Кудељица успео да се увуче у палату Замања није познато. Углавном, он је све договоре завереника преносио члановима Већа умољених. Осим тога, саопштио је да од требињског војводе Вукашина завере-

НЕ ДИРАЈ У ДЕВОЈАЧКУ ЧАСТ!

Кад је у питању била Република, дубровачки властелини нису имали милости ни за синове ни за унуке који би је издали.

ницима треба да стигне гласник који ће потврдити да ли 10. март остаје као ноћ препада.

Што се више ближио одређени датум, вођи завере постајали су све нестрпљивији. Дошао је и 9. март а гласника није било! Али, тог јутра је кроз Врата од Плоча ушао један Требињац, помешан са сељацима. Уходе Већа умољених пра-

тиле су га у стопу. Кад се Требињац обрео у договореној гостионици, један ухода је изгорио лознику „десет и четрдесет“. То је значило да остаје 10. март.

Тајни гласник се није двоумио и предао је поруку

у руке подметнутог двојника. Требињца су пустили и да оде а завереницима припремили клопку.

Пошто им се гласник није јавио, завереници су решили да дејствују без Босанаца и Хумљана. Уговоре но је да у један сат после поноћи; када на кули Врата од Плоча буде упаљена котарица са смолом, изиђу њихове наоружане присталице, извршен препад на малу најамничку посаду, ухвате чланове владе и кнеза и одмах их погубе.

ПОГУБЉЕЊЕ

Ближила се поноћ. Браћа Замања су припасивала мачеве кад је у палату улетела изbezумљена Марислава којој се отац похвалио да ће њен пријатељ убрзо умрети.

— Бежите, издани сте! Палата је опкољена!

Завереници су одлучили да побегну тајним ходником у градску луку, дочепају се најближег брода и исплове у безбедност. Али тог тренутка у палату је упао градски судија са четом стражара. Браћа Замања и Бодача су оковани у ланце и још исте ноћи одведени у тамничку одају за

мучење. За столом прекривеним црном чојом седео је истражни судија са писарима. Буктиње у углу бациле су мутну светлост на целате чија су лица била покривена кукуљицама.

Дубровчани, научени од Венецијанаца, били су мајстори у мучењу. Истезали су несрећне младиће, сипали им врело уље на ране и најзад су два брата Замања и три брата Бодача признали све. Уследила су нова хапшења и на крају су вође завере осуђене на „срамну смрт“.

Пред целатов пањ је прво доведен Николица Замања. На тргу пред Лужом, испред цркве Св. Влаха, био је подигнут дрвени подијум за погубљења.

МАРИСЛАВА ОДЛАЗИ У МАНАСТИР

Стари Крве Замања, коме су допустили да пред погубљење у тамници посети своје синове, плуноу је обојици у лице и изишао без речи. На окупљену властелу посебно снажан утисак оставио је стари Мело Бодача, деда браће Ловра и Сима. У тренутку кад су одсецали главу његовом љубимцу Ловру, иступио је напред, стегао срце и плуноу уз узвик:

— Псима псећа смет!

Стара дубровачка властела кад је у питању била не зависност Републике није имала милости ни за синове ни унуке ако су је издали. Над обезглављеним телима прочитана је одлука Великог већа и Већа умољених да се бунтовници сахране у гробницама без имена.

Тела завереника су три дана стајала испред Орландовог стуба, да би после била сахрањена код врата манастира Мале браће, испод камених плоча без натписа. У Светој Луцији су сахрањена тела других погубљених младих пучана.

Лепа Марислава је отишла у женски манастир Свете Кларе. Нико није знао какву је улогу у тој драми одиграо њен отац. Тек у најновије време у Дубровачком архиву откривени су подаци о томе.

Али ово није било последњи пут да се Дубровачка Република брани и шпијунажом. Њен шпијун Ђоре Бокшић успео је да постане протовестијар (министар финансија) босанског краља Дабише! Преко њега су дубровачки властодршци обавештавани о свим намерама Босанаца. С друге стране је кнез Раул, посланик далматинско-босанског војводе Хрвоја Вукчића, за новац постао дубровачки шпијун.

ЖИВ ЗАЗИДАН

Шпијуни Босанске Крајева Преко својих ухода на двору босанског краља Остоје дубровачки властодршци су сазнали за тежње овог краља и чудили се откуд тај младић схвата стратегијску извор обавештења: тај краљев „саветник“ био је Мило Кабога, пребеглица из Дубровника.

Сваког шпијуна је у Дубровнику очекивала страшна казна. У првој половини 16. века дубровачки надбискуп Филип Тривулчио је шпијунирао у корист Турака! Дубровчани су морали да га трпе јер је био под заштитом моћног султана Сулејмана Величанственог. Али су зато једног свог властелина, неког Поца који је радио за надбискупа, казнили смрћу. Један други шпијун, неки Прева Лукари, жив је зазидан у кулу Кнежевог двора!

Од шеснаестог века овај лепи град постаје средиште европске шпијунаже, у њему су деловали млечки, шпански, француски, турски, ђеновљански, енглески и ко зна све чији шпијуни. Дубровчани се нису усуђивали, на пример, да кажњавају турске шпијуне ако нису били њихови грађани, а ни француске које су штитили Турци.

Развој наоружања учинио је да дубровачке тврђаве више не буду нерањиве као некад. Зато су Дубровчани почели више да се уздају у своје политичко лукавство него у своје беге и куле.

М. Мирски

300

У ТЕЛЕФОНСКОМ ИМЕНИКУ

Колико знате људских имена која су изведена из назива животиња?

Ако је реч о личним именима, боље је да не лупате главу: једино обичније и распрострањеније такво име јесте Вук. (Истина, оно има мноштво изведеница: Вукоје, Вукота, Вучко, Вукашин, Вукосава и тако даље.) Разлози за његов настанак леже у једној старој празноверици, како је то објаснио најчувенији носилац овог имена, Вук Караџић. „Кад се каквој жени не даду дјеца“ (тј. кад умиру) „онда надјене дјетету име Вук, јер мисле да им дјецу ајештице једу, а на вука да неће смјети

ударити“, писао је Вук у свом „Српском рјечнику“ и додао: „Зато су и мени овако име надјели“.

Сасвим је друга ствар с презименима: ту је лако наћи примере као Орловић, Соколовић, Зечевић, Магарашевић, Мачкић, Међедовић, Пилетић, Комарчић и многа друга. Па чак и ако бисмо градили „чисте“ животињске називе, без наставака, постоје људи који се презивају Зеца, Јелен, Кошута, Медвед, Српа, Ласица, Јазавац, Рис, Коза, Мачак, Коскош, Врабац, Славуј, Кос, Гавран, Рак, Мрав, Рибица, Шаран... Сва та презимена можете наћи у телефонском именику града Београда!

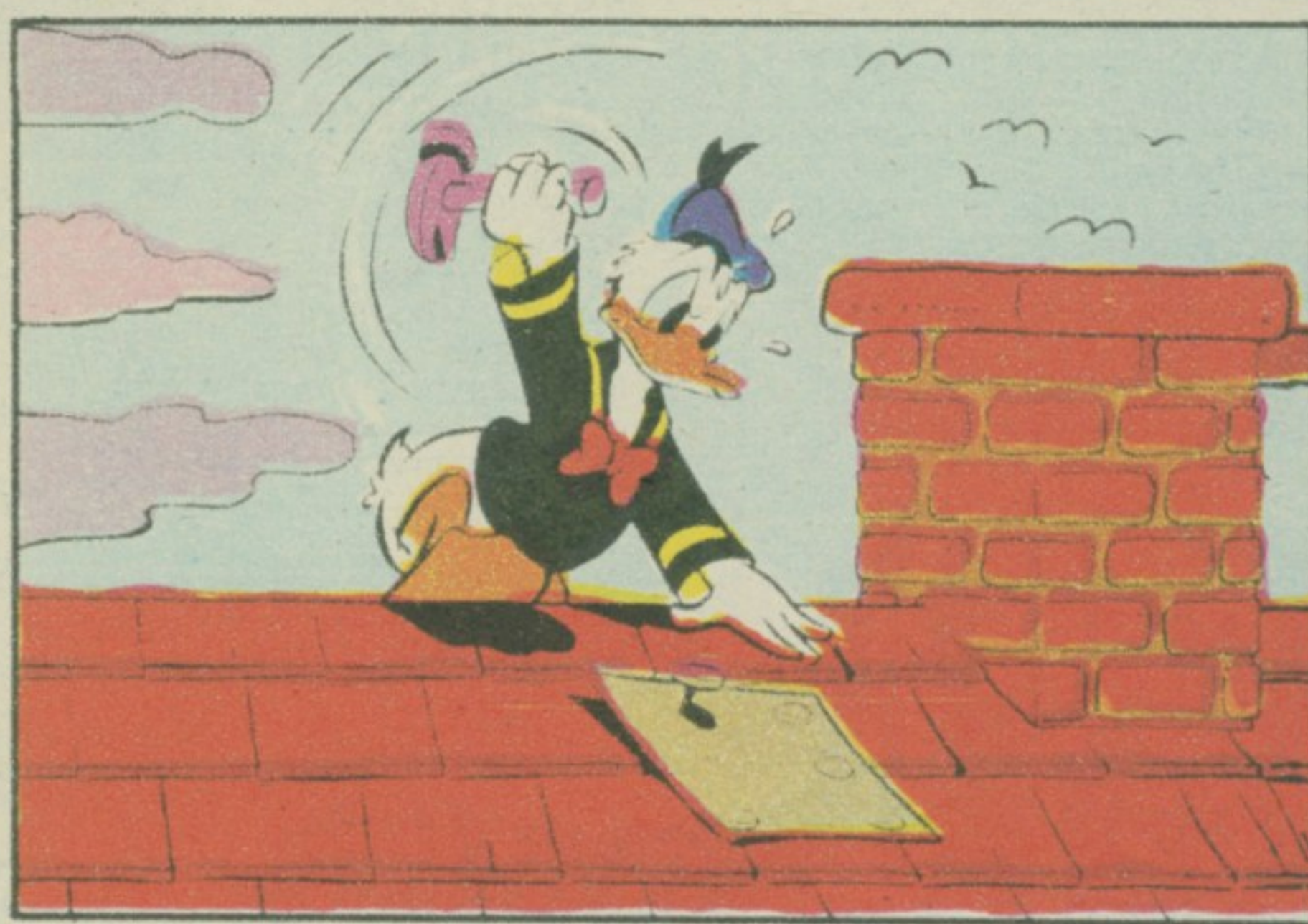
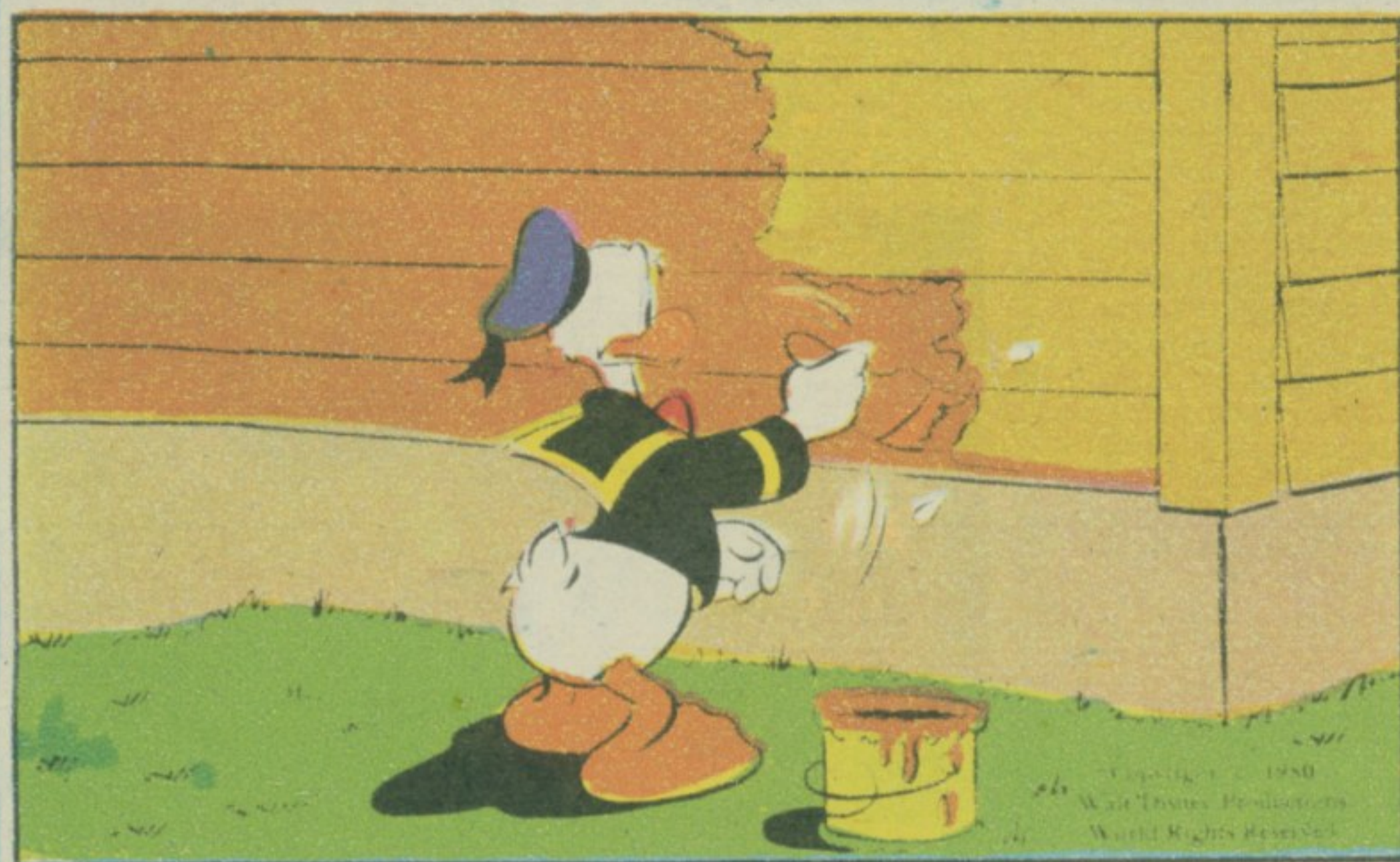
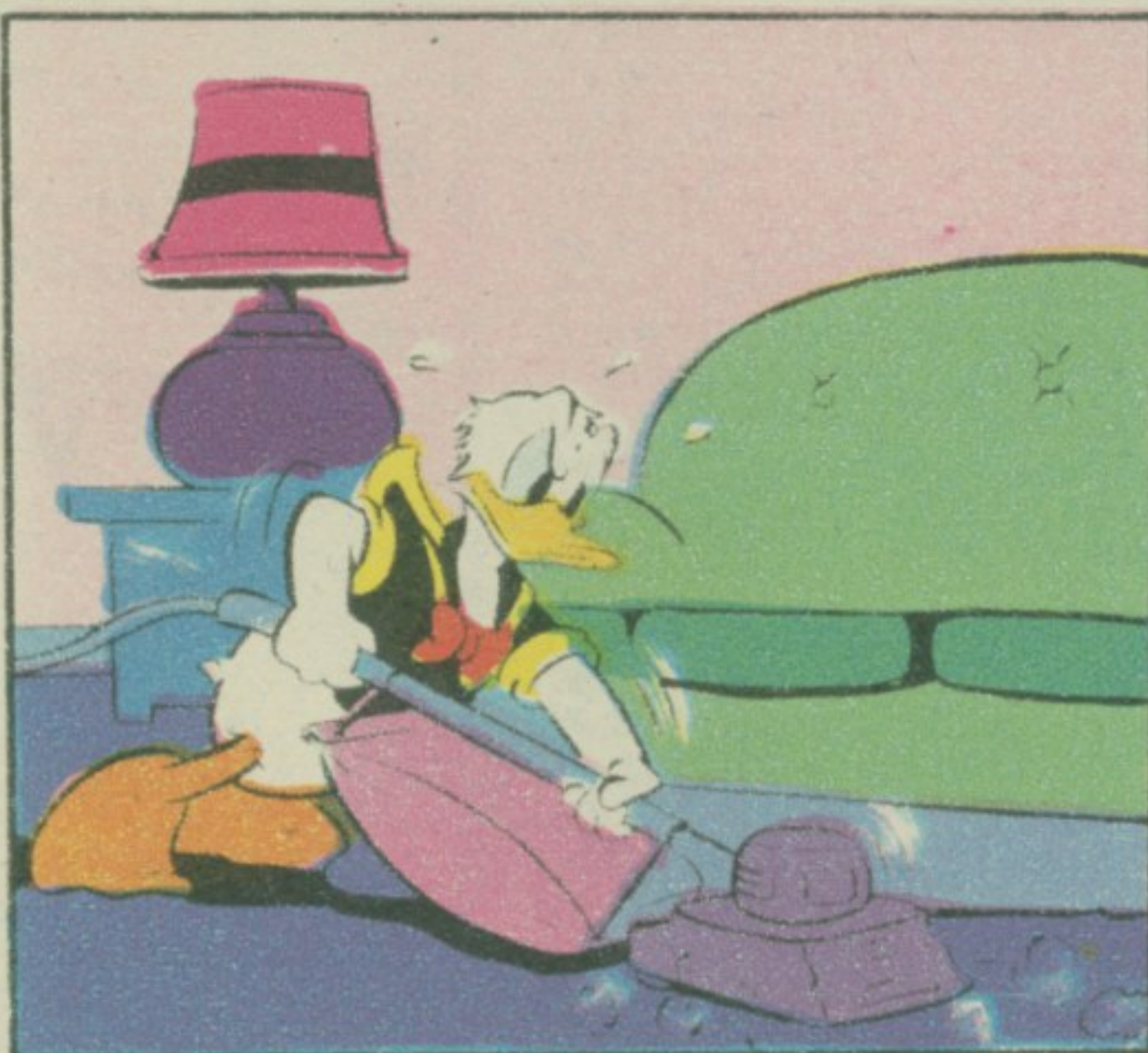
Ову разлику између имена и презимена није тешко објаснити. Животињско име ће мало који родитељ дати свом детету, али се таква имена често употребљавају као надимци — а од надимака, опет, настала су многа презимена. Једна од животиња која се због својих особина најчешће пореди с човеком јесте лукава лија. Код нас постоје презимена Лисица, Лисац, Лисичар, Лисичић, а исто значење имају распрострањена презимена као што је енглеско Фокс, немачко Фукс, италијанско Волпи или Волпоне.

Нису, међутим, само лисице позајмљивале своје име људима — него и обрнуто. Француска реч за лисицу, renard (изг. ренар), како су утврдили научници, настала је од личног имена Ренар, а ово опет од старог франачког имена Регинхарт. Како је до тога могло доћи?

У Француској је још од раног средњег века био веома популаран „животињски еп“, збирка шаљивих басана о лисцу, вуку, зецу, медведу и другим шумским створењима. Све животиње у том епу носиле су људска имена, па се и главни јунак, лисац, звао Регинхарт, касније Ренар. По њему је цело дело добило назив „Роман о Ренару“, а име Ренар почело је, најпре у шали, да се примењује и на лисице у стварном животу. Коначно, негде у 13. и 14. веку, то име је престало да се употребљава за људе и претворило се у заједничку именицу, што је и данас.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ЈА САМ ВАШ ЧОВЕК

После тешког пораза код Крупња, првих дана септембра 1941. Немци су одмах почели припреме за општи напад на ослобођену партизанску територију. Били су бесни и имали су разлога за то: поред великог броја погинулих и заробљених, изгубили су и највећи басен антимона у Европи.

Али и Ваљевски партизански одред припремио се да заштити ослобођене крајеве. У неколико ноћних акција уз помоћ становништва постављене су препреке, порушени мостови и на више места раскопани путеви који воде из Ваљева. Око препрека и порушених мостова распоређене су и добро маскиране јаче засаде. Град је био блокиран.

Немци су повремено покушавали да крену у овом или оном правцу, али су враћани натраг. Живот на слободној територији се нормализовао. На велики збор код Шарене Букве, на падинама Борање, искупило се преко шест хиљада људи. Основан је и Српски народни одбор у Крупњу, а у Столицама је одржано знаменито саветовање руководиоца народноослободилачког покрета из свих крајева земље...

СУМЊИВИ ТРГОВАЦ

У село Златарић тих дана стигао је неки трговац из Ваљева да би купио стоку. Распитавао се углавном за краве и волове, обилазио куће и штале. Кад је обавио посао и неколико грла крупне стоке потерао према граду, једна партизанска патрола га је ухапсила и привела у команду. Било је сумњиво на који се начин пробио до слободне територије јер се знало да је Ваљево опасно бодљикавом жицом и да је сваки излаз из града скопчан с многим тешкоћама. Трговац се, међутим, бранио хуманим аргументима: становништво у Ваљеву гладује и стока је купљена искључиво за потребе наших људи. Иако нису били сасвим убеђени у његову причу, партизани су га, ипак, пустили да се врати у блокирани град.

Неколико дана после овог догађаја нападнут је један вод Подгорске чете који је био на предстражи према Ваљеву. Немци су му пришли тако близу да је дошло до борбе прса у прса. Јединицу која је похитала у помоћ опкољеном воду на једној кривини сачекали су тенкови. Упркос жестокој топовској и миноградској ватри наши борци су успели да се среде и одбију Немце, али су претрпели приличне губитке. Погинуло је шеснаест бораца, а у тродневним

У нападу на предстражу погинуло је шеснаест бораца, више него у свим дотадашњим борбама за Ваљево, а партизани који су похитали у помоћ сачекали су тенкови. Очигледно, неко их је издао.

борбама за Крупњак страдало је само шест! Препад је однео више људских живота него све дотадашње борбе око Ваљева.

Било је очигледно да је у питању издаја. Штабу одреда који је тада био у

радник из Ваљева и десетина бомбаша кренула је коритом Јабланице према пивари. Зауоставила се тек код прве озбиљније препреке: ограде од бодљикаве жице у коју је била укључена струја. Специ-

зграду. Застали су код једних врата на првом спрату где је спавао издајник, лажни трговац стоком. Развалили су врата, упалили батеријске лампе и заслепили „трговца“. Тек после неколико тренутака,

блачење није било времена. Из ходника у приземљу, где су стајале сошке са немачким оружјем, партизани и њихов водич су узели пушкомитраљез и неколико пушака. Под истим кровом мирним сном спавала је и немачка стража.

Изазећи из фабрике пива свратили су у портирницу. Телефониста је још лежао на поду тешко дишући. Подигли су га на столицу кад је отворио о-

селу Причевићу послат је извештај из којег су избијали огорчење и сумња. Убрзо се потврдило да је сумња била основана јер је у поруци приспелој од партијске организације из Ваљева стајало и то да је Немце до партизанских положаја довео службеник градске пиваре, онај сумњиви „трговац“.

У ПИЦАМИ

Издајник је морао бити кажњен. Испланирана је акција. Другови из Ваљева ће показати човека, а задатак ће извршити два бораца Богосав Митровић — Шумар и Перо Јовановић. У Штабу одреда добили су немачке униформе с официрским чиновима, обријали и подшишали тако да су личили на Немце. Из Ваљева је убрзо стигао водич, један радник из пиваре.

Ноћу између 6. и 7. октобра 1941. група коју су сачињавала два „Немца“,

јалним клештима пресечене су жице и каблови и направљен пролаз. Десетина бомбаша је ту и остала да би, у случају потребе, штитила ударну групу. Два „Немца“, наоружана машинкама и бомбама, и млади радник кренули су даље. Друга препрека био је немачки стражар. Радник је остао у кориту Јабланице а двојица бораца кренула према стражару на капији. Немачког војника је збунила изненадна ноћна посета, али су га умириле официрске униформе и он је викнуо уобичајено: „Халт!“

Официри нису стали већ су продужили према њему без обзира што је држао пушку на готовс. Стражар се за тренутак колебао и то га је коштало живота. Потом су отрчали до портирнице, онеспособили телефонисту и покидали каблове.

Пошто су обавили први део задатка заједно с водичем ушли су у стамбену

пошто се навикао на светлост, издајник се гласнуо: — Па, господо, ја сам ваш човек.

— Баш зато те и тражимо што си немачки човек. Ми смо партизани...

Разговор је ту и прекинут. Издајник је морао да пођу у пицани јер за о-

чи. И њега су повели са собом.

Мала „казнена експедиција“ вратила се у одред. Издајник је саслушан, осуђен и стрељан, а телефониста је прикључен осталим немачким заробљеницима.

Момчило Марић

НОТИН

ЏБРОЧАК

ЗВУЧНО ИЛУСТРОВАНИ ЧАСОПИС ЗА ДЕЦУ

Часопис, за музичко, говорно и ликовно васпитање деце предшколског и ранешколског узраста

Стални прилог: грамофонска плоча као звучна илустрација садржаја часописа

Издаје једанпут месечно: Цена 25 динара по броју. Може се купити у свим киосцима.

Пре: плата на 10 годишњих бројева (225 дин.) код издавача, преко дејчјих вртића и основних школа.

Издаје: ИО „Нота“ — Књажевац, Карађорђева 15/1

Телефони:

Редакција (019) 73-315

Комерцијала (019) 71-516 и 71-423

Представништво у Београду (011) 323-147

ПРВИ
ПРЕПАД
НА
БАНКУ
УСРЕД
ДАНА

ДВАНАЕСТОР

ИЩА НЕПОЗНАТИХ

ЗА ПЉАЧКУ И УМОРСТВО У ЛИБЕРТИЈУ НИКО НИЈЕ ОСУЂЕН И НИ ЦЕНТ ВИСОКЕ НАГРАДЕ РАСПИСАНЕ ЗА БАНДИТЕ ЖИВЕ ИЛИ МРТВЕ НИКАДА НИЈЕ ИСПЛАЋЕН. ТЕК ДАНАС, СТО ПЕТНАЕСТ ГОДИНА ПОСЛЕ ДОГАЂАЈА, НАПРАВЉЕНА ЈЕ ЛИСТА НАЈВЕРОВАТНИЈИХ УЧЕСНИКА

У уторак 13. фебруара 1866. године нешто пре два сата по подне дванаест коњаника ујахало је у град Либерти на северозападу америчке државе Мисури. Тројица су се зауставила изван насеља, како се касније испоставило да чувају стражу. Остали су дојахали до Штедионице Клеј каунти.

Неки су сјахали, неки остали у салама, а двојица су ушла у банку у којој су се у том часу налазили само благајник Гринап Берд и његов син Вилијем запослен као чиновник. Оно што је уследило било је дотад нечувено у Америци.

ПТИЦЕ У НАВЕЗ!

Муштерије су прво застале крај фуруне да загреју руке а затим је један пришао шалтеру Вилијема Берда, пружио му признаницу на десет долара и затражио да је замени за готов новац. Када је Вилијем отворио фиоку с парам, испред носа су му се нашла два пиштоља.

— Ако писнете, готови сте! — процедио је бандит. — Хоћемо све паре из банке и то што пре!

Један од нападача одгурео је Вилијема Берда у сеф-одају и наредио му да све златнике и сребрњаке хитно потрпа у велику платнену врећу. Берд отац „одвео“ је другог до велике металне благајне у којој су се налазиле папирне новчанице, признанице и други вредносни папири. То се преселило у другу платнену врећу.

Гринап Берд се потом придружио сину у сефу. За њима су се залупила тешка метална врата уз коментар једног од бандита да „птичице треба затворити у кавез“. Била је то алузија на презиме Берд које на енглеском значи птица. Због брзине или нехата пљачкаши су заборавили да закључају врата сефа.

Овај пропуст био је кобан за деветнаестогодишњег ученика Џорџа Вајмора који је, на путу за школу, застао да погледа људе и коње испред банке. Баш у том

тренутку птице (отац и син Берд) су излетели из сефа и надале паклену дреку. Бандити су припуцали, оболи коње, прегазили Вајмора и ишчезли. У младићевом телу нађено је пет метака.

Једна чета војника пошла је за пљачкашима само пола часа после препада, друга нешто касније. Те ноћи подигла се снажна мећава и велика гонилаца одустала је од потере. Најупорнији су се вратили у рану зору с вешћу да траг води према северу до Маунт Џиледа, затим на исток у Реј каунти, одакле у правцу југозапада до Сиблја у Џексон каунтију где се губи.

Недељу дана касније стигао је извештај да је група од девет људи, по свој прилици пљачкаша из Либертија, пројасала кроз државу Канзас и нестала у правцу индијанских територија. Ово је била последња вест.

МЛАДИ ТАЛЕНТИ КРВАВОГ БИЛИЈА

После пљачке Штедионице Клеј каунти процењила је губитак на шездесет хиљада долара. Само неколико дана касније цифра је, изгледа намерно, подигнута на седамдесет две хиљаде. Пажљивим прегледом банчиних књига установљено је да су бандити однели педесет седам хиљада долара у признаницама и металном новцу и око петнаест хиљада долара у злату и сребру.

Све у свему „операција Либерти“ представљала је, бар за пљачкаше, фантастичан успех и прошло је много година пре него што је иком пошло од руке да тако опељеши једну банку.

Локални лист града Либертија „Трибјун“ донео је преко целе прве стране текст са крупним црним насловом: „Тешка пљачка и ужасно убиство“. Догађај је пуно новине широм Мисурија и других америчких савезних држава. Привукао је огромну пажњу мада су успомене на зверства из америчког грађанског рата још биле свежје и у

поређењу с њима једна пљачка и једно убиство нису значили много.

Становници Клеј каунтија били су од самог почетка убеђени да је пљачка у Либертију дело бивших конфедерациониста (јужњака) и то припадника неке од старих банди, као што су биле Андерсенова и Квантриљова.

Ове банде ровариле су на граници између Канзаса и Мисурија још пре званичног почетка грађанског рата. Вилем Андерсон, звани Крвави Бил, био је поручник у банди још озлоглашенијег Вилема Кларка Квантриља. Андерсон је научио о Џеса Џемса и многе друге „младе таленте“ како се барата пиштољем.

У Либертију су 1866. године постојале две банке: Штедионица града Либертија која је припадала бившим војницима Јута, и Штедионица Клеј каунтија, власништво некадашњих бораца Уније, односно северњачке армије. Опљачкана је ова друга мада је и јужњачка, у знак солидарности, понудила велику награду за бандите, живе или мртве. Ниједан цент ове награде никад ником није исплаћен јер се никада није ни указала прилика.

Неколико дана после пљачке осумњичено је десет особа — неке су препознали очевици напада, неки су идентификовани грешком или злонамерно. Сви су успели да докажу невиност чврстим алибијем осим извесног Џемса Крауча који је изведен пред суд и убрзо пуштен због недостатка доказа. Нико други никада није одговарао за пљачку банке у Либертију.

НИЈЕ ХТЕО ИЛИ НИЈЕ СМЕО?

Шеснаест година касније објављена је књига Френка Триплета који је добро познавао бивше Андерсенове и Квантриљеве бандите. Триплет се тек тада усудио да каже како је непосредно после злочина сазнао да је ор-

ганизатор пљачке био Арч Клемент, поручник Крвавог Билија.

Триплет је навео још неколико добро познатих имена али и три брата из Салина каунтија за које није дао никакве ближе податке. Познаваоци прилика у Мисурију, одмах су посумњали да та тајанствена браћа служе само као параван за три имена која Триплет није знао, није хтео, или није смео да открије.

До првих тврдњи да је Џес Џемс мозак и један од извршилаца злочина дошло је нешто пре и нешто после његове смрти 1882. године. Џесу је, у време пљачке у Либертију било осамнаест година и по рангу и чувењу налазио се испод Арча Клемента. Џесово време имало је тек да дође, а учешће у пљачки банке у Либертију приписано му је када је славом помрачио све остале савремене америчке бандите.

УТРИЛИ ПУТ ГАНГСТЕРИМА

Данас, сто петнаест година после пљачке која је ушла у историју криминалистике као прва у Сједињеним Америчким Државама изведена усред бела дана, може, на основу свега што се нагађало или било написано, да се направи листа највероватнијих учесника. То су: Арч Клемент, Френк Џемс, Џим Вајт, Бил Чилис, Џорџ Шеперд, Редман Манкис, Бад Пенс, Сони Пенс, Бад Макденијел, Џозеф Едмундсон, Џон Шеперд и Дејв Минс.

Пленом из Либертија Арч Клемент је могао да нестане из тог краја и почне нови живот. Уместо тога вратио се у Мисури и верује се да је баш он предводио банду која је опљачкала банку у Лексингтону у јесен 1866.

Шест недеља касније, 13. децембра 1866, Арч Клемент је у истом граду убијен из заседе. Имао је двадесет две године. Тако су банде из америчког грађанског рата утрле пут будућим спектакуларним гангстерским пљачкама широм Америке,

СУПРОТНО СВИМ ДОСАДАШЊИМ ТЕОРИЈАМА

Све донедавно могло се још и разговарати о томе мења ли се клима наше планете. Данас у то више нико не сумња, а поуздани знаци овог процеса су — поларне санте леда. Само, доскора се није знало каква је њихова улога у томе. Међутим, истраживач Виктор Захаров, познати совјетски глациолог који већ дуги низ година активно проучава арктички ледени покривач, сада тврди: узроке климатских осцилација на нашој планети, тако карактеристично за ово столеће, треба тражити у поларном леду.

Почетком нашег века на Земљи је дошло до отопљења. Престао је вечити мраз у низу подручја, смањила се површина и дебелина леденог покривача у Северном леденом океану, повукли су се ледници Северне Америке, Гренланда и низа арктичких острва. Међутим, отопљење је било кратког века, исто онако неочекивано као што се и појавило тако је и престало.

КРЕТАЊЕ ПО КОМАНДИ

Средином 40-их година температура је почела приметно да се снижава — најпре на северозападном делу Гренланда, а затим и у централним подручјима Арктика и околним арктичким морима. Захлађење се одразило и на распоред морског леда: његова површина се повећала, а ледене санте постале су обична појава и тамо где их раније није било. Та „ледена офанзива“ била је толико снажна и незадржива да се почело говорити о наиласку новог леденог доба. Очекивало се даље захлађење, али се догодило ново изненађење какво само природа уме да приреди: крајем 60-их година температура ваздуха поново је почела да расте. Ледене површине постајале су из дана у дан мање.

Нико није сумњао да ве за постоји између термичких услова у атмосфери и морског леда. Све је, на изглед, било јасно: ледени покривач се повећава услед захлађења, а смањује због отопљења. Међутим, Захаров тврди сасвим супротно:

— Ми данас располажемо низом чињеница које наводе на закључак да морски лед сам по себи може да утиче на промену климе. Лед изазива климатске промене на планети, а није њихова последица.

12 Морски лед има свој „начин живота“, независно

од атмосфере. Али, где се онда налази „програмски уређај“ који приморава лед да надире или се повлачи управо као по некој команди?

— У океану — одговара Захаров. — Управо океан регулише развој леденог покривача!

ЗАШТО, ЗАШТО, ЗАШТО?

Отприлике седам одсто укупне површине светског океана сваке године „навлачи“ ледени оклоп. При том се лед концентрисао на јужној полулопти распростире непосредно уз антарктички континент, и потпуно га окружује. Спољне границе леденог покривача, без обзира на годишње доба, оријентисане су у правцу географске ширине. На северној полулопти је ситуација сасвим другачија: лед се у облику клинова распостире у правцу подневака. У току хладније половине године оштрице тих клинова могу да пробијају границе Северног леденог океана, па тако лед може да се нађе и у Атлантику, у подручју острва Њуфаундленд. У Тихом океану лед стиже до још јужнијих тачака. У свему овом најнеобјашњивија је чињеница да се чак и у јеку најљућих мразева бродовима може пловити и до најсевернијих ширина, готово до саме 80 паралеле, а да се при том не сретне ни једна једина ледена санта. На већем делу северноевропског базена леда уопште нема.

Узроци ове појаве данас се везују за карактер струјања у океану.

— Међутим, има нечег чудног у свему томе — истиче Захаров. — Морски лед северозападног Атлантика, како је утврђено, није „дошљак“ с Арктика већ је настао у локалним условима.

НЕВИДЉИВА РУКА

Ван сваке сумње је да се лед Охотског, Беринговог и Јапанског мора ствара „на лицу места“. Стога се намеће питање: због чега се лед у неким подручјима океана формира у зимском периоду, на пример, око острва Њуфаундленд, а у другим не, иако су у пи-

Арктик: совјетска покретна станица „Северни пол-22“. Воду за пиће и остале потребе овде, нормално, добијају топљењем леда.

Непосредно пре но што ће заронити гњурац добија упутство стручњана глациолога.

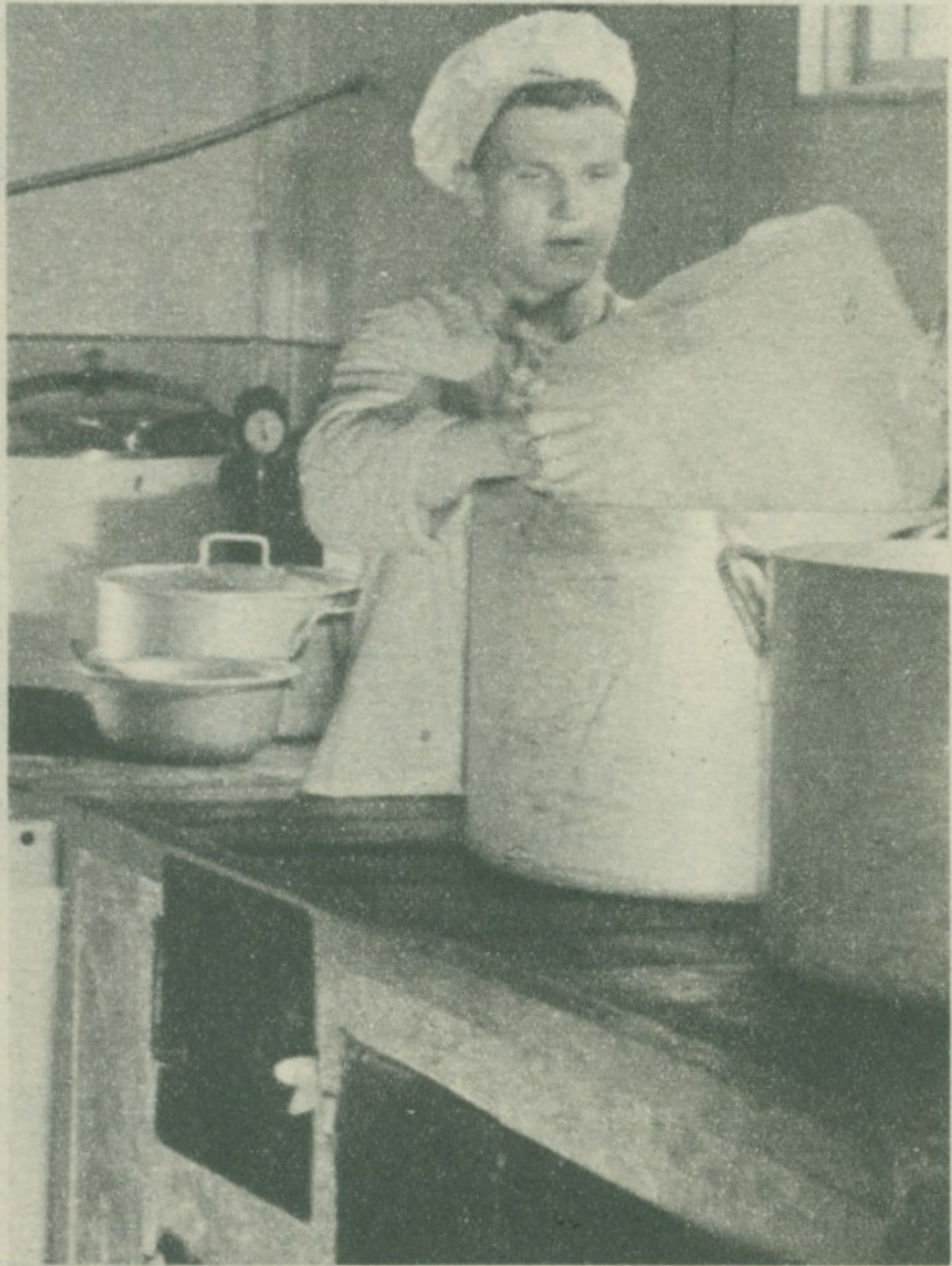
тању зоне са знатно суровијом климом, као што су, рецимо, воде Западног Шпицбергена? Узгред речено Шпицберген је за 33° ближи Северном полу од Њуфаундленда. Или други парадокс: лед зими покрива јужна мора — Азовско и северозападни део Црног мора а нема га у јужном делу Баренцовог мора.

Постоји још једна загонетна специфичност арктичког морског леденог покривача. У Северном леденом океану тај покривач се повећава само у току прва три хладна месеца — октобра, новембра и децембра. Наредних месеци, без обзира на суровије мразеве, ледена површина се не мења. Чак и у Северном леденом океану има

незалеђених водених просторстава, као што су Норвешко, делимично Гренландско и Баренцово море. То се односи и на северноевропски морски базен који се с једне стране граничи са Арктиком, а са друге Атлантиком. И овде се морски лед без икаквих ограничења шири у јужном правцу, према широком заливу између Грен-

СО НАЛ

И КЛИМУ КРОЈИ!

Модерна електрифицирана кухиња експедиције на Земљи Франца Јозефа.

Лед свуда оно палубе сигурно није много пријатан за морнаре, поготово над се пружа стотинама километара унаоколо. Валовите санте које видите у ствари су таласи замрзнути у покрету за време јане олује с мразом. Призор необичан чан и за ове географске ширине.

ланда и Скандинавије, али се, као да га задржава некаква невидљива рука, зауставља на одређеној граници, без обзира на снижење температуре ваздуха.

Та „невидљива рука“ у ствари је слој мање слане воде на океанској површини. Виктор Захаров сматра да се управо у том слоју крије механизам који ути-

че на стварање морског леда, његову стабилност и распоред.

Постојање горњег десалинизованог слоја, такозване површинске арктичке воде, значајна је специфичност у структури водене масе Северног леденог океана. У додиру са атлантском водом ствара се прелазни слој, такозвани пикноклин, у коме са ду-

бином густина брзо расте. Пикноклин је „брана“ која спречава да бујица топлоте из атлантских вода продере на површину.

— Годишама смо посматрали Северни ледени океан у различитим зонама — каже Захаров. — Проучавали смо и Пол, обале Азије и Северне Америке, источну зону Гренланда и Лабрадора и свуда иста слика: морски лед постоји тамо где је површински слој десалинизован, а нема га тамо где тог слоја нема.

Дакле, тајне више нема што се тиче распореда леда. Јасне су и његове „бубе“ да прихвата једне, а одбацује друге океанске зоне, као и то да се лед зауставља на граници где се завршава десалинизовани слој, изолован од дубинске топлоте. Лед није у стању да савлада ту препреку чак ни онда када температура ваздуха нагло пада. А то значи да ће до исте такве реакције доћи уколико настане укупно захлађење на планети, што стручњаци, судећи по прогнозама, не искључују. Али како ће се отопљење одразити на арктички ледени покривач? Хоће ли тај покривач ишчезнути под утицајем долазеће топлоте?

Ово питање данас се налази у центру пажње светске науке јер се не тиче само поларног леда већ и целе планете. Свака значајнија промена у поларном леденом покривачу може изменити лице наше планете. То илуструје и овај податак: ако би дошло до пуцања поларне капе, ниво воде светског океана повећао би се за седамдесет метара! Последнице катастрофалне: под водом би се нашла огромна прострост Земље.

БОЈАЗНИ НЕМА

Због тога научнике веома занима колико је морски лед отпоран на спољне утицаје? Совјетски стручњаци извршили су прорачуне који кажу: у постојећој структури вода површинског слоја Северног леденог океана отопљени поларни лед обнавља се већ до краја зиме, тако да његова маса одговара претходној. Океан би могао а се ослободи леда заувек само ако би нестао десалинизовани слој јер би се на тај начин обезбедило притока топле воде из дубина.

Расветљена је још једна тајна: кад постигне одређене димензије, ледени покривач ствара у атмосфери која га окружује такве термичке услове који су погодни за његов даљи развој. Гоштво су топле

Страна: улаз у складиште чувају верни пријатељи научника — вучјаци Ренс и Санди.

струје једини природни противник леда у подручјима северноевропског базена, где је температура током зиме испод тачке замрзавања, онда се „елиминацијом“ тих топлих вода, или слабљењем њиховог интензитета, може постићи формирање леда. Истина, тешко да ће коме пасти на ум да овај рецепт испроба, али он има изванредно практичан значај јер омогућава да се донесе нови закључак, као што је овај: промена ледених површина не значи обавезно промену климе. Оне могу бити последица структурних промена у површинском слоју океана.

Идеја о независном животу морског леда омогућава да се на нов начин

приступи разматрању могућих последица општих климатских промена на планети Земљи.

— Постојаност поларног леда у односу на спољне утицаје дозвољава нам да више верујемо у стабилност данашње климе — каже на крају Захаров. — Очигледно, он није „способан“ да се драстично измени у кратком временском раздобљу. Ни повећање или смањење температуре ваздуха услед активности многобројних индустријских постројења не треба да доведе до битних промена природних услова, истина, само под условом да не буде нарушена равнотежа слатке воде у Северном леденом океану.

ЗА ГЛЕДАЊЕ И РАЗМИШЉАЊЕ

ВРАТА

Каже се да су очи прозори душе, али душа има и своја врата, а то је — сан, како се изразио чувени психоаналитичар Јунг. Што се тиче правих врата, она као да су од прадавнина испољавала сан о лепшем животу: још у древним цивилизацијама, кад врата нису ни постојала осим у виду отвора, украшавана су за-

весам од лике у Египту, или кожним „бичевима“ у медитеранским крајевима.

Онда су људи научили да зидају монументалне палате и — врата су порасла у праве капије... гломазне и горостасне, задивљујуће по вештој изради. Тако су још пре два и по миленијума Грци почели да изливају огромна

бронзана врата, у чему су их наследили и превазишли раскоши склони Римљани: дупла капија њиховог Пантеона висока је осам метара, а чувена је и капија купатила Каракала.

Кад је Западно Римско Царство пропало у 5. веку, пропала је и вештина ливења циновских бронзаних капија у том делу света, али у Византији је тек предстојао њен прави процват. На цркви Аја Софији у Истанбулу стоји чувена капија из времена цара Јустинијана (9. век). А баш те бронзане капије одушевиле су иначе неписменог, дакле и не много ученог франачког владара Карла Великог док је са крсташима лутао по Византији и — одлучио је да једну понесе кући. То је и остварио, па је тако катедрала у Ахену — чувено дело архитектуре — добила прва бронзана врата у средњовековној Европи (814. године).

Два века после ових увозних врата, родио се и први европски ливац катедралских капија Немац Беривард из Хилдесхајма и убрзо су таква врата постала хит времена. Када је та уметност стигла у Италију, свет је једном ногом већ био у ренесанси и — настала су најчувенија бронзана врата маистра Лоренца Гибертија из Фи-

Чипнаста решетна од новог гвоњћа краси ова врата у Даблину.

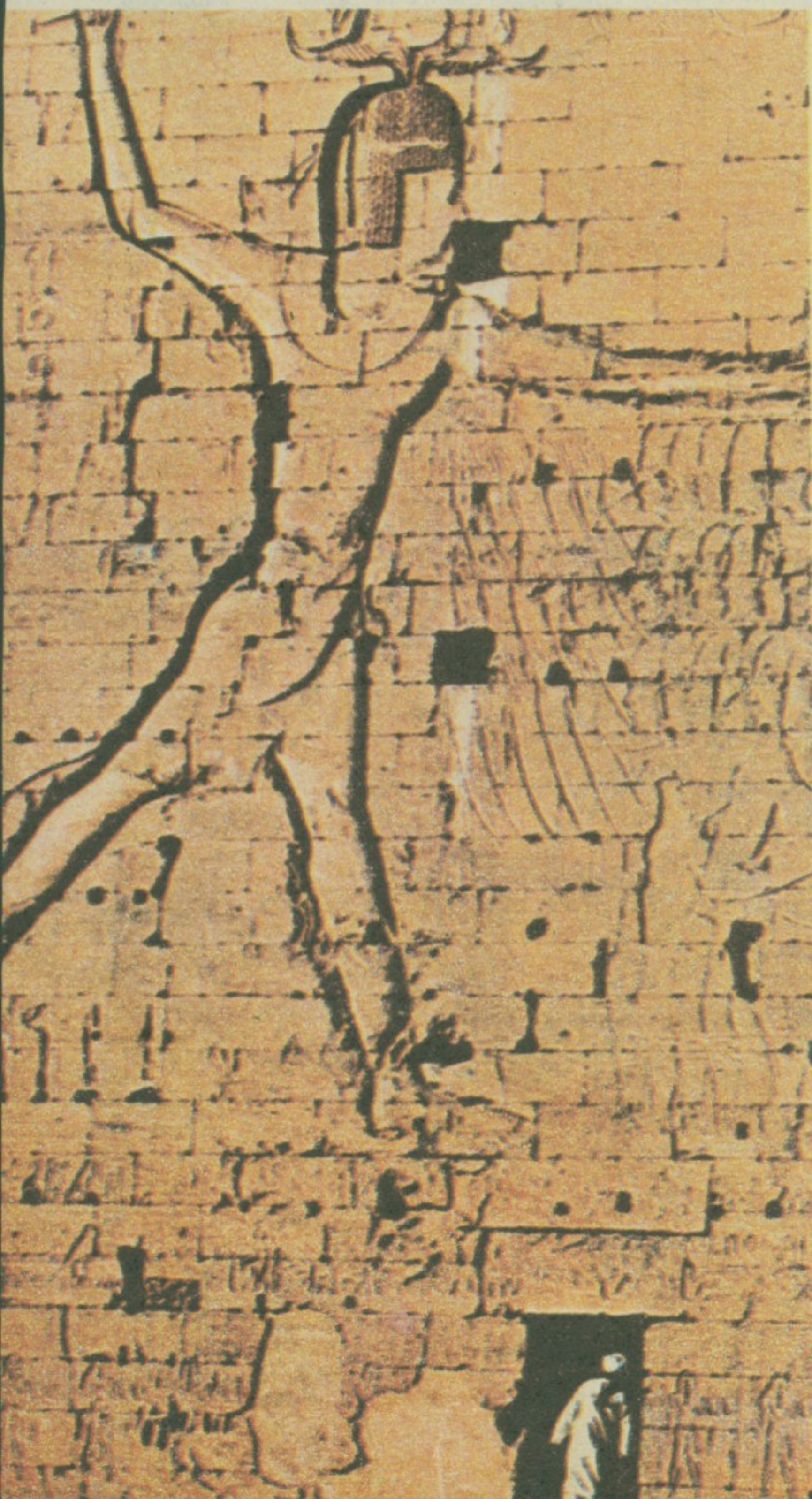
У старом Египту врата су била четвртасти отвор у зиду од намених блонова. Најчувенија су на храму у Карнаку из 4. миленијума пр. нове ере.

Накна добродошлица! Ово је улаз у једну пећину у Бомарцу у Италији.

ренце названа Рајска: на њима су у рељефу приказане сцене из Старог завета. После тога нико више није могао да заустави продор бронзаних капија у свет и он траје до данас... Један од чувених примерака налази се на улазу у Амерички Капитол (подигнут 1867) и приказује — живот Колумба.

Шта тек рећи за врата од осталих племенитих материјала — понајчешће дрвета и камена, нарочито мермера? У историји је било стварно задивљујућих примерака, као што је капија истанбулског дворца Долма бахчи која изгледа као да је од најфиније беле чипке, само не од конца него мермера... А јеврејски цар Соломон — чувен по мудрости колико и по богатству — на храму у Јерусалиму дао је да се направе врата од чемпрезовог и маслиновог дрвета

Врата-нључаоница на једној згради у Торонту.

Мој дом је моја палата, нану Енглези у једној изреци. Наравно, само богати могу на своје домове да ставе оваква врата у дуборезу.

у дуборезу, оперважена чистим златом! Златна врата сијала су и у Сплиту на Диоклецијановој палати.

Од чувених врата кроз историју треба поменути и — француске прозоре. Они су први пут задивили пролазнике најстаријег париског трга Вож 1605. године, а од тада се француска архитектура не може ни замислити без таквих врата прозора (како их сами Французи називају). Од њих су идеју украли Енглези, па остали свет. Творци свега што се у модерном свету сматра луксузним, од кухиње и хаљина до архитектуре. Французи су измислили и врата са огледалима, у 17. веку. А стаклена врата појавила су се кад је производња стакла постала технолошка тричарија — у 19. веку.

Можда се некоме чини да је време луксуза, маште и вештине заувек прошло, бар што се тиче врата и капија? Ни говора! Погледајте ове слике: на њима је нешто старо, нешто ново. А ново се састоји у канти са бојом и четкама... Покушајте! Ако не успете, врата увек могу опет да се префарбају.

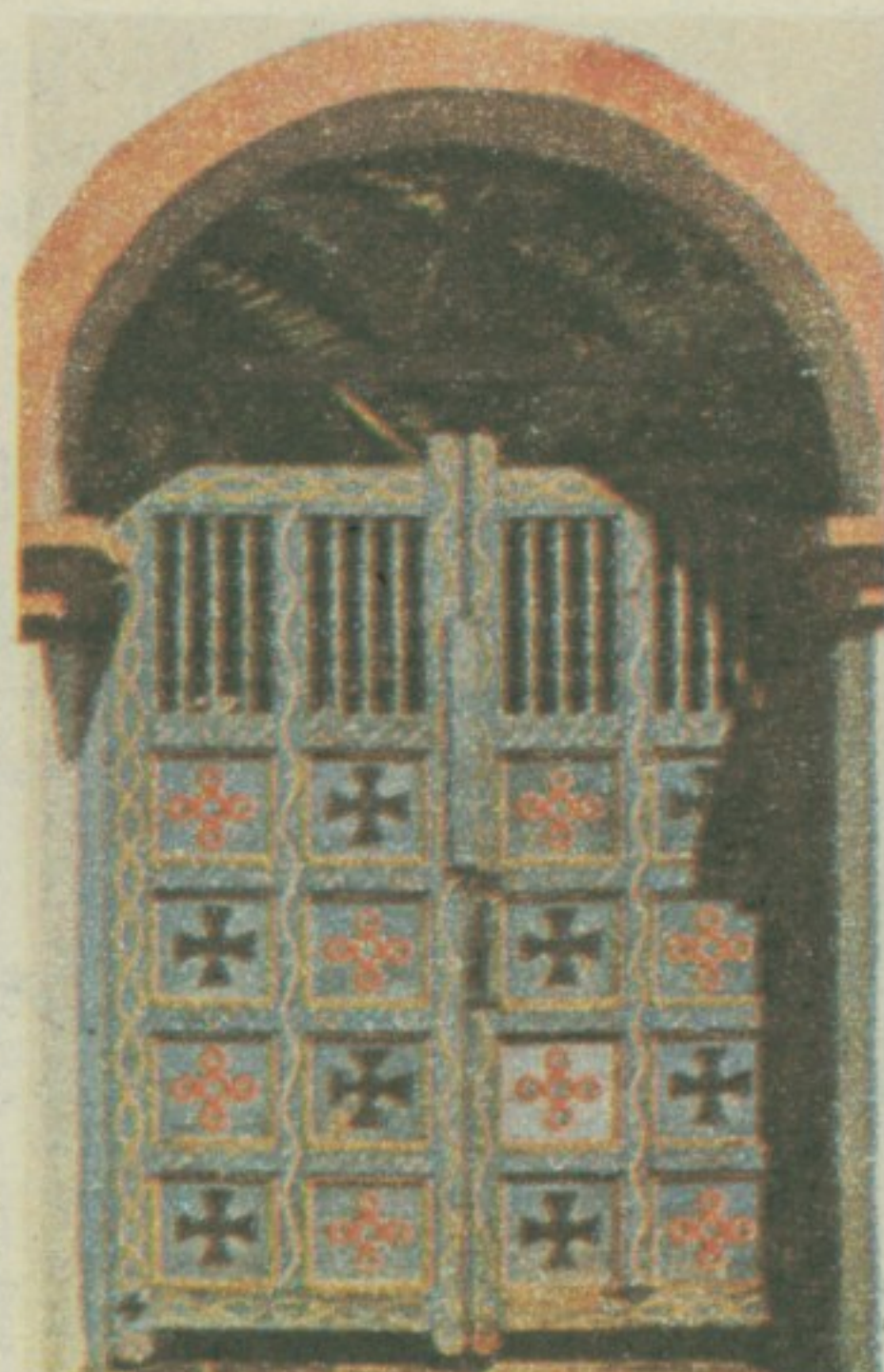
М. Крстуловић

Постоје велика и мала, па шарена, златна, китњаста, обична и необична. Цела историја може се прочитати на вратима само ако се мало удубимо...

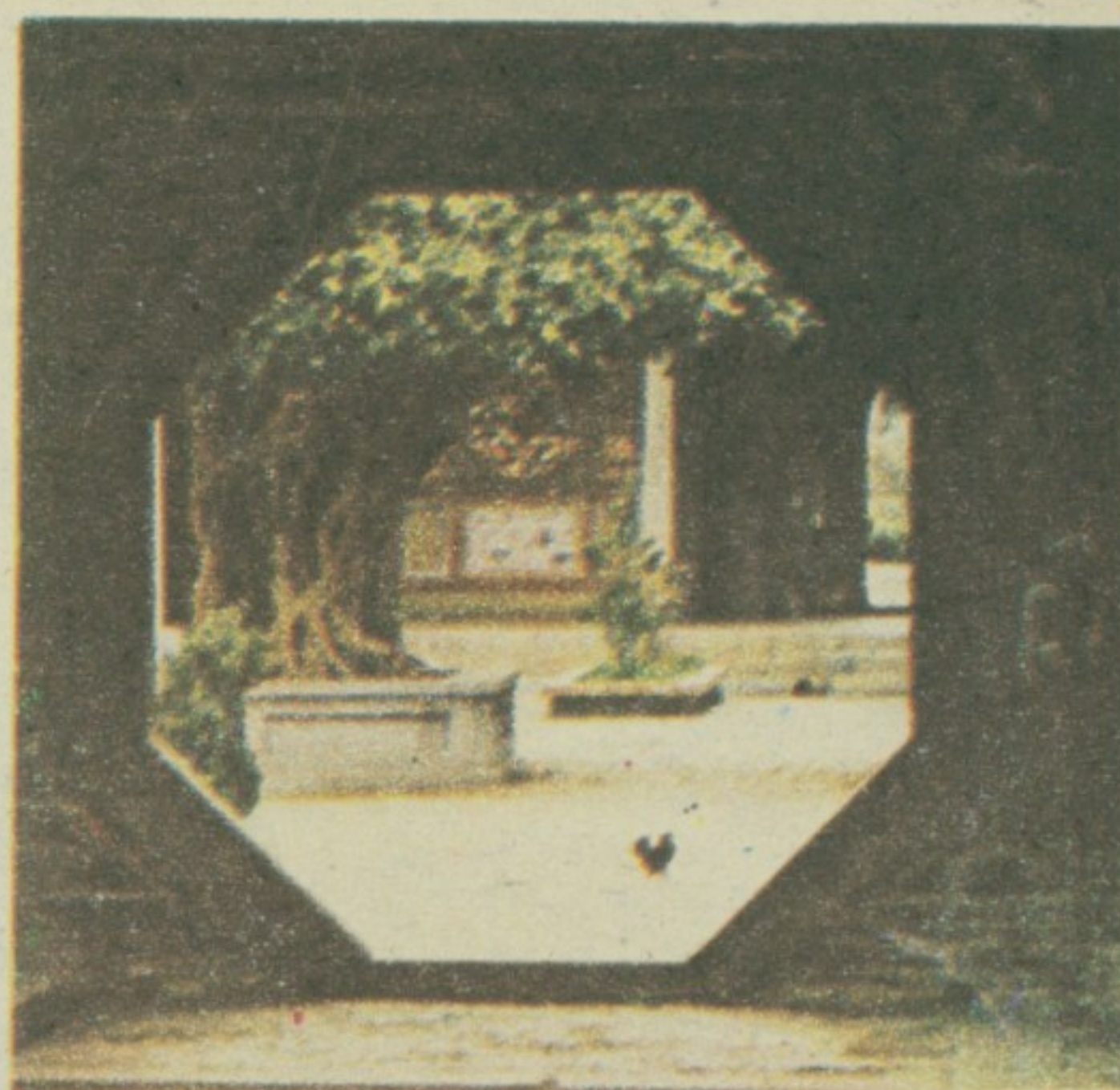

Четна и боје, а не више скупочени материјали, могу да направе чуда ако им помогне машта. Ова капија је из нишовите Немачке...

... а ова из сунчане Калифорније

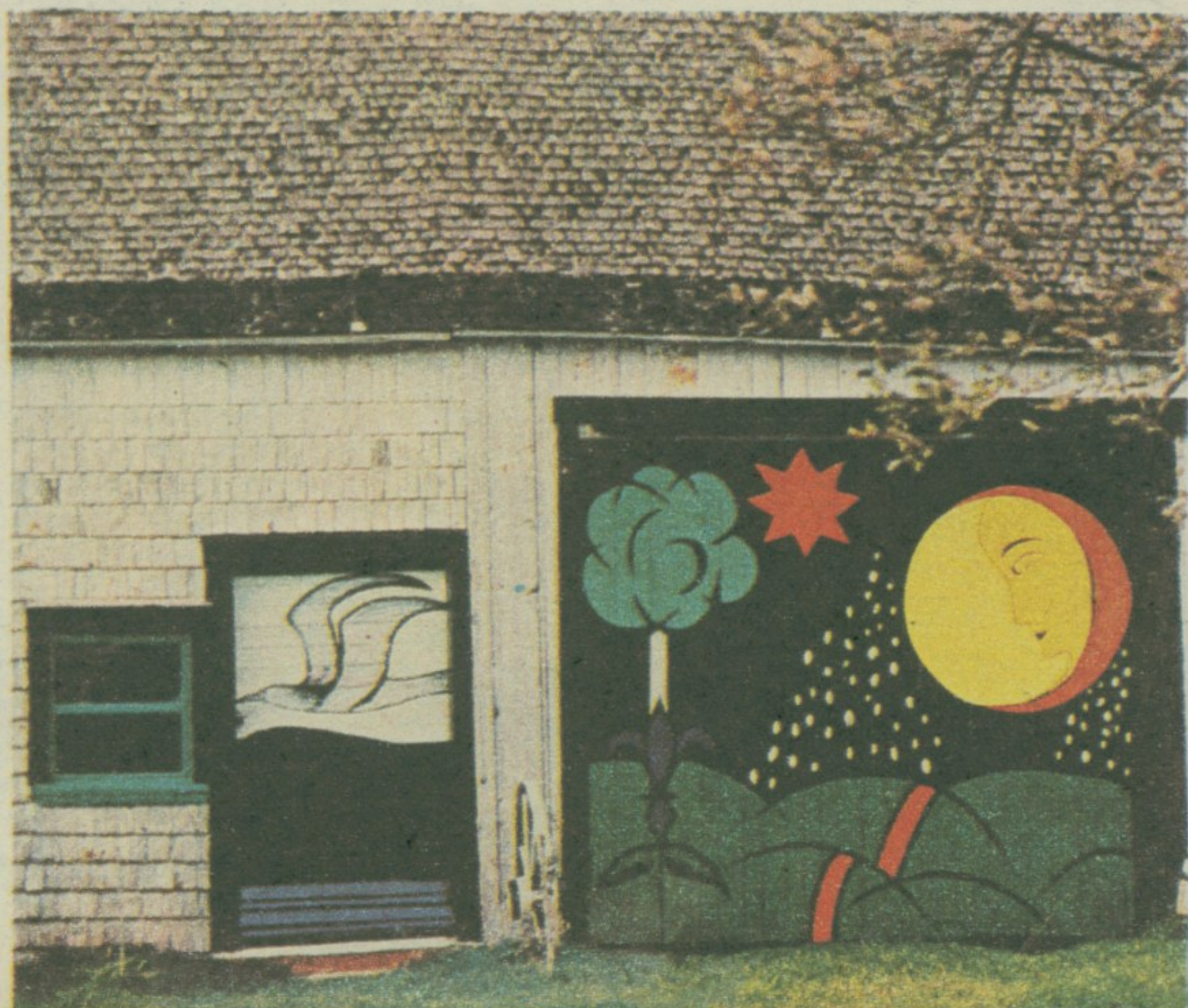

Дворац Алхамбра у Гранади

Постоје ли необичнија врата од ових осмоугаоних, која се налазе на Тајвану?

Ово је обичан амбар у Нвебеку. Али, суседи нажу да непрестано мења изглед! Од сезоне до сезоне његова врата представљају друкчију слину.

Боб Стјуарт, градоначелник градића Ксеније, налазио се у својој канцеларији када је случајно бацио поглед кроз прозор и угледао тамне и крупне облаке који су наилазили са југозапада. Помислио је: биће непогоде. Било му је жао што неће моћи са својом супругом Ивоном да оде на вечеру у неки ресторан, за шта је имао добар разлог. Тог дана, 3. априла 1974. године, требало је да прославе двадесетогодишњицу брака.

Међутим, као ни многи други становници градића Ксеније у савезној држави Охајо ни Боб није могао ни да помисли да ће непогода која долази бити тако страшна да ће довести у питање животе свих њих.

У исто време (било је четири по подне), у ваздухопловној бази „Рајт-Па-терсон“, удаљеној од Ксеније двадесетак километара, већ је био дат знак за узбуну. Командант Ирби Цераис учинио је најбоље што је могао: чим је од шефа техничке службе сазнао да се према бази креће торнадо, наредио је да се ескадрила авиона Б-528 која је управо кренула на вежбу одмах врати. О наласку торнада одмах је обавестио и градоначелника Ксеније.

Боб је управо разговарао са Ивоном. Сложили су се да одлазак на вечеру одложе. Чим је разговор завршен, телефон у канцеларији је опет зазвонио, стигло је обавештење да наилази непогода. Боб Стјуарт и његови другови нису више могли да учине ишта значајније, ураган је већ био преблизу. Ипак, истрчали су на улицу да упозоре суграђане који су нормално обављали свакодневне послове не обраћајући пажњу на тамне облаке који су се приближавали. Била је то трка са секундима. Људи су утрчавали у куће надајући се да ће их зидови заштитити. С неколицином другова Боб је у последњи час успео да се врати у своју канцеларију. Бацио се на под и рукама заштитио главу.

АУТОМОБИЛИ КАО ИГРАЧКЕ

Прво што су људи осетили био је ужасан притисак у ушима: нагло се смањио атмосферски притисак.

До налета урагана остало је свега неколико секунди. А онда је почело: под жестокиим налетима ветра прво су почела да пуцају стакла, отпада малтер са зидова, а затим да лете ствари. Куће су се рушиле под ударцима ветра и ишчупаног дрвећа. Аутомобиле је ветар носио по улицама као играчке...

Све је то, са краћим прекидима, трајало око два и по минута.

Свако је несрећу доживео на свој начин.

16 ...Шејла Фајф се у тренутку несреће налазила на

**ТОРНАДО
ПРОТИВ
КСЕНИЈЕ**

ДВА МИНУТА УЖАСА

Циклон који се кретао брзином од преко триста километара на час потпуно је уништио градић у Охају. Али, родило се

**НЕШТО
НОВО...**

поду своје куће. Покушавала је да телом покрије своје двоје деце као и три кћерчице суседа. Најпре је по њима почела да пада прашина, а затим и ексери који су држали потпорне греде. Онда је, наједном, читав кров нестао, а зидови почели да се руше. Нешто је Шејлу ударило по глави, али је она била сувише заузета децом да би на то обратила пажњу. Изненада је нека невидљива сила подигла њеног сина Стејсија и однела га. Избезумљена жена прикована за под гледала је беспомоћно за њим, али сим прашине ништа се није видело.

Када се, најзад, све стишало, Шејла је подигла главу и угледала стравичан приказ. Њене куће више није било — она и деца лежали су на бетонској плочи која је некал представљала основу.

Из крша, нешто даље, вирила је Стејсијева рука. Сви су му притрчали и рукама га откопали. На срећу, дечак је био жив.

За разлику од Шејле, Мајк Џонсон уопште није осетио ураган. Тог јутра је по обичају попио мало више и отишао у свој стан да мало одспава. Сан му је био тако чврст да уопште није приметио ништа необично. Пробудио се тек неколико минута после завршетка олује — у свом кревету али двадесет метара далеко од места где се налазила његова кућа.

Ксенија у својој трагедији није била сама. Наиме, овај се град нашао у макази једног од најјачих налета торнада икад забележених у историји. За осамнаест сати, колико је трајала олуја, 148 торнада опустошило је тринаест америчких градова и једну канадску провинцију. Страдало је више од 300 људи, повређено преко шест хиљада, а укупна штета износила је преко 250 милиона долара.

Ипак, најтеже је прошла Ксенија. Она се нашла у центру три узастопна торнада чија је брзина достигла преко триста километара на час. Биланс: потпуно разорен град у дужини од преко двадесет километара и ширини 1100 метара.

Када се све смирило, преживели су угледали страшну слику: није било ниједне куће која није оштећена, а неке су потпуно уништене. Крици и запомагања рањених језиво су одјекивали у општој пустиши.

Људи су, прашњави, уморни и ужаснути, излазили из својих склоништа, не успевајући да се одмах приберу. Ипак, брзо су се снашли — почели су да повређенима указују помоћ, да затрпане извлаче из рушевина.

Боб Стјуарт је одмах потрчао својој кући. Била је тешко оштећена, али је одахнуо када је видео да се из подрума извлаче његова жена и троје деце. Одмах је потрчао назад, свестан да хитно треба организovati помоћ.

— Шта ћемо сад? — упитао га је један чиновник.

— Рашчистити рушевине, помоћи унесрећенима — одговорио је Боб.

Већ пола часа после несреће, сви преживели су радили покушавајући да помогну.

У ПОМОЋ СА ТРИ СЛОМЉЕНА РЕБРА

Мада се у том тренутку то још није знало, биланс горнада у Ксенији био је ужасан. Погинуло је 33, а повређено преко 1500 људи. Укупна штета била је око педесет милиона долара.

У помоћ становницима Ксеније први су стигли транспортери из базе „Рајт-Патерсон“. Затим су стигла ватрогасна и амбулантна кола, а за њима и тешки булдожери да помогну у рашчишћавању рушевина. Према унесрећеном граду кренули су и гувернер Џон Гилинген и јединице Националне гарде.

Становници чије су куће остале нештећене, примали су бескућнике: болницама се јавило толико давалаца крви да су многи морали бити враћени. Само четири часа после несреће потрече града за одећом, покривачима, шаторима биле су задовољене...

Спасиоци су радили без престанка. Један од њих касније је изнео своје утиске:

— Тада сам први пут дошао у Ксенију, али не једноставно није било. Остала је само гомила рушевина. Ипак, нешто ме је изненадило — људи нису изгубили присебност духа. Неки су без престанка радили и више од двадесет четири часа. Видео сам младића који је изгубио родитеље, али ни часа није престајао да ради: помагао нам је читавих десет часова, а онда пао у несвест. Касније су у болници установили да су му три ребра била сломљена.

Иако су постројења за штампање била тешко оштећена, радници локалног листа „Дејли Газет“ су уз велике напоре, редовно штампали своје новине.

Међу становницима и спасиоцима ускоро се јавио оптимизам. Настојали су да све буде као пре. Радећи препричавали су поједине догађаје, било је времена чак и за смех. Неки је полицајац испричао да је непосредно после земљотреса зауставио једног човека који је вукао кугију за собом. На питање шта се налази у њој, овај му је мирно одвратио:

— Ту је мој дом.

АХ, ТИ ПСИ!

Месец дана је трајало рашчишћавање рушевина.

— Тада су дошли најтужнији дани — рекао је касније Боб Стјуарт. — Док су свуда око лежале рушевине и олупине аутомобила, још је и било нечега. А кад је све то однето, Ксенија је изгледала ужасно пуста и учинило ми се да никада неће бити поново саграђена.

Поред моралне граду је била неопходна и материјална помоћ. Стога су се становници обратили савезној влади. Министарство за изградњу и урбанизацију нашло је привремену смештај за оне без кућа и изградило урбанистички план нове Ксеније. Власници порушених кућа могли су добити дугорочне кредите.

Четрнаест дана после несреће почела је и настава. Живот се враћао у своје нормалне токове.

Ксенија је поново изграђена, још лепша него пре. Ипак, родило се нешто ново у односу међу људима — зближили су се и спријатељили.

— Себичности у Ксенији више нема — рекла је једна жена.

Годину дана после несреће, целокупан приход тога дана трговци су поклопили градској благајни, а службеници су бесплатно радили.

Боб Стјуарт се жали да се грађани опет буне због лоших путева и паса луталица.

— Али, то је најбољи знак да се несрећа заборавља!

З. Л.

САОБРАЋАЈЦИ ЈУЛИЈА ЦЕЗАРА

Готово да нема великог града у свету који не мучи мука са саобраћајном гужвом и простором за паркирање. То је данас који човек плаћа модерном времену. Али, мало се зна да тај проблем није никако нов, нити је за све крив аутомобил. Проблем закрчености саобраћаја и паркинг простора постојао је још... у старом Риму. А први који је покушао да га реши био је главом Јулије Цезар. Овај славни војсковођа, државник и писац увео је у Рим прве саобраћајне прописе од којих се неки примењују и данас!

Да би се спречила закрченост, увео је једносмерне улице. Поред тога приватним двоколицама, колима и кочијама било је овим прописима забрањено кретање Римом од изласка сунца до краја „радног времена“. Још строжи су били прописи за „моторизоване“ дошљаке из других градова који су били дужни да оставе своја транспортна средства испред зидина града и крећу се улицама само пешке или у „таксију“ — изнајмљеним носилкама.

Разуме се да је створена и одговарајућа служба контроле, у којој су углавном радили ослобођеници, бивши ватрогасци. Главни задатак ових саобраћајаца био је да спречавају — инциденте између „возача“ двоколица и кочија, који су и тада били склони да питање првенства пролаза решавају песницама.

Како у старом Риму

нису знали за семафоре, па малобројни „саобраћајни инспектори“ нису били у стању да регулишу бујницу саобраћаја, мудри патрицији и богати трговци решавали су на свој начин проблем раскрсница: они би испред себе слали скоротече, који су затварали на раскрсницама сав саобраћај, обезбеђујући неометан пролаз двоколицама својих господара.

ТИГРИЦА ЉУДОЖДЕР

КАД ЈЕ УСТРЕЛИО ОПАСНУ ЗВЕР, УМЕСТО ДА СЕ РАДУЈЕ ВРЕДНОМ ТРОФЕЈУ, ЛОВАЦ БИЛИ АРЋАН СИНГ ЗАПЛАКАО ЈЕ КАО ДЕТЕ.

Овај случај необичан по много чему догодио се ових дана у националном парку Дудва, недалеко од индијског града Лакнуа.

Први знак за узбуну подигнут је 28. августа прошле године када је стигла вест да је тигрица усмртила једног човека, да случајност буде још већа — управо момка који је радио код Билија Синга, некад познатог ловца који се касније посветио борби да се заштите животиње. Ипак, некадашњи ловац двоумио се да ли да се лати пушке. Али, 8. новембра тигрица се још једном огласила као људождер јер је усред Националног парка прекрала младу Индијку.

Овај други злочин је изазвао праву панику међу запосленима у Националном парку који се ноћу нису усуђивали да промоче нос изван коли-

ко-толико безбедних кућица.

Међутим, већ сутрадан тигрица је пронашла још једну несмотрену жртву, овог пута надзорника Националног парка.

У том тренутку пала је пресуда. Били је узео пушку са клина, добро је подмазао, сео је на припитомљеног слона и упutio се у хајку на тигрицу-људождера.

Узалуд је неколико пута постављао козу као мамац, тигрица се није дала преварити. Тек два месеца касније нашла се на нишану Билијеве пушке. Ороз је повукао само једанпут и тигрица-људождер пала је смртно погођена.

Сведоци кажу да је Били заплакао као мало дете над убијеном тигрицом јер се заклео да никад више неће пуцати на животиње.

Необично је и то да је тек тада откривено да је тигрица била млада, имала је свега шест година, била је у пуној снази, њено тело с предивним крзном било је дугачко око два и по метра, а обично се дешава да остарели тигрови или они који имају неки физички недостатак — у немогућности да жртву нађу међу животињама — нападају људе.

Познаваоци животињског света чуде се још због нечега: тигрица је у Националном парку имала велики избор хране надамак канџи, а ипак се одлучила да напада људе.

Тигрица је, међутим, наставила да ствара проблеме управи Националног парка чак и после смрти јер је за собом оставила два младунчета. Шта да раде са њима: да их оставе мајци природи или да преузму бригу док мало поодрасту, при чему се никад са сигурношћу не зна неће ли то утицати на њихове природне наго-

не? Али, вратимо се проблему. Да тигрови-људождери, ма колико њихова воста проређена дугогодишњим ловом, још представљају приличну опасност, сведочи и податак да је само у области Лакимпур од марта 1978. године до данас страдало 59 особа.

П. С.

Dik
BROWNE

ХОГАР

СТРАШНИ

Из сима Београда

Једна од лепших и прометнијих улица у ужом центру Београда и данас носи назив — Симинова. Многи верују да је добила име по књижевнику Сими Милутиновићу Сарајлији, а нису у праву.

Прича о Симиној улици страница је београдске прошлости. А Сима? Он није био књижевник. Ни јунак из ратова. Обичан терџуман.

Био је 3. јун 1862. Неде-

калина Алексе Николића. Свако је желео да што пре захвати воду, али је „нај-пробојнији“ био шегрт Сава. На несрећу, дечак је приликом гурања разбио тестију Турчину. Побеснели војник насрнуо је на „кривца“ и казнио га тако што му је разбио главу!

ДОВЕДИТЕ ТУ БЕШТИЈУ!

Није пријатно гледати крв, дете главе обливане крвљу још мање. У Србима је намах прокључало. Ионако кивни на Турке, скочили су на њих и похватили се за гуше.

На месту данашњег парка код Коларчевог универзитета била је пијаца и сокаче у којем се у одвојеним зградама налазила

преводилац за турски на „плати и услузи“ српске полиције у Београду и ништа више. Сви су га звали — терџуман, што на турском значи — тумач. Језиком је добро владао. Читање и писање нису му баш ишли од руке, али то од њега нико и није тражио. С платицом је једва састављао крај с крајем. Није се жалио, живео је скромно и повучено.

Вредан и одан Сима је пожурио. Уз пут је наишао на жандарма Ђорђа Нишлију и повео га са собом. Тумач и жандарм брзо су завели ред. Шегрту Сава глава је опрана и он је отишао кући. Народ је узмакао, али се није разишао.

Срећни што су се спасли, Турци су пристали да пођу са Симом у српску

Кућа Илије Коларца испред које се збио необичан догађај

ТЕРЏУМАНОВА САХРАНА

ља. У Београду који је тада имао само двадесетак хиљада становника мало је света на улици. У ствари, правих улица и није било. Кривудаи, прашњави сокаци пресекали су варош и колико-толико стварали слику града. Варош се налазила унутар Шанца, а он се простирао од Дунава и Видин-капије, избијао на данашњи Трг Републике где се налазила Стамбол-капија и спуштао на Сава-капију и пристаниште. Истина, кућерци су ницали и ван Шанца, али то је било нешто друго. Калемегданска тврђава називала се Градом и била је поседнута Турцима. У Вароши су живели Срби и Турци гледајући се попреко. Кори стили су много шта заједничко па и воду са јавних чесми.

Те недеље на Чукур-чесми стекло се неколико турских војника и Београђана. Врзмао се ту са тестијом и дечак, шегрт ба-

српска и турска полиција. Глас о тучи донео је у нашу полицију један калфа. Јављено је и управнику вароши београдске Мијаилу Барловцу који је становао у суседству. За неколико минута Барловац је био у полицији. Плашио се зла. Изненадио се кад је затекао Симу Нешића.

— Шта ћеш ти, Симо, овде?

— Недеља, господине, немам посла кући, па ето дош'о!

— Е, к'о поручен си, брате! — прихватио је Барловац. — 'Ајде са неколико жандарма на Чукур-чесму, па видите какав је бој тамо и доведите ту бештију што детету разби главу!

Сими није требало двапут говорити, премда чување реда није спадало у његов посао. Он је био

полицију. Боље је и то него да остану у руци свети-не која је севала очима.

Али авај! Чим је група стигла до зграде турске полиције. Османлије су припуцале са прозора првог спрата. Спровођени ни-зми дали су се у бекство.

НА КРАЈУ БЕЗ ПОМПЕ

Сима и жандарми збуњено су застали и подигли поглед према прозору. Тумачу је то било последње

ДУГАЧКА ПОГРЕБНА ПОВОРКА ИЗРАЖАВАЛА ЈЕ И ТУГУ И ПРОТЕСТ, АЛИ КАД ЈЕ ЗАПУЦАЛО СВИ СУ СЕ РАЗБЕЖАЛИ. САНДУК СА ПОКОЈНИЦИМА ОСТАО ЈЕ НАСРЕД УЛИЦЕ.

што је у животу учинио. Метак га је погодио посред груди. Није ни јекнуо. Ђорђе Нишлија је пао тешко рањен. Остали жандарми су утекли.

То је био увод у огорчење које је убрзо дигло на ноге цео Београд. Следећи дани остаће забележени у историји града као дани кључања из којег се изродило коначно иселење Турака после неколико стотина година присуства.

Пуцало се на све стране. рат је био на помолу. Министар-председник Илија Гарашанин трчао је од једног до другог конзула великих сила настојећи да спречи најгоре. А то најгоре били су турски топови на бредима Града чије су циви биле окренуте према Вароши. Очекивало се да топови сваки час почну да грувају. Прва турска политичка личност у Граду Ашир-паша знао је то и зато је оклевао с наредбама за паљбу.

Протест против Турака Београђани су наумили да изразе што свечанијом сахраном и дугачком погребном поворком на испраћају Симе Терџумана и жандармеријског наредника Ивка Прокића који је у међувремену такође погинуо од турске пушке.

Сахрана је заказана за 5. јун у девет пре подне. Требало је да присуствује Илија Гарашанин и министар унутрашњих дела Никола Христић. Дошла је

војска и жандармерија, свирала је војна музика.

Поворка је кренула у Саборну цркву. Службу божју чинодејствовао је митрополит лично у пратњи највиших свештеника. Да му је за живота неко рекао да ће тако бити испраћен до гроба, Сима би помислио да је ружна шала. А, ето...

Нема поворка напустила је Саборну цркву и наставила према гробљу. Пут је водио кроз Стамбол-капију поред куће Илије Коларца која се налазила на месту где сада Македонска улица избија на Трг Републике.

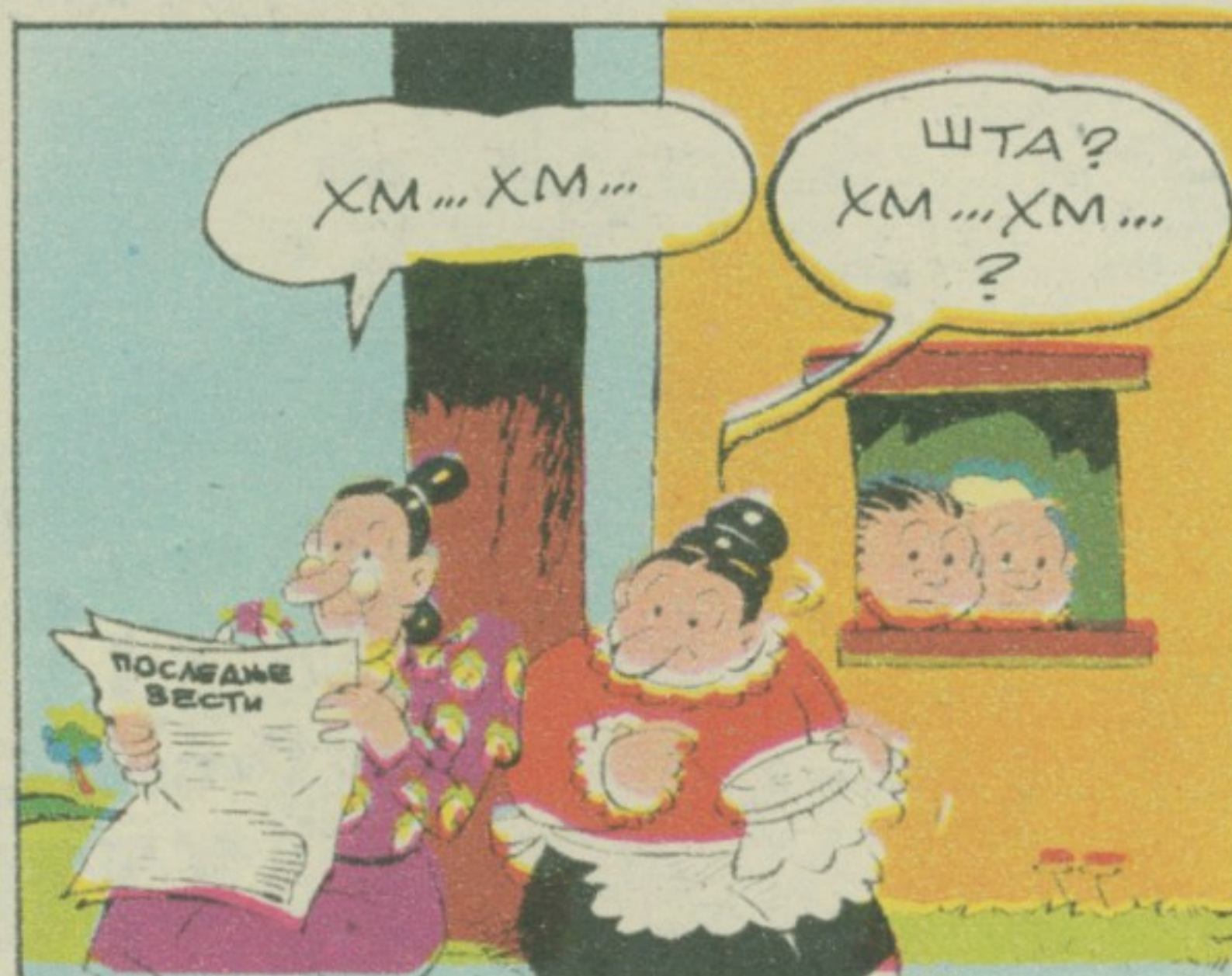
Отворен сандук с покојницима (такав је обичај био) људи су смењујући носили на рукама. Изненада, огласили су се топови. Паљба се сручила на Варош не мимоишавши ни простор око погребне поворке. Сви су се запрепашћено погледали, а онда схвативши да се не ради о неколико плотуна, спустили сандук с покојницима на земљу и распршили на све стране!

Несрећни Сима и Ивко у сандуку без поклопа ни мртви нису имали мира. Сваког часа могао је да их поткачи део распрнутог топовског зрна или да оно гресне у сандук!

Покојници су остали наред улице све до сумрака. На крају су сахрањени без помпе — баш како је Сима могао и да очекује!

М. Тодоровић

БИМ И БУМ

ПЕРИНАРИ

ОСТРВО НА КРАЈУ СВЕТА

АРКТИК ... КРАЈ СВЕТА ... ОБЛАСТ ГДЕ ЧОВЕ-
НА ВРЕБА БЕЗБРОЈ ОПАСНОСТИ И О КОЈОЈ СЕ
ИСПРЕДАЈУ МНОГЕ ПРИЧЕ И ЛЕГЕНДЕ ...

ЧУДНА ЛЕТЕ-
ЛИЦА УПУТИЛА СЕ
У БЕЛА ПРОСТРАН-
СТВА У НАМЕРИ
ДА ОДГОНЕТНЕ
ЈЕДНУ ТАЈНУ...

ГОДИНЕ 1908. ВЕЛИКА ЛЕТЕЛИЦА ХИПЕРИОН КРЕНУ-
ЛА ЈЕ НА АРКТИК. У ЊОЈ СУ БИЛИ ЈЕДАН АМЕРИКАНАЦ
АРХЕОЛОГ И ИСТРАЖИВАЧ, ЈЕДАН ИТУБНИ ЕНГЛЕЗ, ФРАН-
ЦУСКИ АЕРОНАУТ И ЕСКИМСКИ ВОДИЧ ...

ОСТРВО КОЈЕ
СЕ ИЗДИЖЕ ДА-
ЛЕКО ОД КОПНА ...
ГДЕ КИТОВИ ОД-
ЛАЗЕ ДА БИ УПР-
ЛИ ... ТО ЈЕ КОП-
КАТО ВАШЕГ
СИНА, СЕР
АНТО-
НИ?

ДА, ПРОФЕСОРЕ
ИВАРСОНЕ - ОС-
ТРВО СКРИВЕ-
НО ИСПОД ОБ-
ЛАКА?

АКО КАПЕТАН
БРИЈЕ НАБЕ ТО
ОСТРВО,
И ЈА КУ
ПРОНАЈИ
МОГ
СИ-
НАТ

ПОГЛЕДАЈТЕ?

КИТОВИ? ИДУ КАО
У КОТЛОНИ?

КАПЕТАНЕ? СЛЕДИ-
ТЕ КИТО-
ВЕ?

РАЗУМЕШ,
СЕР
ЕНТОНИ?

ИЗНЕНАДА ...

ОСТРВО СКРИ-
ВЕНО ИСПОД ОБ-
ЛАКА ТЕВО ГА?

ШТО СЕ ЛЕТЕЛИЦА ВИШЕ ПРИБЛИЖАВАЛА
ОСТРВУ, ОБЛАК ЈЕ ПОСТАЈАО СВЕ ТАМНИЈИ
И ТАМНИЈИ...

ДУХОВИ СУ СЕ
РАЗЉУТИЛИ?
ДОНЕКЕ ОПУСУ?

КАДА ЈЕ ХИПЕРИОН УШАО У ОГРОМАН ОБ-
ЛАК, ПОЧЕЛЕ СУ ДА СЕ ВАЈУ ТУЊЕ, ПУЦАЈУ ПРО-
ТОВИ...

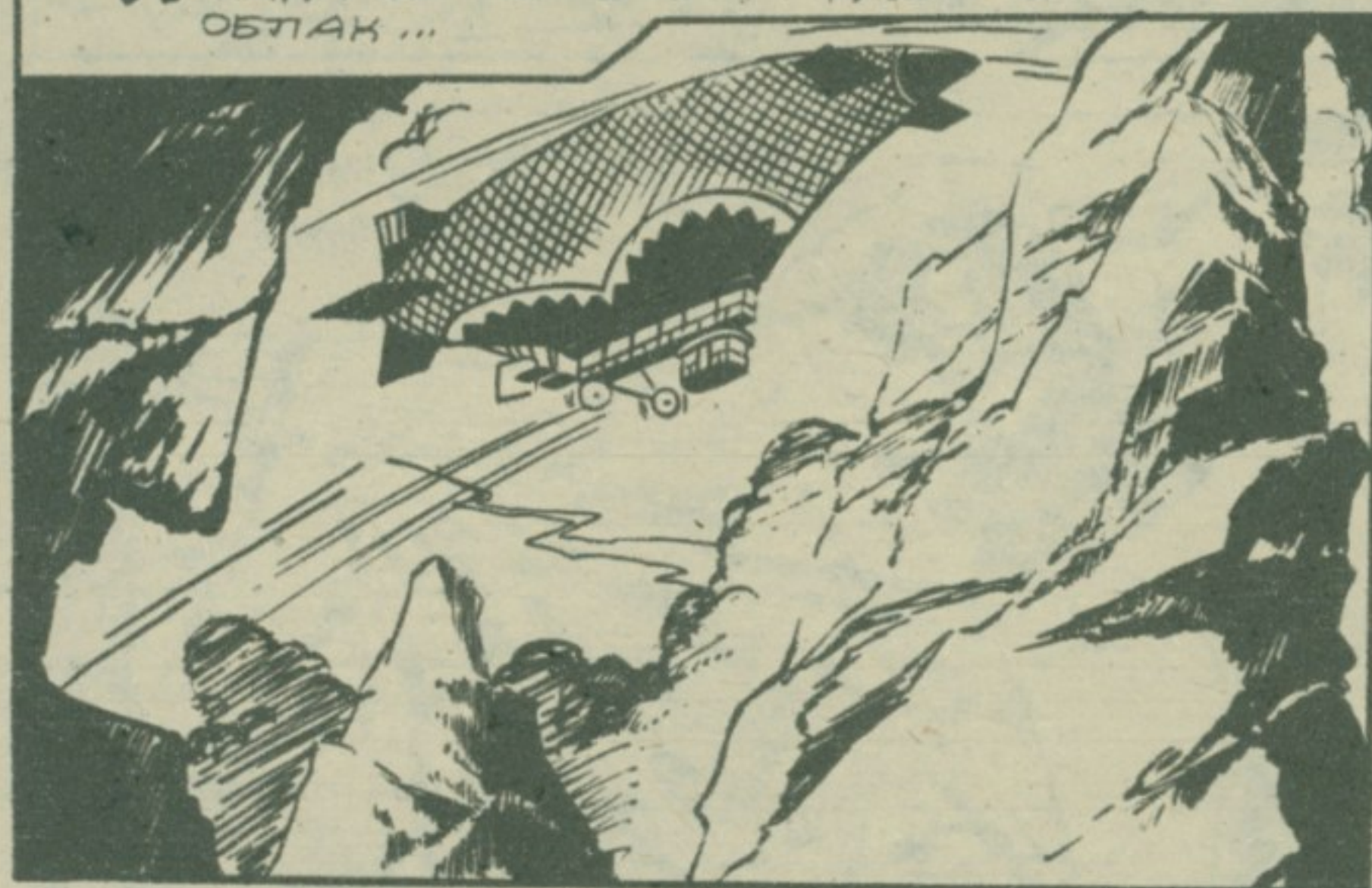
Copyright © 1974
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

Distributed by King Features

НИШТА НЕ ВИ-
ДИМ... ЈЕДВА
УПРАВЉАМ!

КАДА ЈЕ ЛЕТЕЛИЦА ДУБОКО ЗАШЛА У
ОБЛАК...

... СНАЖАН
ВЕТАР
ПОЧЕО ЈЕ
ДА ЈЕ
НОСИ
ТАМО
- АМО...

10-13

2

2

ПУТНИЦИ ХИПЕРИОНА НИСУ УСПЕЛИ ДА СЕ ЗАДРЖЕ У ГОНДОЛИ...

... И ЧЕРЗО СУ ПАЛИ НА МЕКИ СНЕЖНИ ПОКРИВАЧ...

ОПАКШАН ЗА ТРИ ПУТНИКА, ХИПЕРИОН СЕ ВИНУО ВИСОКО У НЕБО...

СЕР ЕНТОНИ, ЈЕСТЕ ЛИ ДОБРО?

ЈЕСАМ...

Copyright © 1974
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

СИРОТИ КАПЕТАН, НЕМА МУ СПАСА?

Distributed by King Features Syndicate.

МОРАМО ПОТРАЖИТИ ЗАКЛОН И НЕ СМЕМО СЕ ЗАУСТАВЉАТИ ЈЕР БЕМО СЕ СТРЗНУТИ?

10-20

ПОСЛЕ ЈЕДНОЧАСОВНОГ ПРОБИЈАЊА КРОЗ ЛЕДЕНУ МАГЛУ, ОТИАК ЈЕ УЗВИКНУО:

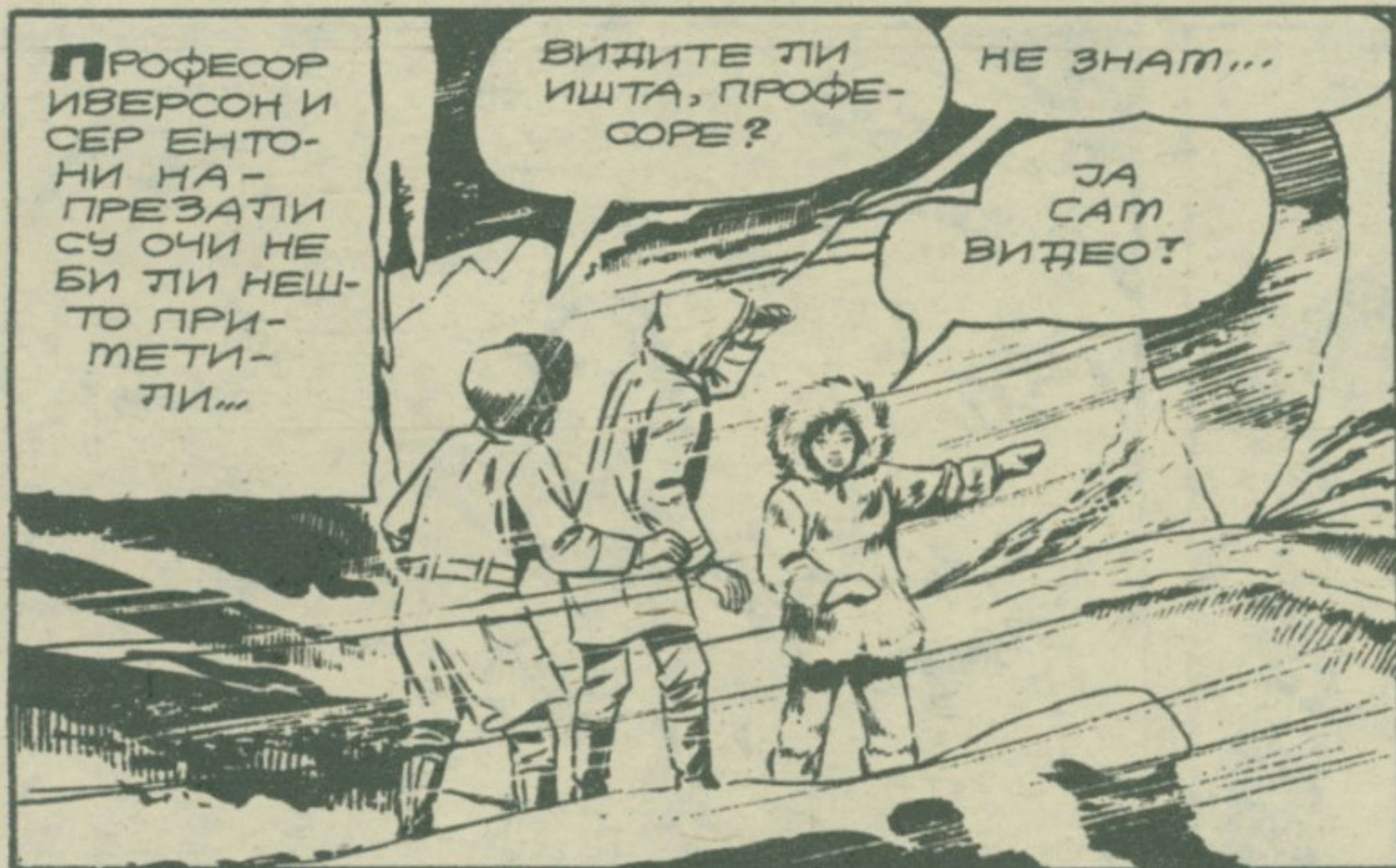
НЕКО НАС ПОСМАТРА?

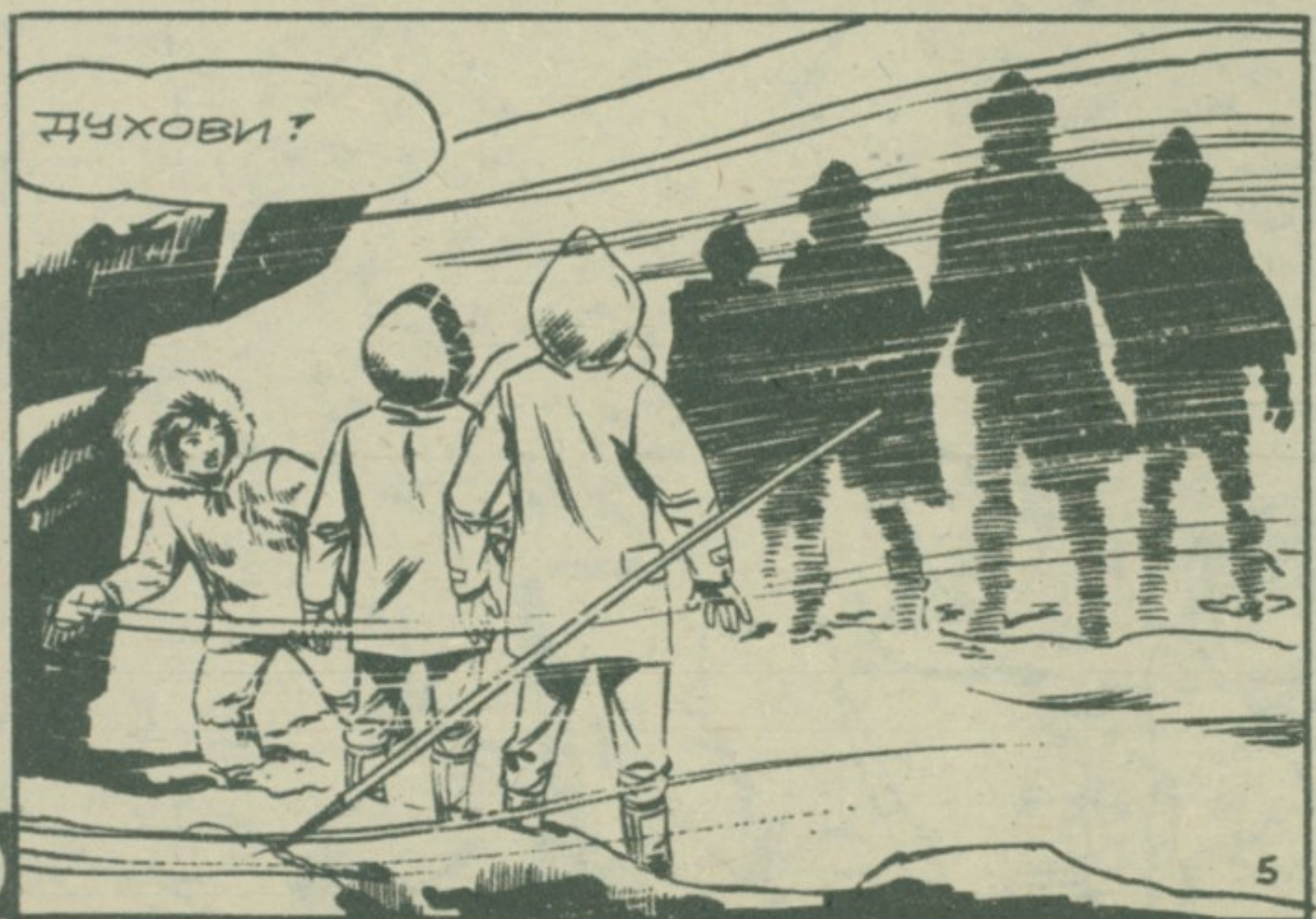

ОТКУД ЗНАШ?

ОСЕРАМ ЊИХОВ ПОРТЕЦ?

НЕЗНАНЦИ ОДЕВЕНИ У КРЗНЕНА ОДЕ-
ЛА БИЛИ СУ ХИТРИ И СНАЖНИ...

САВЛАДАЛИ СУ ТРОЈИЦУ ДОШЉА-
КА ЗА ТРЕН ОКА...

... А ОНДА СУ ИХ
ПОВЕЛИ КА
ДОЛИНИ...

ГОВОРЕ ЈЕЗИ-
КОМ НОРДИЈСКИХ
САГА? ПОГЛЕДАЈТЕ
ИМ ОДЕКУ И ОРУЖ-
ЈЕ? ТО СУ ВИ-
КИНЗИ?

УВЕРЕНИ СУ ДА СТО-
ТИ ИЗВИДНИЦА НЕКЕ
ВОЈСКЕ КОЈА ЋЕ ПОРО-
БИТИ ЊИХОВО ОСТР-
ВО?

ГЛУПОСТИ?

ПОКУШАЈ ДА РАЗ-
ГОВАРАШ С ЊИМА?
ОБЈАСНИ ИМ ДА
ТРАЖИМО ТОГ СИ-
НА...

ТАЈ ЈЕЗИК СЕ НЕ
ГОВОРИ ВЕГ ВЕКО-
ВИТА, АТИ' МНОГО
ПОДСЕЋА НА МО-
ДЕРНИ ИСТАНД-
СКИ? ПОКУША-
ЈЧ?

ПРИЈАТЕЉИ,
НЕ ЖЕЛИМО
ВАМ ЗЛО?

ЈЕДВА СЕ ПРИСЕЉАЈУЊИ СТАРОНОРДИЈ-
СКОР, ПРОФЕСОР СЕ ОПЕТ ОБРАТИО ВИКИНЗИ-
МА...

ПРИЈАТЕЉИ,
НЕ ЖЕЛИМО ВАМ
ЗЛО?

ПИТАЈ ИХ
ЗА ТОГ
СИНА?

ВИКИНЗИ СУ У ЧУДУ ПОСТАТРАЈИ...

ТРАЖИМО МЛА-
ДИЋА ПО ИМЕНУ
ДОНАТД РОС...

ДО-
НАТ-
ДА?

ТАЧНО? ДО-
НАТД РОС?

ОВО ЈЕ ДОНАТ-
ДОВ
ОТАЦ?

ИЗНЕНАДА, ЈЕДАН ОД ВИКИНГА ПРЕКИ-
НУО ЈЕ РАЗГОВОР И ПОВЕО ЗАРОВАЊЕНИ-
КЕ...

ПРОФЕСОР ИВАР-
СОН БУДНО ЈЕ ПРА-
ТИО СВАКУ РЕЧ ВИ-
КИНГА ПОКУША-
ВАЈУЊИ ДА ОДГОНЕТ-
НЕ ЊИХОВО ЗНА-
ЧЕЊЕ...

11-17

ВАШ СИН ЈЕ
ДОБРО? ЖИВИ
КОД НЕКОГ
СЕЉАКА И
СРЕЊАН
ЈЕ?

ЗНАО САМ? ЗНАО САМ
ДА ЈЕ ЖИВИ

Distributed by King Features Syndicate.

Copyright © 1974
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

11-24

8

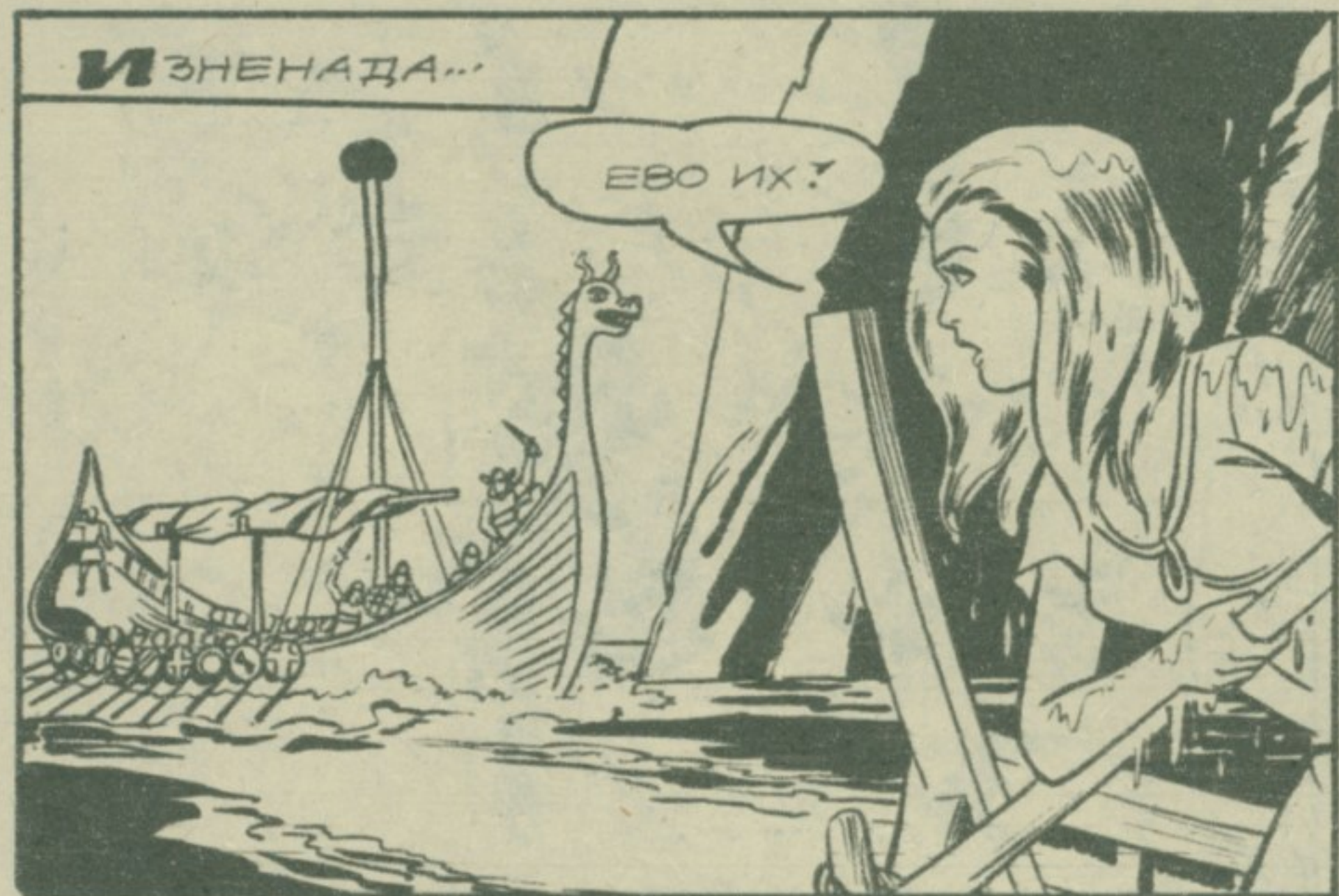
8

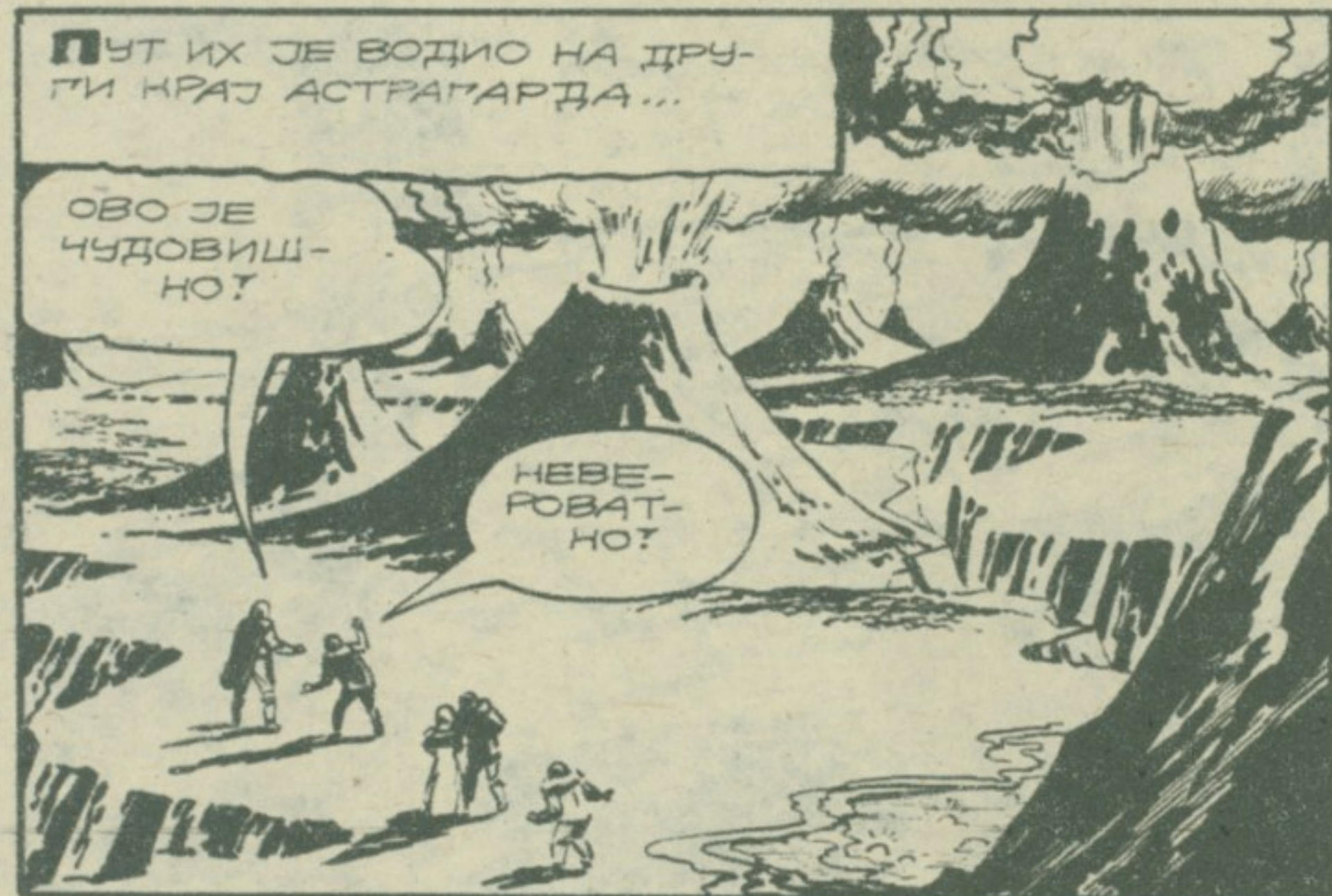
Distributed by King Features Syndicate.

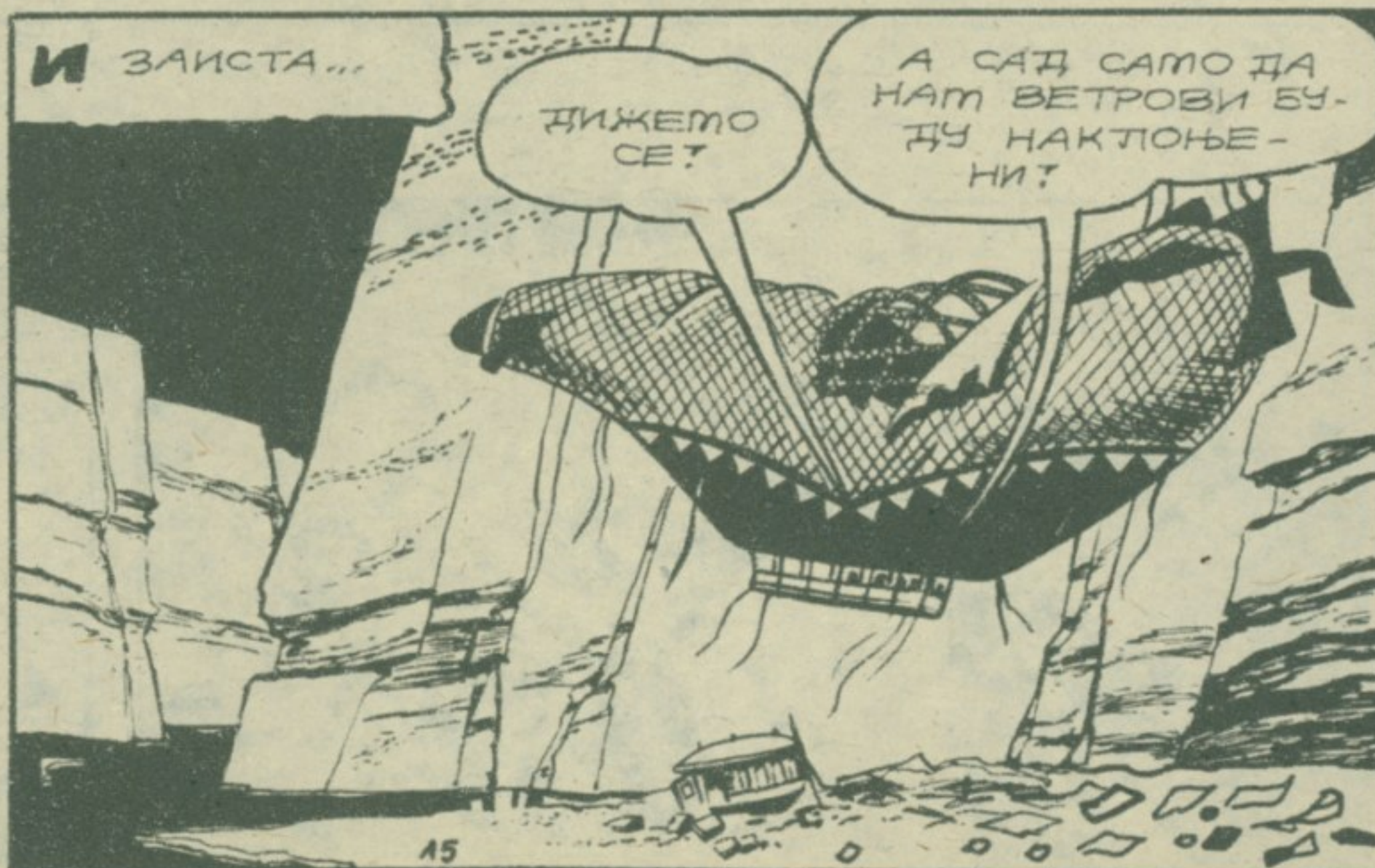

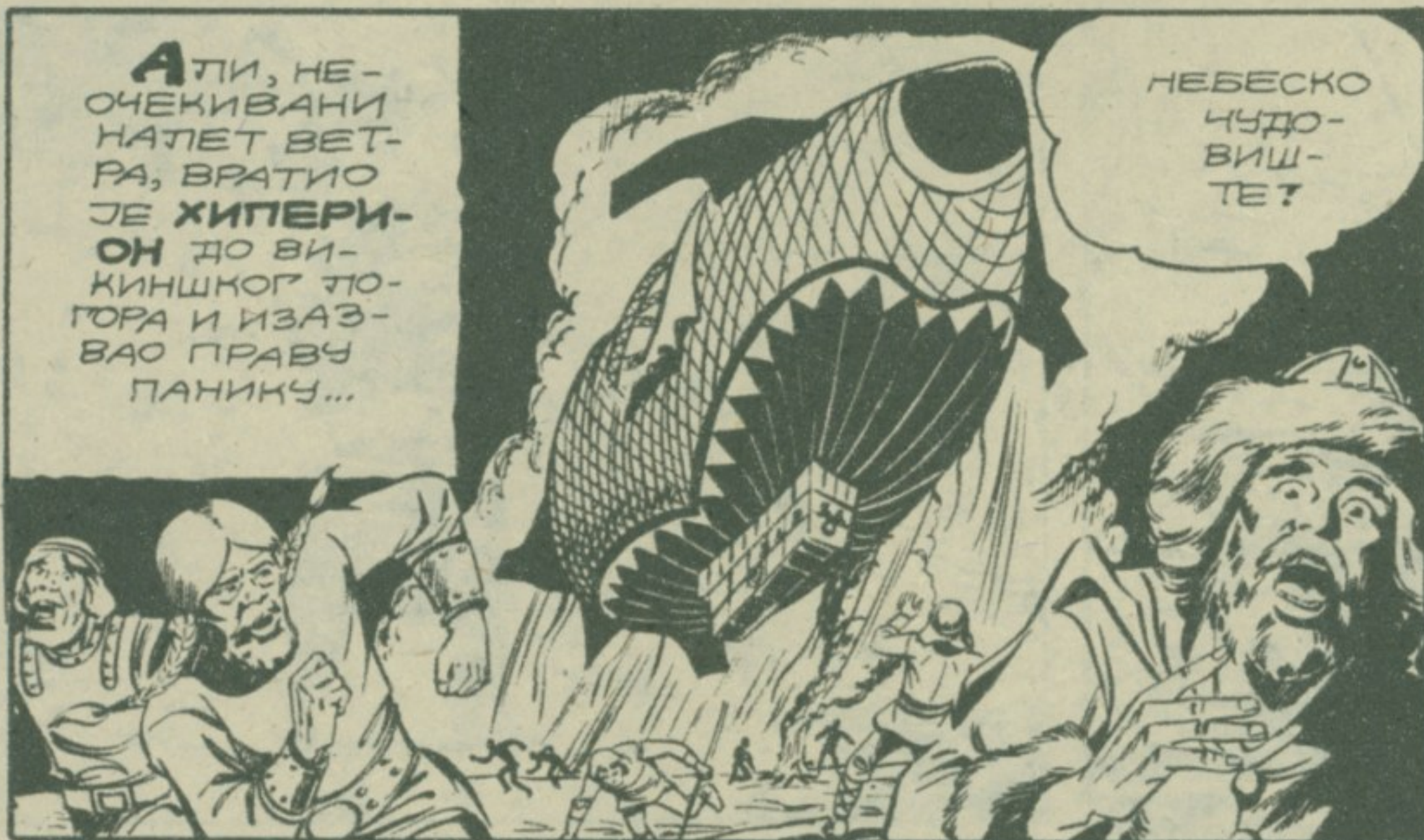

ЗЛИ ГОДИ НЕСТАО ЈЕ У ПЛАМЕНУ, А ВИКИНЗИ СУ ПОНОВО ЈУРНУЛИ НА СВОЈЕ БЕГУЊЕ...

ВОДЕ НАС НАЗАД ПРЕД СУД?

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ НАС САДА ПОШТЕЋЕТИ?

СУД КОЈИ ВИШЕ НИЈЕ БИО ПОД ГОДИЈЕВИМ ВОЂСТВОМ, ДОНЕО ЈЕ ПРАВЕДНУ ПРЕСУДУ...

КАЖЕ ДА МОЖЕМО ДА СЕ ВРАТИМО КУЋИ, АЛИ ПОД ЈЕДНИМ УСЛОВОМ?

А ТО ЈЕ?

МОРАМО ОБЕГАТИ ДА НЕЋЕМО НИКОМЕ ОДАТИ ТАЈНУ О ПОСТОЈАЊУ ОВОГ ОСТРВА И МОРАМО ОСТАВИТИ ЗАЛОГ?

ЗАЛОГ?

Copyright © 1975
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ЈА ЋУ БИТИ ЗАЛОГ? СВАКИ АРХЕОЛОГ САЊА О ТОМЕ ДА МОЖЕ ДА ПРОУЧАВА ЦИВИЛИЗАЦИЈУ КОЈА СЕ НИЈЕ МЕЊАЛА ХИЋАДАМА ГОДИНА?

СРЕЋНО, ЧО-НЕ?

ХРАБРИ СТЕ, ПРОФЕСОРЕ?

1-26

КАПЕТАН, ВОДИЧ, СЕР ЕНТОНИ, ДОНАЛД И ФРИЈА КРЕНУЛИ СУ ПУТ ГРЕНЛАНДА. ЗНАТИ СУ ДА СЕ ВИШЕ НИКАДА НЕЋЕ ВРАТИТИ НА АСТРАГАРД, АЛИ И ТО ДА ЋЕ У СВОЈИМ СРЦИМА УВЕК НОСИТИ ТО ЧУДНО ОСТРВО НА КРАЈУ СВЕТА...

КРАЈ

КЛОПКА ЗА КАПЕТАНА

ПОСЛЕ ИСКРЉАВАЊА У НОРМАНДИЈИ, ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА, САВЕЗНИЧКЕ ТРУПЕ СУ НАПРЕДОВАЛЕ КРОЗ ФРАНЦУСКУ. ИЗНЕНАДА, ИСПРЕЧИЛА ИМ СЕ ТВРБАВА ДОМОН КОЈУ СУ ДРЖАЛИ НЕМЦИ...

ЏИМ СТЕП, БРИТАНСКИ ТАЈНИ АГЕНТ, ПОШАО JE У НОВИ ЗАДАТАК...

ФОР ДОМОН ЈЕ НЕОСВОЈИВ? ЊИМЕ ЈЕ НЕКАДА КОМАНДОВАО ГЕНЕРАЛ МАРТЕЛ ЗА КОГА КАЖУ ДА ЈЕ ПОСТАО ИЗДАЈНИК? ВИДЕЋЕМО...

НАЗАД? У ЗАКЛОН?

ЏИМ СТЕП ЈЕ ПОЧЕО ДА СПРОВОДИ СВОЈ ПЛАН...

ХАЛТ? ШТА БЕШ ТИ ОВДЕ?

ЈА САМО ПРОДАЈЕМ ЛУК?

ХВАЛА ТИ ЗА ПОКЛОН?

А САД КИДАЈ?

ОВАМО? ФРАНЦУЗИ НАПАДАЈУ?

КУКАВИЦЕ? НЕ ЗНАЈУ ДА САМ САМ...

ИЈАОО?

ШТО СТЕ ТРАЖИЛИ, ТО СТЕ И ДОБИЛИ?

ААХТ

А САДА ДА
СРЕДИМ И
ОВЕТ

А ЧИНАТРА, У КУБИ...

АПОТ СТРАЖА?
ШТА СЕ ДО-
ГЛАБА?

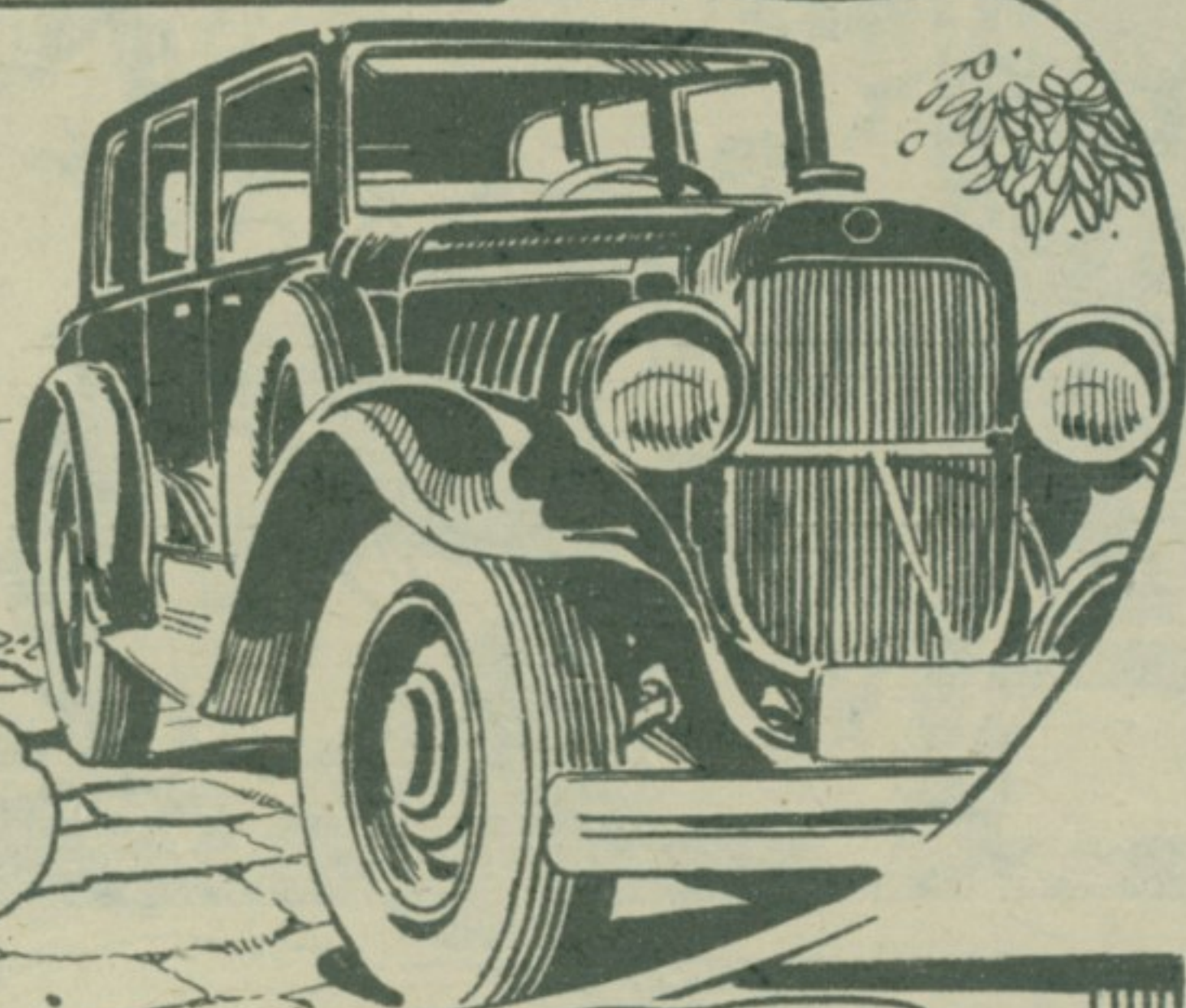
НА СПОРЕДНОМ
УПАДУ У КУБУ...

ЈЕР ЈЕ ТАЈ
СТАРАЦ ПОЗНА-
ВАЛАЦ ФОР
ДОМОНА?

ПОШТО ИМАТЕ И КО-
ЛА НА РАСПОЛАГАЊУ,
ПОВЕШЉЕТЕ МЕ У
ФОР ДОМОН?

ВИ НАЈБОЉЕ ОД СВИХ ПОЗНАЈЕ-
ТЕ ТУ ТРЉАВУ? ЧУЈУ СЕ ГЛАСИНЕ
ДА ПОСТОЈИ НЕКИ ТУ-
НЕП...

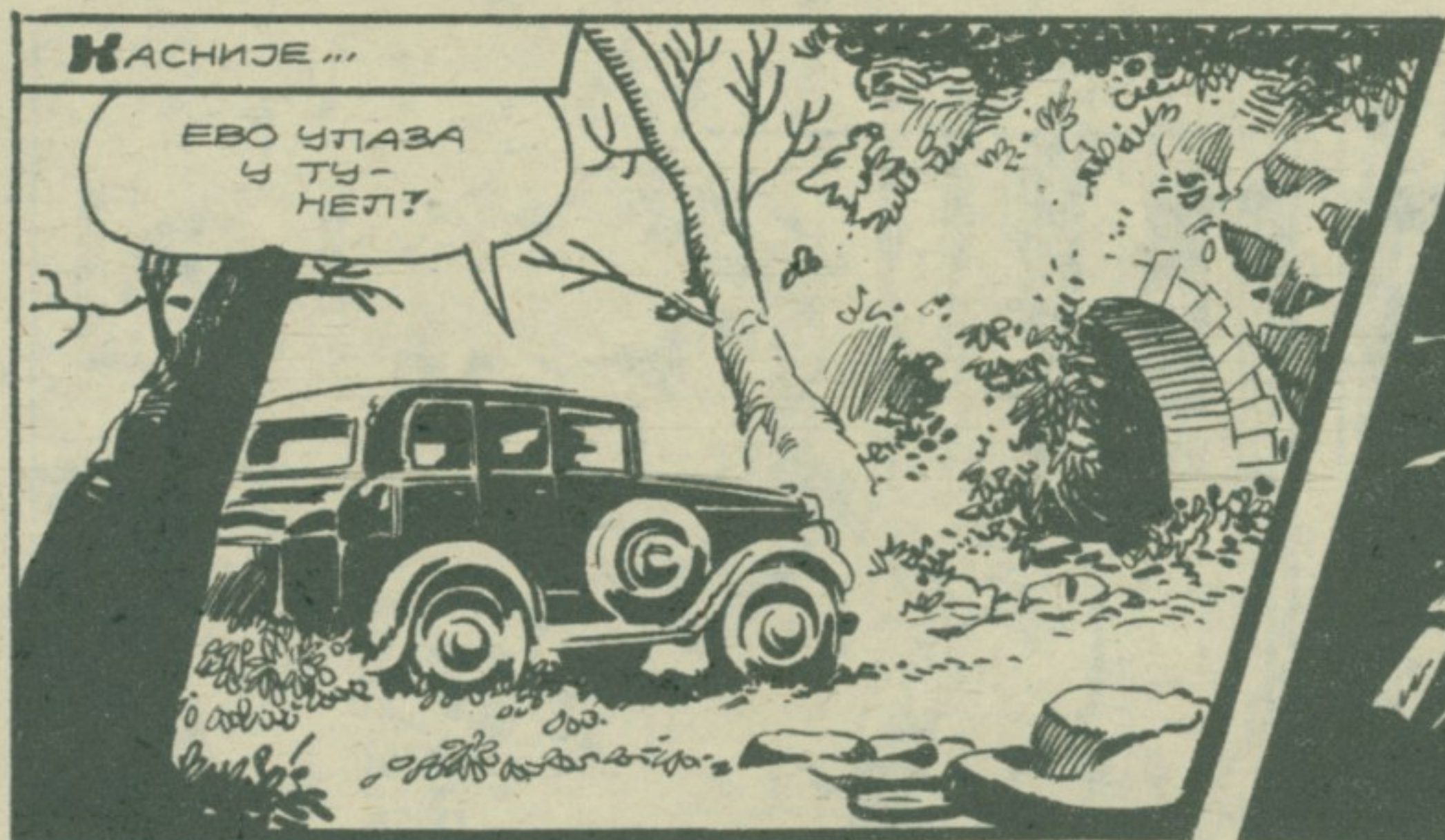
ТАЧНО ЈЕ, ПОСТОЈИ? А
НЕПЦИ НЕ ЗНАЈУ ЗА НЕ-
ГАТ?

КАСНИЈЕ, У ШУ-
ТИ...

ШТА ВАМ ЈЕ ТО,
МЛАДИЋУ?

ЕКСПЛОЗИВ? ДОВОЉАН ДА
УНИШТИ ТРЉАВУ АКО СЕ ПОС-
ТАВИ НА ПРАВО МЕСТО?

ЕВО УПАЗА
У ТУ-
НЕЛ?

ДОКЛЕ
ТРЕБА ДА
ИДЕ-
МО?

СВЕ ДО ИСПОД СКЛА-
ДИШТАТАКО СЕ ТАМО
ПОСТАВИ ЕКСПЛОЗИВ,
СВЕ ЋЕ ОДЛЕТЕТИ
У ВАЗДУХУ

ЈОШ САМО ДА ПОВЕЖЕМ
УПАДЧАК? ЈАКО МИ ЈЕ ВА-
ШИХ КОПА, ГЕНЕРА-
ТЕ?

НИШТА, СИ-
НЕ? БРЗО, НЕ-
КО ДОЛАЗИ!

НЕМАЧКА ПАТРОЛА? ЗАШТО ЈЕ
ВАШИ ЉУДИ НИСУ ЗАУСТА-
ВИЛИ?

ЗАТО ШТО ИХ НЕ-
МА? ЈА САМ ЦИТ СТЕГ,
БРИТАНСКИ АГЕНТ? ДО-
ШАО САМ ДА ЗАТРАЖИМ
ПОМОЋ?

СМРТ ОКУПА-
ТОРИМА? ЖИ-
ВЕЛА ФРАН-
ЦУСКА?

ГЕНЕРАТЕ,
ВИ МЕ ИЗНЕ-
НАБУЈЕТЕ?

ГЕНЕРАТЕ,
ПАЗИТЕ!
ОООХ!

ЈА САМ ГО-
ТОВ ПЛАДИНЧУ?
А НИЈЕ МИ
НИ ЈАКО?

У СКОРО...

ОДЕ ФОР ДОМОН,
А СА ЊИМ И ХРАБ-
РИ ГЕНЕРАЛ МАР-
ТЕЛ? НИКО НЕ-
ЋЕ САЗНАТИ
ДА НИЈЕ
БИО ИЗДАЈ-
НИК?

КРАЈ

**ЗИМА, ЗИМА,
Е ПА ШТА ЈЕ...**

Нема женске особе на свету која ће рећи да није зимогрожљива и која у зимско доба не излази из куће у дебелом капуту, са жалом око врата и с крзеном или вуненом капом на глави — у

штити природни механизам који аутоматски регулише телесну топлоту. Штавише, незнатно снижење температуре ваздуха има благотворно дејство и зато најчешће прија. Али, кад је хладноћа прекомерна организам је на великом искушењу јер мора да одржи одговарајућу температуру крви. Зато најпре реагују крвни судови коже који се сужавају, све док се не смањи прилив крви у ове делове и кожа не почне да се хлади. Истовремено, подстакнут импулсима које шаљу нервни завршци спољашњег омотача тела, део вегетативног нервног система који се зове симпатични појачава своју активност: срце брже куца,

уравнотежене особе у оваквим ситуацијама лако падају у депресију. То је чест проблем код чланова поларних експедиција. До-

читавих тридесет процената. Пре него што је до њих стигла цивилизација, Индијанци са Огњене Земље, која је веома близу Јужног

да се мења: метаболизам се убрзао и телесна температура се више није смањивала у оној мери као на почетку. Топлота стопала, која је опадала за пуних тринаест степени испод нормале и била праћена болом кад су се младићи прилагодили хладноћи, задржала се на подношљивих 28 степени. Иако им је и даље било хладно, могли су бар да спавају. Кад су се опет вратили у град, проблем су им били топли кревети од којих су се већ одвикли.

У областима где стално владају ниске температуре придошлице из топлијих крајева нису одмах у стању да обављају послове који захтевају физички

НЕ ТРЉАЈТЕ НОС!

чизмама са поставом и кожним или вуненим рукавицама. Али, упркос топлој одећи и обући и сталној бризи да не назебе, она ће на снегу убрзо почети да дрхти од студени. У исто време мушкарац, коме је за ово доба године довољна и једна мало боља ветровка, хладноћу готово не осети. У ово верују сви, па и саме жене, а наука је доказала да је томе „кумовао“ уврежен начин

бржа је размена материја и у крв се лучи већа количина адреналина.

Кад ови надражаји стигну до мишића, започиње она права телесна одбрана од хладноће: кожа се јежи и мишићи неконтролисано подрхтавају, онолико снажно колико то степен хладноће диктира. У случају изузетно ниских температура језа и дрхтавица претварају се у грч и унутрашња топлота се повећа-

ДОК СЕ НЕ ПРОНАЂЕ ПРЕПАРАТ КОЈИ ЋЕ БЕЗ ОПАСНОСТИ ПО ЗДРАВЉЕ МОЋИ ДА СТИМУЛИШЕ МЕХАНИЗАМ ЗА РЕГУЛИСАЊЕ ТЕЛЕСНЕ ТОПЛОТЕ, ОД ПРЕТЕРАНЕ ХЛАДНОЋЕ ЧОВЕК МОЋЕ УСПЕШНО ДА СЕ БРАНИ АКО НЕ ЗАБОРАВИ НЕКА СИТНА АЛИ ВАЖНА ПРАВИЛА.

казано је да ова депресивност углавном долази од осећања усамљености више него од хладноће. Управо због тога несрећни излетници или пешаци залутали по олујном времену често не успевају да на време стигну до неког заклона.

Међу људима такође влада неоправдано уверење да је живот у поларним областима немогућ. Чињеница је да Еским и Лапонци нису никакав биолошки и физиолошки изузетак, као ни аустралијски доморци који потпуно наги мирно спавају и при температурама далеко испод нуле. Услед сталне изложености хладноћи површински делови ткива код ових људи постали су изузетно отпорни и представљају природни изолациони слој који, у поређењу са осталима, смањује утицај ниских температура за

пола, вероватно из истих разлога нису носили никакву одећу иако су их ледени ветрови непрестано шибасти.

БЕЛЕ МРЉЕ

Колико брзо и до које мере цивилизован човек може да се прилагоди хладноћи показао је експеримент са осморицом норвешких студената изведен у планинској области где се просечна температура креће око трећег подека изнад нуле. Дању су шетали, пећали рибу, ловили собоје. А спавали су на маховини — наги и под лаким крзеним покривачима.

Прве недеље имали су толико проблема са хладноћом да уопште нису могли да спавају. После тога ситуација је полако почела

напор: тешко дишу, узнемирени су и понекад из плућа избацују крв. Међутим, ако су упорни, већ после првих часова проблеми нестају, а за неколико дана неће им сметати ни 40 степени испод нуле!

ГОЛИ У ПЛАНИНИ

Једног дана ће свакако бити откривен сигурнији и бољи начин прилагођавања тела хладноћи. Вероватно ће бити пронађен препарат који ће без опасности по здравље моћи да стимулише природни механизам за регулисање телесне топлоте. На снегу и леду човек и данас може да опстане сатима, па и данима, уколико се ослони на здрав разум. А то значи:

— Избегавајте да лице излажете леденом ветру, заштитите га колико је то могуће.

— Искористите све топле делове тела — ставите прозебле шаке испод пазуха или, ако су још топле, загрејте њима стопала, нос ставите у прегиб руке и никако га немојте трљати јер бисте могли да га оследите.

— промрзине, које ће најлакше препознати ако се на угроженим местима појаве беле мрље, такође немојте трљати снегом као што се то често чини. Најбоље је прозебла места што пре потопити у воду чија температура износи 40 до 45 степени. Повратак осетљивости промрзлих делова тела знак је да је одмрзавање било успешно.

Срећом, већи део светског становништва ретко је у ситуацији да се физиолошки прилагођава хладноћи. Између куће, аутобуса и фабрике, школе или канцеларије — успева да се довољно загреје и добро поднесе и ниже температуре

размишљања из којег се родило погрешно уверење да женско чељаде теже подноси ниске температуре.

СИМПАТИЧНИ НЕРВИ

Ипак, упитате ли неког мушкарца шта му више одговара — топло или хладно, лето или зима, највероватније ће вам одговорити да му је лето пријатније. То и није чудо ако се зна да смо више створени за топло него за хладно време. Наг човек који мирује најбоље се осећа ако околна температура износи 29 до 31 степен Целзијусових. У просторији са високим плафоном, загрејаној до 26 или 27 степени, без одеће би нам већ било хладно!

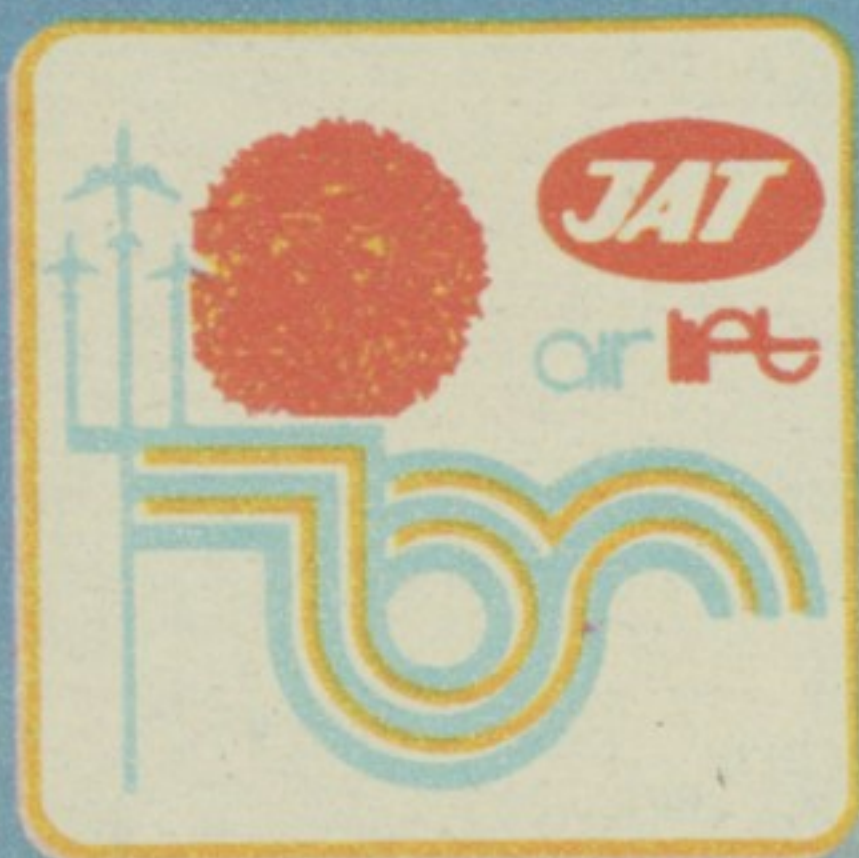
Од хладноће човека

ва за четири пута. Али, све ово не значи да се тиме телу враћа изгубљена топлота — само се успорава њено губљење. Њу ћемо најлакше надокнадити пешачењем и гимнастиком. Загрејаћемо крв у мишићима а с тим и унутрашње органе, што је веома важно. Последњи ће се загрејати стопала и шаке.

ОПАСНА УСАМЉЕНОСТ

Док људи на прекомерној жези успевају некако да се снађу и, колико могу, одрже своје животне функције, ако су изложени великој хладноћи, најчешће се повлаче у себе и предају судбини. Некад је довољно да се човек само најези од зиме, па да се обесхрабри. Чак и веома

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

ВАС ВОДЕ У СВЕТ

**4
питања
.444
награде!**

У претходна два кола ВЕЛИКЕ НАГРАДНЕ ИГРЕ »ЗАБАВНИК И ЈАТ ВАС ВОДЕ У СВЕТ« организатори су лепим и вредним наградама обрадовали 148 наших читалаца.

Игра се наставља. На реду је ТРЕЋЕ коло које објављујемо у следећем броју. Ово коло нашим читаоцима доноси 74 награде. Првонаграђени овога пута лете у Рим и Праг. То су два ЈАТ-ова Air-lift аранжмана, у трајању од по четири дана, за које време ће добитници моћи да упознају знаменитости ова два

лепа града. Остале награде су џепни рачунар, мајице и значке Забавникових издања, ЈАТ-ове спортске торбе, оловке, значке и још много других.

Не заборавите! ТРЕЋЕ КОЛО у следећем броју »Политикиног забавника« који излази 6. марта 1981. године.

Питања овог кола ће се односити на Рим и Праг, па зато на време прибавите податке о овим градовима. У идућем броју ћемо вам више рећи и о осталим наградама које вас у овом колу очекују.

ДО НОГУ, ЖУТЕ, ЛЕПЕЗАСТЕ, ЛОПТАСТЕ, АЛИ...

НИЈЕ БРАДА АКО НИЈЕ УШТИРКАНА

НАВИЦИ ДА СЕ СВАКОДНЕВНО БРИЈЕ МЕЂУ РИМЉАНИМА ЈЕ ПРВИ ПОДЛЕГАО ВОЈСКОВОЂА СЦИПИОН АФРИКАНАЦ СТАРИЈИ. ПЕТАР I ВЕЛИКИ УОПШТЕ НИЈЕ ПИТАО ПОДАНИКЕ ЗА МИШЉЕЊЕ: ЗАКОНОМ ЈЕ ПРОПИСАО ГОЛОБРАДОСТ, НЕПОСЛУШНИМА НАМЕНИО ТЕШКУ ГЛОБУ, А СЕБИ НА ВРАТ НАТОВАРИО — БУНУ.

Некада давно знало се тачно ко нема бразу: само евнуси и жутокљунци. Како је она од паметивека била синоним мужевности и храбрости, хиљаде владара, племића и достојанственика докази валдо је своју узвишеност, између осталог — и брадом. У она давна прошла и мрачна времена инквизиције, жени с којом би се природа грубо нашалила и доделила јој овај типично мушки атрибут лако се могло догодити да заврши на ломачи, а да се при том као једини „уверљив“ доказ да је шуровала са силама зла узму длаке на лицу.

Откад су почели да их носе, људи су се у браде и клели: „тако ми браде“, говорило се и говори се и данас још понегде, а човек који се заклиње при том не мисли на браду као такву већ на оно што она представља: част и храброст. Муслимани нису веровали да се овим особинама могу да похвале ратни заробљеници и робови због чега су их — без изузетка — бријали.

Као и свака мода и брадатост је имала своје хирове. А од тог мноштва „линија“ једна никада није имала изгледа да освоји свет — она коју су неговали припадници индијске политичко-верске заједнице Сика. Ево зашто: Сике су пуштали браде до појаса, делили их на два пра-

мена и сваки од њих чврсто увртали до испод браде, а затим крајеве везивали на врх главе у облику кокетне пунђице.

ФАРАОН НИЈЕ СМРТНИК

Бради, разуме се, нису одолели ни Египћани. Онаквом какву им је природа подарила нису се задовољавали, па су је зато фризирали, бојили, канирали, у њу уплитали златне нити. Пошто је фараонима било веома стало да истакну своје божанско порекло, измислили су лажне, металне браде које су се држале на жељеном месту уз помоћ везице и златног ремена везаних на врх главе. Мора да није било лако носити ово потешко знамење моћи (радило се, на крају крајева, о металу), но оно је савршено одговарало сврси: о таквој владарској брадици, која је највише подсећала на шипку, обични „смртници“ могли су само да сањају. А пошто су египатске краљице себе схватале ништа мање озбиљно од мушкараца, лажне брадице носиле су и оне!

О чулавом украсу лица и те како су се бринуле и месопотамске цивилизације: Вавилонци, Асирци и Персијанци. Мазали су их и мирисали уљима, ужареним машицама, сатима

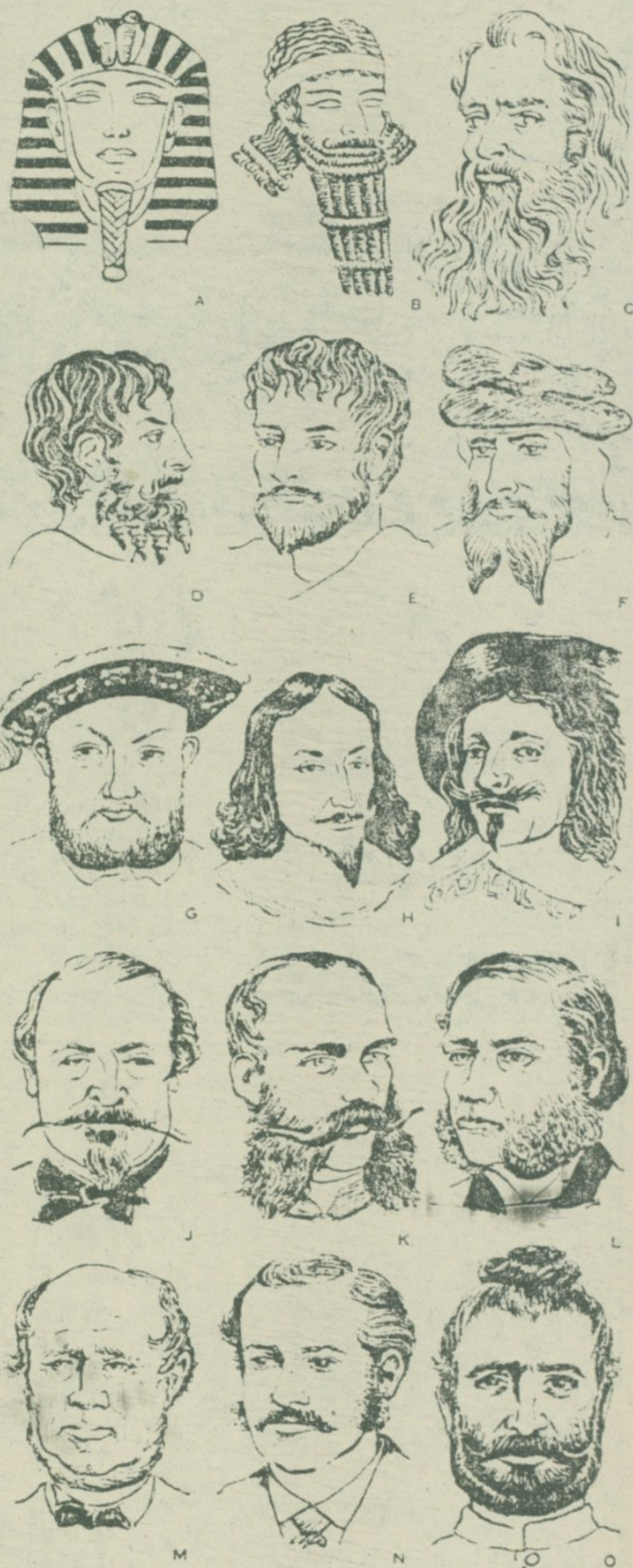
правили локнице и коврцице. Асирци су их у комплету са обрвама и брковима бојили у зифт-црцо, док су њихови заклето непријатељи Персијанци подлагали чарима црвенкасто-смеђе каниране браде која им се толико допадала да се мода одржала све до 1900. године пре н. е. За државних слава и светковина, црвенкасте локнице нису задовољавале персијски смисао за лепо и узвишено, па су се у тим приликама и коса и брада посипали златним прахом, украшавали златним нитима и „штиркали“ намирисаним жутим воском.

Стари Грци носили су свакојаке браде, углавном доста дуге и раскошне, али су међу кицошима највише успеха имале оне са високим локнама у облику спирале. Онда их је, под претњом смртне казне, 334. године пре н. е. забранио Александар Македонски. Велики Александар бојао се да би брадурина и брадице могле да му угрозе војнике на бојном пољу: бој је бој, част част, али када те неко крвнички повуче за браду, сузе саме од себе потеку... Тешко је рећи да ли је голобрадост с тим имала икакве везе, тек Александрове легије после Грчке покорише још и Малу Азију, Сирију, Египат и Персију.

Мада су се у свему осталом из петних жила упи-

њали да их опонашају, Римљани су локнасте грчке браде прогласили „женскастим“ и окренули се краћим, уредно „штученим“ брадицама. Као и у претходним вековима, и у Риму су их носили сви који су иоле држали до себе, али је потом пети римски краљ Тарквиније Приск (616—378. пре н. е.) решио

да се, између осталог, позабави и хигијеном у свом краљевству. Приск је поданицима од свег срца препоручивао да се — чистоће и здравља ради — одрекну брада. Краљевску препоруку нико није озбиљно схватио, па су Римљани почели да се брију тек век касније, негде око 454. пре н. е. и то

БРАДЕ од 3 000. пре н. е. до 19. века

А) лажна, фараонска брада, 3000. до 1580. пре н. е. В) месопотамска, 1917. пре н. е. С) брада јеврејског црквеног великодостојника Д) грчка, са спиралним локнама, 334. пре н. е. Е) римска, 234. пре н. е. Ф) византијска, 7. до 16. века Г) Хенри VIII, 1535 Н) „вандајковска“, 17. век И) француска „мушица“, 17. век Ј) „наполеонова“, „империјална“, 19. век К) аустријска, „францјозефска“, 19. век Л) записи „овчији котлет“, 19. век М) „грејач врата“, 19. век Н) брчићи и записи, крај 19. века О) сиктска, завијена

пошто су са Сицилије „у-везли“ бербере. У то доба берберске радњице преплавиле су улице града, али су се њиховим услугама користили само они који код куће нису имали робове.

Римског конзула и војсковођу Сципиона Африканца Старијег треба памтити не само по оној историјској победи над Ханибалом, већ и по томе што је, како је забележио Плиније, први од свих Римљана подлегао заморној навици да се свакодневно брије. Што се римских филозофа тиче, они од својих брада нису хтели да се растану ни за живу главу. У то давно доба, поред мудраца, обичај је налагао да браде носе и ожалашћени.

Пре него што је 395. године издахнуо, цар Теодосије поделио је Римску Империју на два дела и тако створио Византију (Источно Римско Царство) чији су поданици, додуше, сами себе називали Римљанима, али их то ипак није навело да, када је о брадама реч, поштују класични укус својих предака. Византинцима су се „од штицованих“ много више допадале локнасте и каткад веома дуге браде које су на средини делили у два прамена равних или зашиљених ивица, па су их зато упорно и носили од 7. па све до 16. века.

ЕНГЛЕСКА ГЛОБА. НОРМАНСКО ШИШАЊЕ

Што се Англосаксонаца тиче, брада су се у 7. веку у име канона хришћанске цркве први одрекли свештеници. Забрана се није односила и на племство које је остало и брадато и бркато све до 1066. године када их је покорио Вилхелм Освајач. Нормански војвода и нови енглески краљ наметнуо је земљи поред француског језика и француску голобрадост.

Краљ Џон Без Земље, о чијим војничким квалитетима најречитије говори наведени надимак, повукао је низ глупих политичких потеза, али два свакако заслужују да се сврстају у „бисере“. Прво је свом млађем и за енглеску нацију много заслужнијем брату Ричарду Лавље Срце покушао да преотме престо док се овај ломатао по Истоку за време трећег крсташког рата (замисао и не би била тако лоша да је успела и да се посрамљени Џон по Ричардовом повратку није покорио, а на престо сео тек пошто је овај погинуо). Други „гаф“ начинио је када још није био краљ: приликом обиласка Шкотске 1185. године Џон је занавек на себе навукао гнев живља на смрт увредивши тамошње поглавице несташним чупкањем њихових раскошних брада.

За време док се свађа са папом и бавио погуљенима својих шест жена. Хенри VIII (1509—1547)

неговао је и лепу браду коју је после дуже паузе поново увео у краљевску палату. Његова кћерка, „девичанска краљица“ Елизабета I, владала је земљом далеко успешније од многих мушкараца и наследила, кажу, очеву челичну вољу, али не и наклоност према чулавом украсу лица: строга Елизабета издала је закон по коме се за сваку браду старију од три недеље плаћа глоба од три шилинга и четири пенија.

Чарлс I, разумљиво, није сматрао да закони могу да се односе на њега, па је зато мирне душе „штицовао“ уску, шиљату браду којој је кумовао фламански сликар Ван Дајк. Године 1649. Чарлс је изгубио и главу и браду, но „ван дајкова“ брадица освојила је

правосугаоном, „лопастом“ брадом, нешто касније освојиле су их оне у облику лепезе, па ластиног репа са наковрцаним врховима, а када им је све то досадило, окренули су се старим Асирцима — модерна је била само она брада која је била добро напарфемисана и исто тако добро „уштиркана“ воском.

Луј XIII није се задовољио тиме што је заратио против Шпаније. Непријатеља је желео да порази и на плану моде, па је тако 1637. године лансирао браду коју су његови дворјани носили, хтели они то или не, а о чијој лепоти најречитије говори име које су јој наденули — „мушица“. Лујева „мушица“ — један једини и то прилично узан прамен насред голе браде заиста је освојила Европу

Каваљери Луја XIII морали су да носе „мушицу“ свиђало им се то или не. Већина је, усталом, лудовала баш за оваквом „сузицом“ испод усне

енглеска лица и носила се све док на престо није на кратко сео Џејмс II. Мушка лица поново су оголела у Енглеској.

ЛУЈЕВА МУШИЦА

Да ли из традиционалне суревњивости према суседима преко Ламанша, тек Французи су, када су већ морали да их носе са Енглезима, брадама дали мноштво нових, фантастичних варијанти.

У доба Анрија IV, шеснаести век, лудовали су за

и потиснула до тада веома популарну шпанску зашиљену брадицу.

Руски цар Петар Велики борио се, поред осталих заосталости, и против брдурина својих сиромашних поданика због чега је 1705. одлучно изјавио: „Брада је непотребна сметња“, наредио да се сви Руси до последњег поменуте сметње реше, а непослушнима наменио тешку глобу. Шта о томе мисле, брадати Петрови поданици рекли су када су дигли буну с правом названу „Побуна брада“ што је цара, који иначе уопште није имао тај обичај, навело да попусти.

Залисци — у облику овчијих котлета, жбунасти и свакојаки — освојили су мушка лица у 19. веку

У 18. веку на фине европске главе населиле су се напудерисане перике које су са лица протерале браде. Када су се век касније поново јавиле, било је то у Лондону који је у то време диктирао моду. Од средине па до краја 19. века, брадама су се придружили залисци фантастичних облика и дужине.

ПРОТЕРАЛЕ ИХ ПЕРИКЕ

Британци су, рецимо, носили дугачке, жбунасте зулуфе који су од свега на овом белом свету највише подсећали на овчије котлете, због чега су се управо тако и звали, носили су и тзв. „грејаче врата“, залиске који су прерастали у кратко подшишану браду. Пошто никако нису хтели да каскају за Европом, моду „брада-залисци“ прихватили су и с оне стране Атлантика, с тим што су за њих тамо смислили сопствени назив: зулүфима је у Америци кумовао Емброуз Бернсајд, познати генерал из грађанског рата (у америчкој варијанти енглеској, залисци — burn-sides).

Два царска лица дала су облик и имена у 19. веку веома популарним брадама, брковима и залисцима: прве, „империјалне“ или „наполеонове“ прославио је француски цар Наполеон III. Цар при том није смислио ништа ново јер је његова „империјална“ брадица умногоме подсећала

на „мушицу“ Луја XII. Аустроугарском цару Францу Јозефу се мора признати да је био оригиналнији, ако ни због чега другог, онда бар због тога што су му раскошни зулуфи којима је уоквиравао иначе голу браду, сезали до рамена. Што се нагоре завије, него што је Франц Јозеф је копирао: кавалјере већ поменутог Луја.

Седамнаест година пре него што је Француз Јозеф сео на аустроугарски престо, у Аустрији се на браде није гледано ни најмање благонаклоно: декрет из 1850. строго је забрањивао свим државним службеницима да лице красе проказним чулавим украсом. Напуљска влада отишла је још даље — 1853. године ношење браде забрањено је не само чиновницима већ свим мушкарцима. Непослушне је бријала краљевска полиција лично.

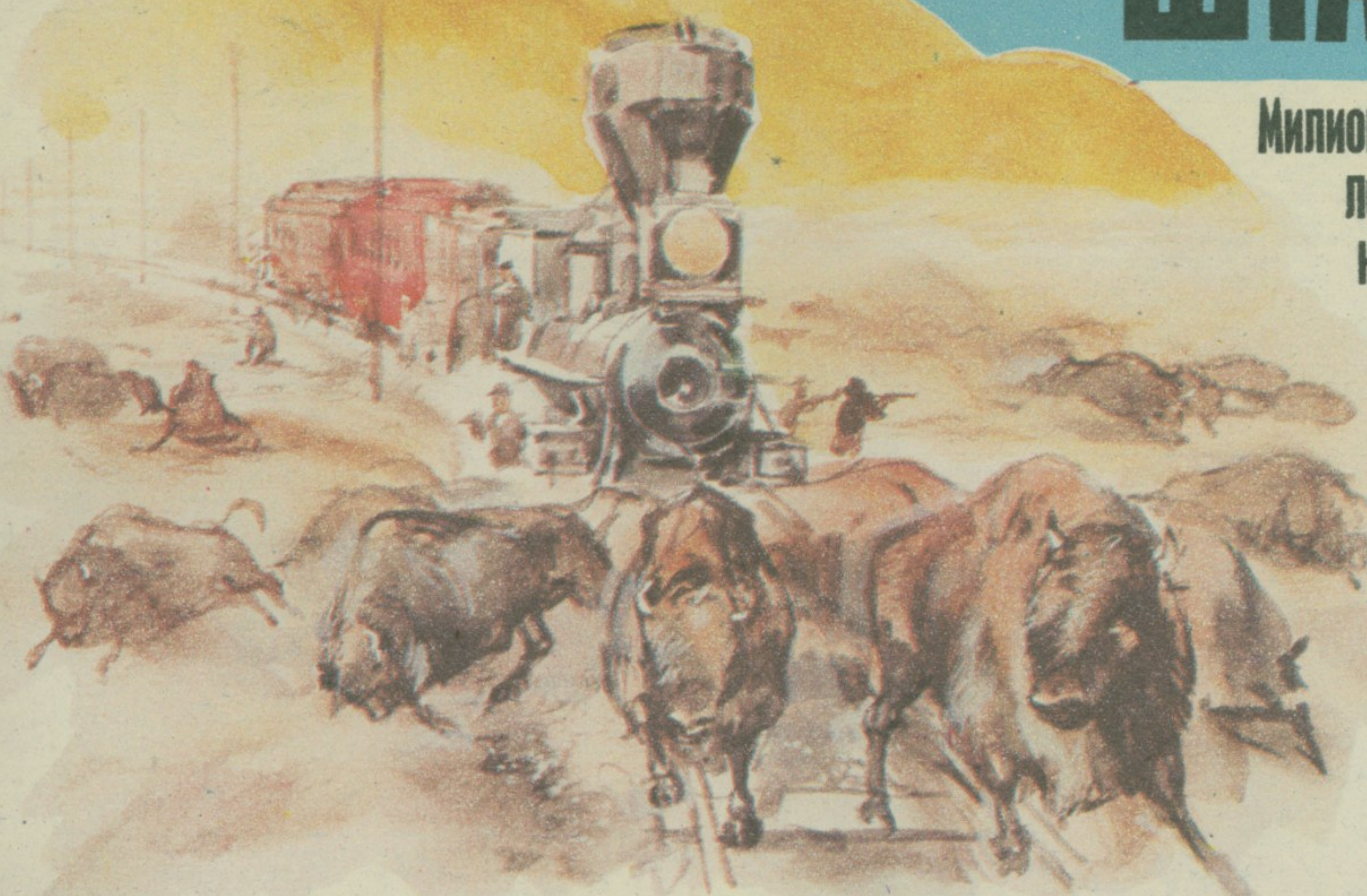
Да је вековном царевању браде на мушком лицу одзвонило могло се наслутити већ осамдесетих година прошлог века: постепено, али неумитно, браде су се повлачиле са млађих лица. На почетку 20. века носили су их само старци и озбиљни пословни људи. Што се младих тиче, њих браде очева и дедова апсолутно нису привлачиле. Лудовали су за уским брчићима.

Педесетих година овог — нашег — века, а потом и десет година касније, свет је био шокиран дугим косама и брадуринама битника и хипика. Зашто?

М. И.

ДРУГА ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА

ШТА КРИЈ

Пре сто година: „Нанзас-пацифин“ зауставио се на часан да би људи уловили буфала...

**Милиони Американаца хр-
ле поново на Запад
који више није див-
љи, али поново
нуди могућност
вртоглавог
богаћења.**

Шта ћемо са овом безвредном земљом, са овом пустаром пуном кактуса, дивљих звери и пешчаних кови-тлаца? Какве ћемо ко-ристи икада имати од ове пустиње и бескрајних бр-да што се ређају унедо-глед?

Ове речи изговорио је 1852. године државни секретар САД Данијел Вебстер, а односиле су се на огромну висораван у Стеновитим планинама коју су тадашњи карто-графи називали Велика америчка пустиња. А то је

она област коју знамо из каубојских филмова: пе-сак, песак, песак, понеки кактус, завијање пу-стињских паса, онда — стеновите планине, све камен на камен...

„Милијарде долара до-лазе одавде“ — изјавио је ових дана гувернер Колорада — једне од др-жава у овој области — Ричард Лем.

Реч је о истој земљи! На њој данас почиње оно што Американци називају другом златном грозни-цом.

Сто тридесет година

после Данијела Вебстера и његове тмурне и бе-знадне процене Пустиње — у њу свакодневно пристижу досељеници пуни наде да ће постати милионери...

Млади брачни парови са кући-цама-приколицама, стари-ји у „стејшн“ аутомоби-лима, момци у камионе-тима, све су то „нови пи-онири Дивљег запада“ ко-ји више није дивљи, али је и даље најненастање-нији део Америке. Како изгледа, то ће се врло брзо изменити: грозница је толико заразна да у

Пустињу пристиже војска досељеника чак из Ка-лифорније!

ЗЛАТА — У СВИМ БОЈАМА!

Стеновите планине Аме-риканци зову Роки маун-тинз, а тепају им Рокиз. „Рокице“ су огроман пла-нински ланац који се протеже од Мексика до Аљаске. Сматра се да оне спадају у млађу генера-цију висија на нашој планети: имају тек неких 70 милиона година (сит-ница у геологији). Али, оне су резултат бурног живота старијих Рокица које се сада налазе дубо-ко испод ових садашњих, а старе су неколико ми-лијарди година.

Кроз те прадавне ми-ленијуме у којима су чи-таве планине нестајале у тектонским потресима и вулканским ерупцијама, стварало се оно што је донедавно била тајна у-тробе Стеновитих плани-на, а данас представља сан снова: злато — и цр-но и жуто, а и у другим бојама. Јер, на овом делу америчког тла, поред три четвртине њених златних резерви и половине сре-брних, налазе се и грдне наслаге нафте и угља, а-ли и неких ретких, данас драгоцених руда као што

су молибден и уран. Ту је и рудник, из Кеникота, држава Јута, из којег је, тврде Американци, изва-ђено више бакра него и-када у истроји: 11 милио-на тона! Укратко: овде куца америчко енергетско срце.

И шта се последњих година догађа? Места као некакав Рио Бланко или Гарфилд, „богу иза ногу“, доживљавају неочекиван бум, становништво им је са 75 хиљада нарасло на невероватних милион и по! То су нови копачи као двадесет петогодишњи Боб Блејлок — донекако пробисвет (по сопственим речима), сада неквалифи-ковани радник у Иван-стону, Вајоминг. Он, по-пут некадашњих ловаца на срећу станује у ба-раци. Али, зарађује пет и по хиљада долара месеч-но! (један долар око 28 динара, па израчунајте).

НАФТА У ГЛАВНОЈ УЛИЦИ

Један од највећих гра-дова ове области Денвер (Колорадо) — „Њујорк Запада“, како га Амери-канци зову — никао је у пустари... из сна о зла-ту. Прве две-три бараке на песку и блату подигли су 1858. они малобројни досељеници привучени причама о златним насла-гама „негде дуж реке Плејт“ толико да се нису плашили ни Индијанаца, ни вукова, ни медведа. А колале су стварно фан-тастичне приче, као она о Арапахо Индијанцима ко-ји су у рату против ло-калних ривала Понија на ове испаливали — метке од сувог злата!

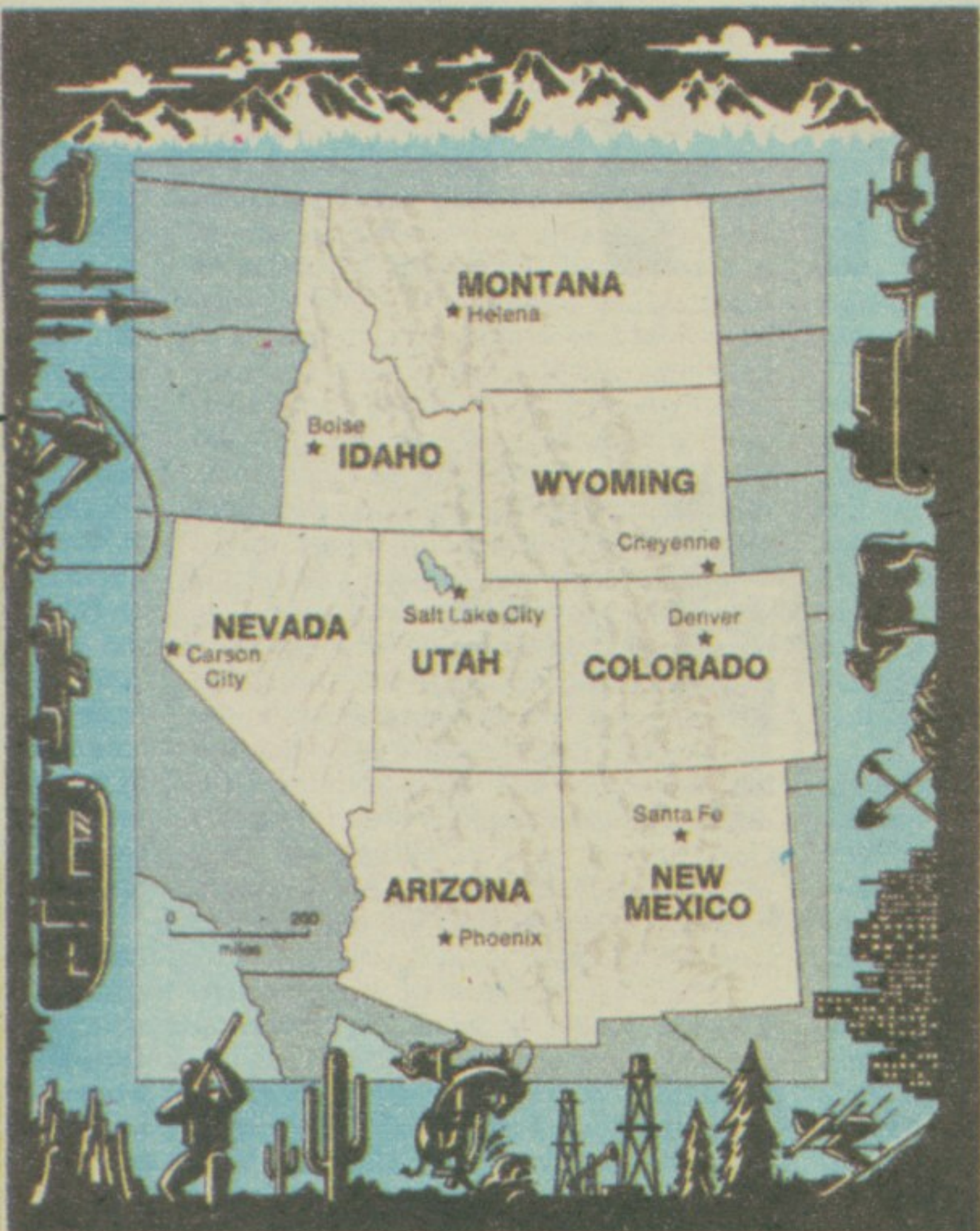
Па иако су се поједин-ци из Денвера и сличних места одиста обогатили копањем, веома дуго је овај град сматран „суви-ше мртвим да би га вре-дело покопавати“, како су говорили остали Амери-

„Планинске државе“ дневно дају 30 хиљада барела нафте, а резерве се процењују на још 15,5 милијарди.

У СТЕНОВИТЕ ПЛАНИНЕ?

У срцу Стеновитих планина налази се и енергетско „срце“ САД!

пored градића, почео је „бум“.

Укратко: данас је Иванстон ваљда једини град на свету који има нафтни торањ усред своје главне улице! Зову га Оил сити (Нафтни град) јер он не лежи него плива на нафти. Одједном, ово мало место постало је људски мравињак који је добио банку, нове радње, хотеле и мотеле у којима се само ноћење плаћа 35 долара! Пумпе извлаче црну, улеситу течност даноноћно, ту је све ноћу расветљено неоним као да је дан, хеликоптери непрестано надлећу. Потребно је толико радне снаге да је главни проблем у Иванстану становање јер је немогуће подићи довољно барака за нове придошлице. Људи спавају и под шаторима и у камп-приколицама. Важно је доћи и копати — то се плаћа као златом!

Ово што се догађа у

местима где има злата и нафте, понавља се и тамо где су наслаге угља, бакра или урана — тог „атомског злата“, које је незаменљиво, у добијању нуклеарне енергије. А 90 одсто америчких наслага урана — налази се опет на овом подручју! Да је Данијел Вебстер жив, био би запањен изненадним могућностима земље коју је назвао безвредном.

ОЉУШТЕН, ПА ВРАЋЕН ПЕЈЗАЖ?!

Али, ствар са копањем у Стеновитим планинама није само татка и фантастична. Тај страхан прилив људи пореметио је живот „западњака“ који су, насупрот нашим представама о потомцима каубоја и Индијанаца, живели толико мирно да ноћу нико није ни заклаучавао врата. Бар тако тврди Орсон Ролингс из Крејга у Колораду, доне-

давно ранчер, сада власник пумпе станице. И додаје:

— Живот више није тако миран, ни тако леп...

Шта тек рећи за места у којима су угљенокопи? Ова област годишње произведе 316 милиона тона „течног злата“, после чега остају рупчаге које су толике да их није лако ни замислити. Поготово када се ради најсавременијом механизацијом која просто љушти целе пејзаже. И зато је ствар решена „на амерички начин“: после вађења угља, пејзаж мора да се — реконструише! Џорџ Ларсен из највећег америчког рудника угља Аркоа у Вајомингу каже:

— Ми ћемо да испразнимо ову долину, па да све вратимо на своје место. Земља ће само бити 40 стопа нижа.

Четрдесет стопа износи око 13,20 метара!

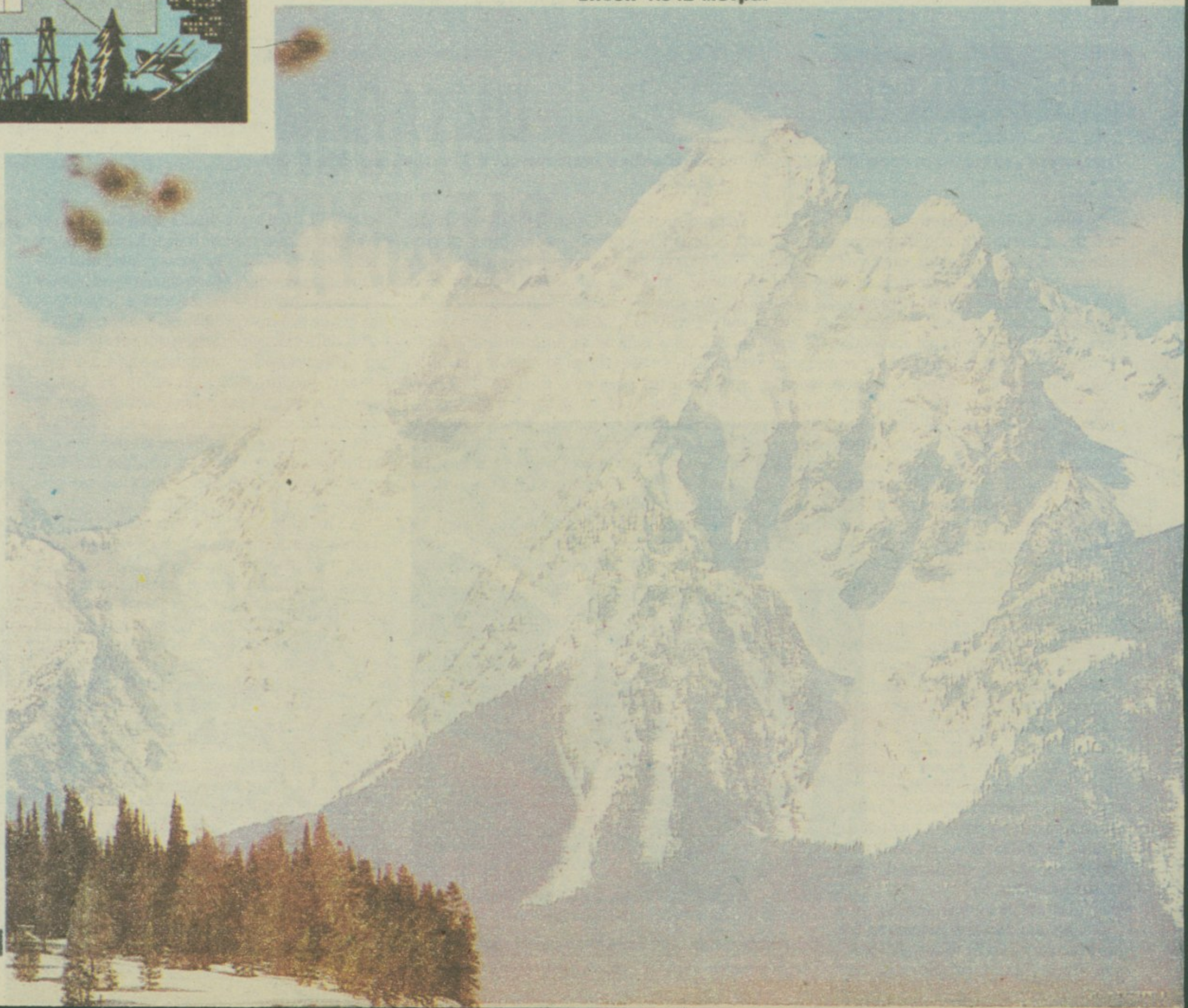
М. К.

Крије ли се нешто и под овим вечитим снегом? Врх Гранд Титон висок 4.542 метра.

канци! То су сматрали и власници првих железница, па су се дуго ломиле копља око тога да ли да шине „Канзас пасифика“ прођу кроз Денвер.

Сличне приче понављају се у срцу Стеновитих планина данас, век и по после прве златне грознице. Али, није више само злато у питању. Ево шта се догодило у Иванстону који је до 1975. године имао непуне четири и по хиљаде становника, а данас четири пута више.

Иванстон се налази у долини Медвеће реке у западном Вајомингу. Тумарајући туда у потрази за златом, пионири Дивљег запада наишли су још 1840. године на нафту која је просто текла потоцима. Наравно, није им памет стала јер готово да нису знали ни шта би с њом. Ту и тамо подмазивали су точкове својих кола с арњевима течност која је тек век после њих процењена као „течно злато“. Па ни житељи Иванстона — потомци оних копача — нису се много освртали на нафту док се није огласила криза. Испитивања су почела 1947, па када је нафта пшкнута са ледине

ХИТ-СТРАНА

СРЕБРНА КРИЛА

Овај популарни ансамбл наставио је да осваја многобројну публику новим песмама. Најновији албум се зове «Срео сам љубав из прве пјесме» и садржи десет нових песама разних аутора. Поред осталих текстове су писали Арсен Дедић, Зоран Башић, Жељко Сабољ, Жељко Павичић и др. Тема је иста као и пре: младалачна љубав. Карактеристични су стихови Жељка Крзнарића: «Разредне цуре».

За прве смо пољупце слатке живјели као у трансу, дјечачке љубави кратке претварали у романсу. Тајне смо погледе знали под сатом, у клупи крај врата.

забрањено воће крали, чували се ваших тата. О, какве сте биле цуре, није вам равних било наше прве авантуре, гдје сте моје разредне цуре!

Ко воли СРЕБРНА КРИЛА, биће задовољан и осталим песмама као што су: «Нек' живи љубав», «Само ти», «Отвори душу», «Помози ми», «Мама ти не зна, а тату није брига», «Разгледница из провинције», «С јесени сам Каћу срео» и «Ја играм на све или ништа». Поред тога и опрема албума је изврсна: осим главног омота са сликом СРЕБРНИХ КРИЛА налази се и унутрашњи омот са другом сликом и свим текстовима песама. Посебно задовољство представљаће велики постер на фином папиру који ће се сигурно наћи на многим зидовима.

Тјеран ватром свога била ја сам сањар чудних јава мене носе моја крила ја сам путник заборав.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

СРЕО САМ ЉУБАВ ИЗ ПРВЕ ПЈЕСМЕ

Музика: Ђорђе Новковић
Текст: Саша Ераковић
Изводе: СРЕБРНА КРИЛА

Срео сам љубав из прве пјесме
истину мојих дјечачких дана
док је децембар ледио часме
и док је иње падало с грана.
Срео сам љубав из првог стиха
у једном малом мјесту и Срему
као кроз маглу сјетих се крика
о, Ана, још те видим у свему.

Али она, она није она није као прије али она, она није она није као прије.
До јутра мјесец остао скривен
сједио човек за празним столом
дуго сам шутио као заливен
опијен бијелом, леденом гором.
Вјетар се ломљо о стабла гола
не памте такву зиму у Срему
крик ми се оте љубави, бола
о, Ана, још те видим у свему.

Берза плоча

Веома радо бих купио плоче LED ZEPPELIN: „Physical Graffiti“ i „Houses of the Holy“ по било којој цијени, а такође бих могао да их замијеним за слиједече албуме: „Ummagumma“ (PINK FLOYD), „Close to the Edge“ (YES), „In a gaid da vida“ (IRON BUTTAREY), „Closer“, „Unknown pleasures“ (JOY DIVISION), „Led Zeppelin IV“. Напомињем да су све ове плоче оригинали.

Зоран Петровић,
Хармани 2 (II улаз)
77000 Бихаћ

me taste the band". SHEILA „Singin' in the rain“. Плоче су готово нове, цена 60 дин.

Зоран Цветковић
Моше Пијаде 1/III ст. 12
32250 Параћин

Продајем ЛП плоче: „Rockin' all over the world“ (STATUS QUO), „Disco specials“ (разни извођачи), „I am gonna need you“ (OSMONDS), „Arrival“ (ABBA), „Ох што те волим, Јој“ (ВАТРЕНИ ПОЉУБАЦ), а такође и више синглова. У обзир долази и замена за било коју плочу или касету групе AC/DC.

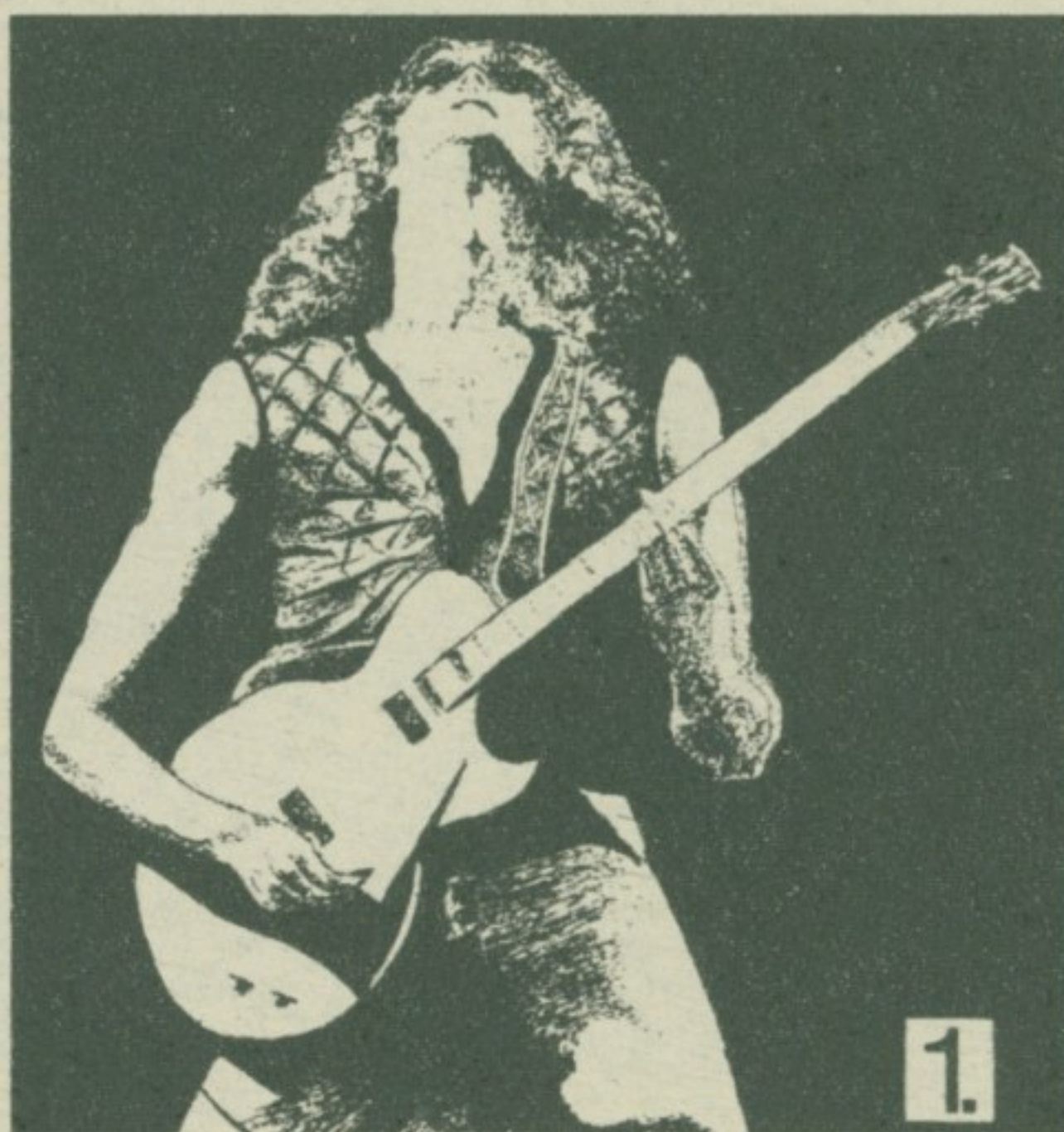
Мењао бих ЛП плочу РИБЉЕ ЧОРБЕ „Кост у грлу“ за истоимену оригиналну касету.

Немања Томовић,
Драгољуба Ристића 8
11000 Београд

Жељела бих купити плоче БИТЛСА: „Let it be“, „Yellow submarine“ i „GST Peper's lonely hearts...“ У обзир долазе само добро очуване плоче.

Татјана Периша,
ОШ „Гргур Карловчан“
43350 Бурђевац

Продајем следеће ЛП плоче: Здравко Чолић „Ако приђеш ближе“, Рокери с Мораву „И Ватрени пољубац „Ох што те волим, Јој“ BOSTON „Don't look back“ DEEP PURPLE „Co-

ЧИТАОЦИ САРАЂУЈУ

Наш позив за сарадњу читаоци су свесрдно прихватили. Стигло је неколико стотина цртежа гитаристе из ГЕНЕРАЦИЈЕ ПЕТ. Данас објављујемо три цртежа чији су аутори:

1. Татјана Ђурић, Булевар ЈНА 132, 11000 Београд
2. Никола Панев, Вере Циривири 43, 92000 Штип
3. Саша Димитријевић, Браће Тасковић 73/32, 18000 Ниш.

Но, ваша сарадња се овим не завршава. И даље ћемо објављивати ваше цртеже: нови задатак је да нацртате један оркестар. Наравно, теже је нацртати групу него само гитаристу. Покушајте! Као што знате, најбоље је ако цртате тушем или црним фломастером на белом папиру или хамеру.

Према томе следећи позив сарадницима цртачима гласи: НАЦРТАЈТЕ СВОЈУ ОМИЉЕНУ ГРУПУ.

MOJ ИЗБОР

Драго Млинарец окружен групом ИЗАЗОВ био је изазван да направи листу најомиљенијих плоча. Драго је мало размислио па је направио своје листе али са две примедбе: листу домаћих плоча је закључио речима:

— Себе не бих (попут других) увротио у ову рубрику!

А као коментар иностране листе, нарочито петог места, мало у шали мало у збиљи, додао је:

— Оппростите на диверзији, али било би их још да избор није ограничен бројем пет.

ДОМАЋЕ

1. MODERATO CANTABILE
— Арсен Дедић
2. ЈЕДНА ЖЕНА
— Корни група
3. ПЛИМА
— Инденси
4. НЕЗАВРШЕНИ РАДОВИ
— Горан Вејвода
5. ОДПУТОВАЊЕ
— Томаж Пенгов

СТРАНЕ

1. DESOLATION ROW
— Bob Dylan
2. STRAWBERRY FIELDS FOREVER
— Beatles
3. SNIFF'N'TEARS —
Poison Pen Mail
4. JOE'S GARAGE
— Frank Zappa
5. УМЕТНОСТ ФУГЕ
— J. S. Bach

DISCO ПОШТА

Милица Лучић. Београд.

У прошлом броју „Забавника“ прочитала сам текст песме Дада Тспића „Коњи неоседлани“. Зашто нисте објавили текст неке новије песме са његовог последњег албума?

Чинило нам се да су стихови са ЛП „Неоседлани“ некако прикладнији за профил Даде Тспића. Понекад текст песме може више да каже о њеном аутору него суви подаци биографије. Последњи албум Даде Тспића носи назив „Шапутање на јастуку“ и поред те насловне песме налазе се и „Ја имам ауто“, „Бомбардер“, „Дај ми мало лове, тата“, „Елизабет“, „Звездана прашина“, „Кад тата срећује ствари“, „Мојим пријатељима“ као и текст који доносимо:

Дијете растављених родитеља

Хеј, шта ће мени дјед и бака
ја сам дијете растављених
родитеља.
Тата, врати се! Мама, врати се!
Убићу се, доста ми је свега!
Избегавају ме друга дјеца
ја сам за њих мангун без
родитеља
показују на мене прстом
„Види, онај панкер нема
родитеља...“
Тата, врати се... мама, врати се!
Кад сам био мали,
моји родитељи се нису слагали
напустили су ме и од тад су мој
свијет били
славни глумци, фудбалери,
Флаш Гордон и Том и Цери,
Флаш Гордон и Том и Цери,
Тарзан и Џејн и рокенролери,
Елвис Присли, Ролингстонси.

Флаш Гордон и Мики Маус
Цимми Хендрикс, Секс Пистолс,
Ролингстонси и панкери.

Хеј, шта ће мени дјед и бака
Мој је проблем већи од
универзума,
Нећу школу, живот ћака
одаја ме улица и телевизија.

Тата, врати се. Мама, врати се...

Фрањо Бекавац, Сомбор

Шта је са нишком „Галијом“? На мене су оставили незабораван утисак на чувеном концерту „Бијелог дугмета“ на Стадиону ЈНА у Београду. Зашто се не појављују чешће у јавности?

„Галија“ има исте проблеме као и многи други оркестри. Они наступају тамо где их позову, а што их не зову чешће — није њиховом

кривицом. Чули смо да и у самом Нишу муче муку јер немају погодну просторију за вежбање. Али, то све не може да обескрабри њеног „капетана“ Ненада Милосављевића који вредно ради на припремању нове ЛП плоче. Знаће се ТРЕЋА ПЛОВИДБА по узору на прве две

Читаоци јављају...

ВЕСТИ ИЗ ПРИШТИНЕ

Овога пута смо у недоумици: из Приштине су се јавили ЗОРАН МИЛИЋЕВИЋ и Снежана Шипић, а обоје пишу о истој теми — СМИСАО МАШТЕ. (Определили смо се за Снежанино писмо јер је приложила слику!) „Рок-група СМИСАО МАШТЕ која полако стиче све ве-

ћу популарност, не само на Косову већ и шире, последњих месеци је све активнија. То потврђују концерти широм Југославије.

присутност њихове музике на таласима разних радио-станица, затим појава њихове плоче са песмама „Учиниола би то као жена“ и „Угаси светло, додирни ме“. Последњих дана велику популарност стиче запажена композиција са њихове ЛП плоче „Ризикујеш ноћас много“.

Група СМИСАО МАШТЕ већ дуго година наступа у истом саставу: НЕБОЈША ДИМИТРИЈЕВИЋ, ком позитор, певач и бас гитара, ТОМИСЛАВ ДИМИТРИЈЕВИЋ, клавијатуре, НАКИ СЕЛИМИ, соло гитара, и ЂОРЂЕ СТЕФАНОВИЋ, бубњеви. Карактеристика њиховог музицирања је да жеља да слушаоца забави, да пружи звук и ритам близак младима и да исприча свакодневне емотивне доживљаје без неког филозофирања. Чланови састава за себе у шали кажу да негују свој, „локерски“ правац у коме желе да помире рок, панк и нови талас у поп-музици.

Снежана Шипић.

Светозара Марковића 32
38000 Приштина
(хonorар од 150 динара)

ИЗЛОГ НОВИХ ПЛОЧА

СЕДАМ ПЛУС СЕДАМ
— ДЕЦИ (ПГП РТВ 2340054)

Збирка старих и нових песама за децу изводи популарни ансамбл СЕДМОРИЦА МЛАДИХ. Музику је написао Александар Кораћ, а аранжмане Звонимир Скерл. Укупно дванаест песама разних аутора почев од Ј. Јовановића Змаја па до Љ. Ршумовића: „Уловио Тома сома“, „Куца и Јуца“, „Шешир“, „Другарство“, „Лако и тешко“, „Дете није играчка“, „Узми велики ексер“, „Звездане очи“, „Шумар Петар“, „Воз за Чачак“, „Сервис за прање зуба“. Судећи по омоту плоче насловна песма би била „Јачајте мишиће“ Мирослава Настасијевића:

„Ако би да личиш на Херкуловог брата
или ти да будеш за клинче
тата-мага
ако би да будеш снажно
људско биће
— развијај мишиће, развијај мишиће“

ГУШТЕР КОЈИ НИЈЕ ГУШТЕР
И ПТИЦА КОЈА НЕ ЛЕТИ

КАКО КИВИ ПИЈЕ?

Два становника Новог Зеланда годинама су збуњивала научнике. Није ни чудо. Први од њих, киви, од свих птица на овом свету најмање личи на птицу, што је неке научнике навело да се упитају да, стучајно, дотични створ није новозеландски рођак пингвина, а друге чак да, стављајући на коцку свој научнички углед, тврде да поменути киви — уопште и не постоји.

С туатаром ствари стоје обрнуто: гмизавац необично личи на гуштера, али то, показало се, дефинитивно није.

НОЗДРВА ГЛАВУ ЧУВА

Киви је, рекли смо, птица. Птица која се ама баш никада није одлепила од земље и која носи јаја на чијим би димензијама могле да јој позавиде и неке крупније врсте: дугачка до 13, а широка 8 центиметара и неретко тешка готово пола килограма. Она сама тешка је два килограма!

Џиновска јаја и ходање и нису тако чудни када је неко, као киви, сродник изумрлих дивовских моа, праисторијских новозеландских птица које нису летеле из сасвим разумљивих разлога — мислимо да су достизале дужину од 4 метра и тежину од 250 килограма!

Изузме ли се ембрионални стадијум, киви уопште немају крила, а од осталих птица разликују се и по томе што на врх двадесетак центиметара дугачког кљуна имају — ноздрве. Ноздрве су за трапавог кивија изузетно важне јер му чувају главу. Киви, на име, никако не може да се похвали оштрим видом, па му ту природну „кратковидност“ надокнађује изузетно чуло мириса и подједнако изострен слух.

Руку на срце, све до доласка енглеских досељеника у 18. веку, кивију за опстанак није ни било потребно да противника чује или га омирише, из простог разлога што — непријатеље није ни имао. Тек су европски досељеници на Нови Зеланд донели и сисаре грабљивице од којих су кратковидом кивију највише главобоља задали пси, мачке и ласице. Број обичних, малих и

великих пегавих кивија почео је опасно да се смањује и од часа када су људи схватили да се од њих праве одличне „мушице“, мамци за пастрмке и веома укусне, „киви-шницле“.

Срећом по кивија, он је ноћна птица, па у доба кад дугачким кљуном њушка по земљи у потрази за глистама, инсектима и њиховим ларвама, већина грабљивица спава. Дешава се, ипак да кивија сатерају у ћорсокак: птица се тада или без много премислања даје у безглаву јурњаву у којој је често бржа и од људи и од паса или се упушта у окршај: киви се не предаје лако. Од непријатеља се брани жестоком избацивањем предњих ногу унапред, а тако задати ударици посекали су многим људима руку до костију, а многим у порним псима сломили предње ноге. Није киви кукавица.

Киви живе у паровима који често проводе заједно читав живот. Баш као што је и ред, женка носи јаја, али оних осамдесет дана колико инкубација траје, на њима лежи мужјак који своје уљутурено потомство за сво то време не напушта чак ни због воде или хране. Чим се младунче успешно испили, женка мужјаку поклања још једно јаје које срећни отац чува са истом пожртвованости.

Пошто су једном засвагда утврдили да је моа рођака кивију, Европљани су пожелели да одговоре на још два питања: како киви пије воду и зашто су му домороци Маори од свих могућих дали баш то име?

Дугачак кљуна заиста није згодан када је неко жедан, али се киви ипак сналази: зарони га што дубље може, а затим нагло баца ци увис. Што се имена тиче, оно је ономотопеја продорних звиждука ових птица, што ће рећи да киви када се огласи и не знајући дозива само себе: „киви... киви... киви“

ТРЕЋЕ ОКО СУНЦЕ НЕ ВИДИ

После вишемесечног проучавања једне туатаре коју је новозеландска влада 1831. године љубазно уступила Британском музеју, енглески зоолог Џон Едвард Греј закључио је да је реч о новој, непознатој врсти гуштера. Тек је Гре-

јов наследник у Британском музеју др Алберт Гинтер исправио грешку уваженог претходника — животиња је, рекао је научник, додуше гмизавац, али са гуштерима нема много везе.

Данас се зна да је *Sphenodon punctatus*, што ће рећи туатара, једини потомак веома старих кљуноглавих гмизаваца који су са наше планете ишчезли пре равно сто милиона година. У то древно доба диносаури се још нису ни појавили, али су зато земљом шеткале бројне врсте туатариних сродника од којих су највећи били мањи од диносаура средње величине. У поређењу са далеким прецима који су достизали дужину од метар и по, два, данашње туатаре прави су патуљци јер за живота ретко прерасту 60 центиметара.

За 300 милиона година колико постоји, туатара се готово уопште није развијала: тврдоглаво је чувала своје праисторијске особине због којих је и сврстана у посебан ред гмизаваца. По чему се то, дакле, туатара разликује од обичног гуштера? Прва од ових карактеристика је посебан коштани лук са стране лобање који чврсто држи

једну четвртасту кост са којом је зглобљена доња вилица.

За разлику од гуштера и змија, мужјаци туатаре уопште немају копулативни орган, па је начин на који се ове животиње размножавају — а размножавају се — мистерија.

Велику пажњу анатома привукло је и туатарина „треће око“ смештено на врх главе које се код младунаца може видети испод провидних крљушти. Звали га људи како им драго, туатари ово око највероватније уопште не служи да види — изгледа да надражај светлости из спољашњег света не допире до мозга животиње.

Још једна карактеристика одлучно издваја туатара од обичних гуштера: он је активан и на температури од 12°C, што представља најнижу температуру за нормалне активности гмизаваца. У тим условима туатара до те мере успорава све своје телесне функције и кретање да јој се, каткада, дешава и да заспе у сред залогаја док жваће инсекте, глисту или пужа.

Као и киви, и туатаре су ноћна створења. Подземне ходнике које у великој сложи најчешће деле са једном врстом новозеландских птица, тзв. овчи-

јим бурњацима, оне напуштају тек када се спусти мрак.

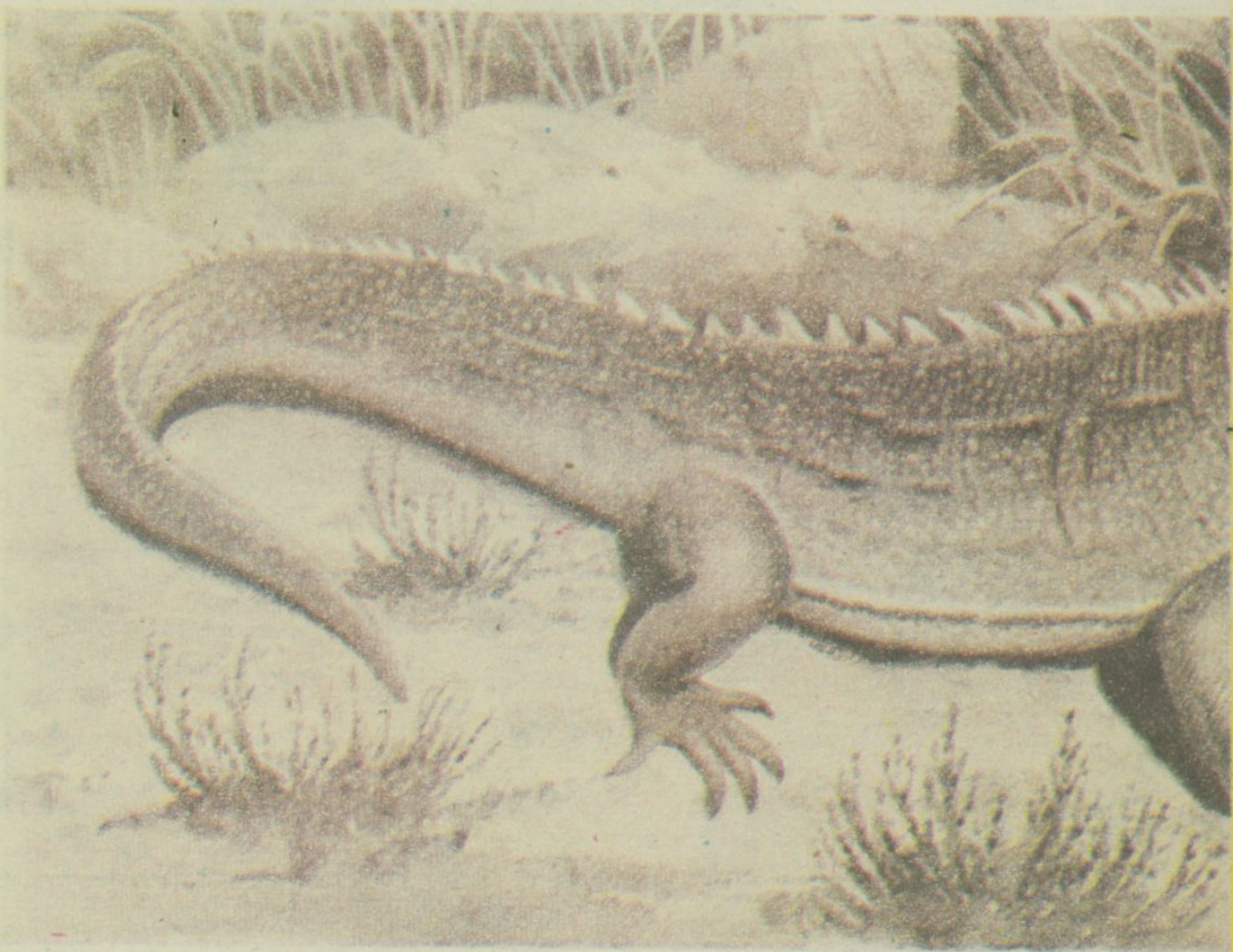
Тврди се да туатаре живе и по 300 година. Ако овај податак и није проверен, извесно је ипак једно — новозеландски „гуштери“ страховито споро расту. Да би се из јајета испилило младунче које зрелост достиже у двадесетој, а престаје да расте тек у педесетој, потребно је да прође бар 15 месеци.

ПОД ЗАШТИТОМ ЗАКОНА

Тешко би се могло рећи ко је на Новом Зеланду популарнији: киви или туатара? Кивијев лик украшава метални новац, марке и новчанице, а влада се побринула да момену трапаву рођаку стави под заштиту закона још 1908. године. Опстанак туатаре регулисан је законом 1907.

За сада нема бојазни да ће ове изузетне животиње ишчезнути: туатаре данас живе на тринаест острвца Новог Зеланда, а киви задовољно шетка читавом дужином и ширином ове пацифичке земље.

М. И.

Дуго се веровало да су туатаре гуштери. Сада се зна: оне су једини потомци праисторијских кљуноглавих гмизаваца.

НАДА ГА СУСТИГНУ,
ЧЕНИЊАСТО НОВО-
ЗЕЛАНДСКО СТО-
РЕЊЕ ARTERYGIDAE
СЕ НЕ ПРЕДАЈЕ ЛА-
НО: ГОНИОЦИМА
ЛОМИ ИЛИ РУКЕ
ИЛИ НОГЕ. У ИСТОЈ
ОСТРВСКОЈ ЗЕМЉИ
ЖИВИ И ТУАТАРА,
ГМИЗАВАЦ ЗА НО-
ГА НИКО ЖИВ НЕ
ЗНА НАКО СЕ РАЗ-
МНОЖАВА.

Просечни ниви до-
стигне величину
овеће коношне и
тежину од око два
килограма. Ова
стидљива и трапа-
ва птица која у-
опште нема кри-
ла, зачуђујуће је
хитра нада је по-
јуре: често је, на-
ну, бржа и од љу-
ди и од паса.

Џиновска јаја ни-
вија тешна су и до
пола килограма,
односно једнана
су четвртине те-
жине одрасле жен-
ке, па су у том
смислу највећа пти-
чија јаја за која
знамо.

И ТО ЈЕ ЗАНИМАЊЕ

БОГАТАШ СА ФЛОМАСТЕРОМ

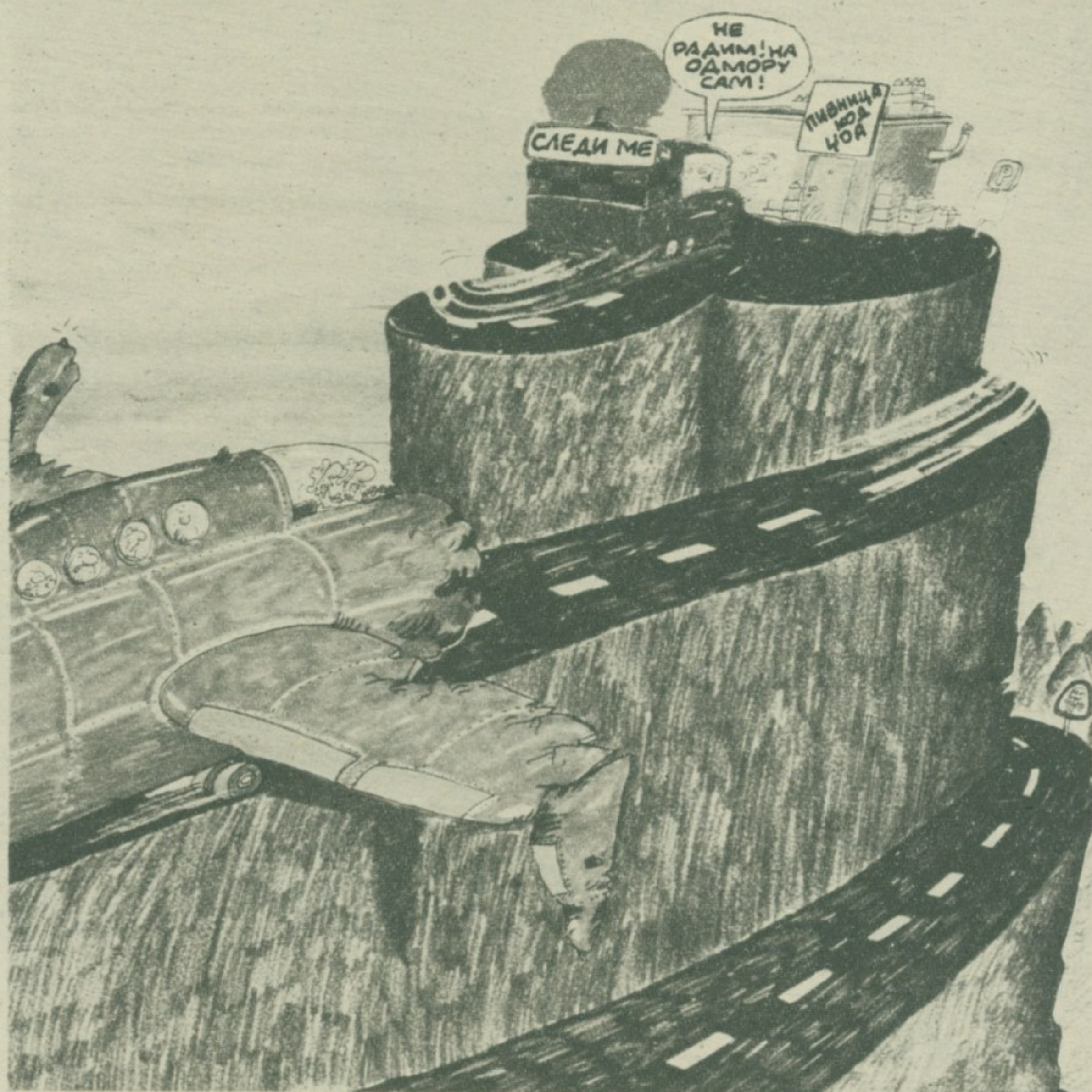
Ролф Кучера

Чим је западнемачка јавност сазнала да Кучера започиње продају својих радова, наруџбине су одмах почеле да пристижу у малини град Хорб. Истина, поштари баш нису имали пуне руке посла, али је и оно писама што су носили на адресу Маркштрассе 3, Галерија Хорб, било довољно примаоцу да живи као бубрег у лоју.

СПЕТЉАО СЕ

Нашем читаоцу име Ролф Кучера не значи ништа. За западни свет који много више прати ауто-часописе тај омањи бркати Немац са неизбежним качкетом од којег се одваја само кад спава извор је смеха. Укратко: Кучера је карикатуриста. Али какав! Док остали цртачи широм света настоје да „поткаче“ све и свашта у карикатури, он се држи искључиво једне теме — аутомобила и аутоманије! Покушао је са другим

Назив карикатуре: ВОДИЧ

Ролф Кучера је једини човек на свету који живи искључиво од смеха на рачун аутомобила и возача. Посао иде да не може боље.

разноврснијим. Погодовало је што је био непознат: брзо и лако могао је да постави „знак препознавања“ часописа. Тако је и било.

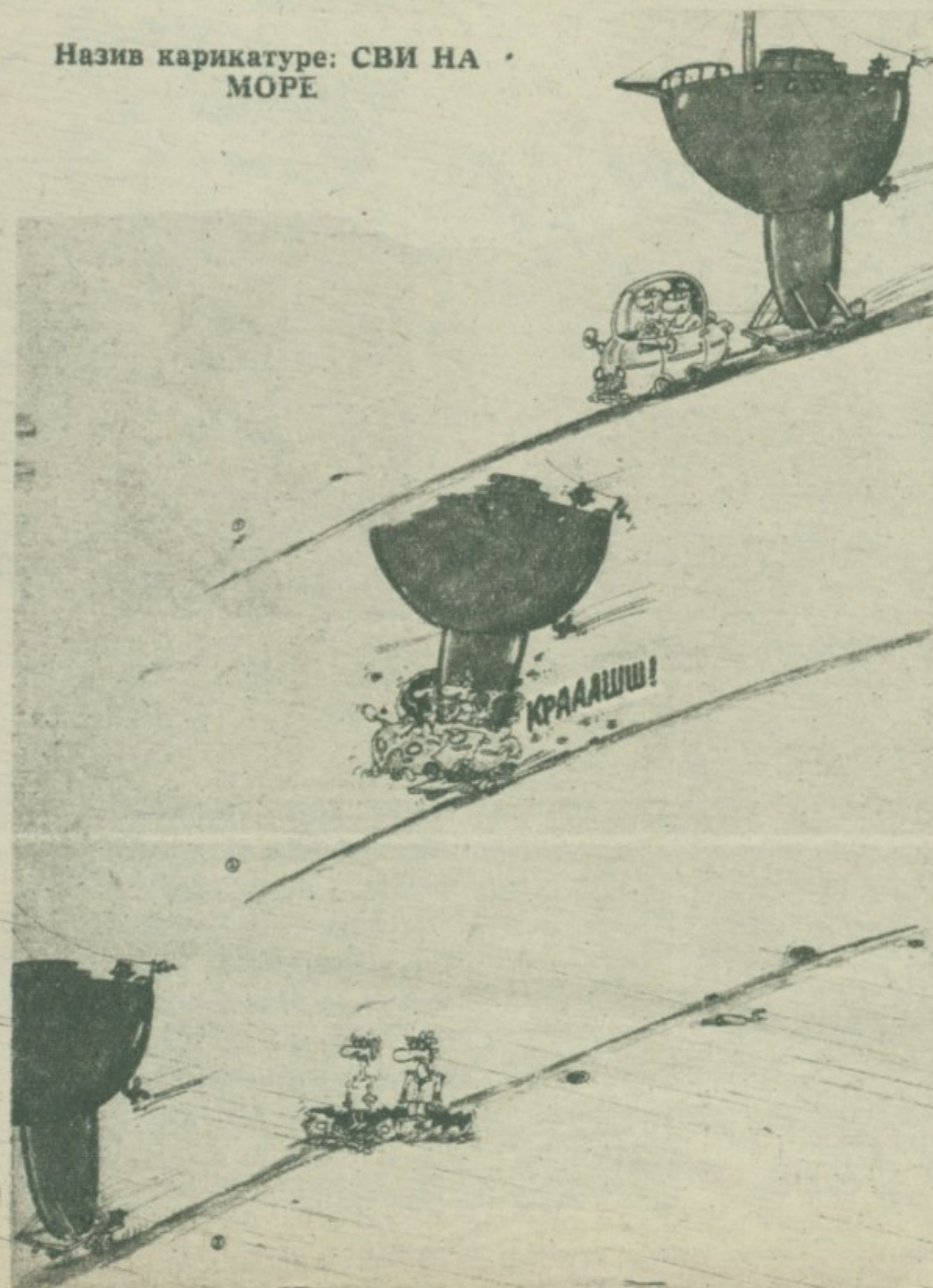
Милли карикатуриста остао је веран „Ауто мотор спорту“, премда ни он њему није остао дужан. Кучера је постао толико познат да је уз славу стекао и богатство.

Руку на срце духовит је. Новац дат за његову карикатуру није бачен — ни један стан не би је се постидео као украса. Кучера не позивајује: ради разновидним фломастерима на обичном цртаћем папиру, на исти начин као за себе или редакцију.

Више не сарађује само са „Ауто мотор спортом“. Времена се мењају. Ни верност није вечита.

М. Т.

Назив карикатуре: СВИ НА МОРЕ

збивањима, али није ишло, спетљао се. Аутомобил је друго. У том свету Кучера је као риба у води.

Тешко је поверовати, но тако је: довољно је да се Кучери каже само једна реч из подручја аутомобилизма, остави десетак минута за размишљање, исто толико за руку и фломастер и... карикатура је ту! Ако желите — пишите: карикатуру ћете добити кући. Формат је педесет са седамдесет центиметара. Не заборавите да пошаљете новац. Кучера не ради само за славу. Сваку карикатуру наплаћује око 180 хиљада старих динара! Није много, рекло би се. Чекајте... зрно по зрно погача.

Погача у замак у Шварцвалду. Кучера га је купио и обновио. Платио је новцем зарађеним од карикатуре. А није много стар, тек је напунио тридесет прву.

НИ ВЕРНОСТ НИЈЕ ВЕЧИТА

Не вози било каква кола. Његовим прихлима не одговара аутомобил којем се подсмехује у карикатури. Или „порше турбо“, или ништа!

Од „поршеа“ је све и почело. Кучерини скромни родитељи возили су скроман ауто, па је њихов син дечачку жељу за „поршеом“ преносио на папир цртајући га из свих углова. Рука се извезбала, а идеје почеле да навиру. Из жеље се родило занимање. Јер, Кучера је једини карикатуриста на свету који живи од смеха на рачун аутомобила и возача.

Почео је стидљиво, пре осам година у западнемачком часопису „Ауто мотор спорт“. Да ли је радове донео или послао уреднику, свеједно је, тек људима у редакцији свидели су се и идеја и цртеж. Мало је било речи, једна или две неопходне — цртеж је говорио све. Таква карикатура има ефекта и тражена је. Одаје човека од духа, интелигентног.

— Позовите момка! — није много размишљао уредник.

Часопис „Ауто мотор спорт“ је један од већих те врсте у Европи. Има значајан тираж. Али, аутомобил је аутомобил, зна и да досади. Кучера је дошао као поручен да унесе ведрину у лист и учини га

Ново! Лейо!
Оригинално!

МЕТАЛОФОНИ

notaton
„NOTATON-8“

једнооктавни дијатонски металофон (C-dur), у специјалној дрвеној заштитној и резонантној кутији, за предшколски и ранешколски узраст деце. Малопродајна цена: 282.70 дин. (са порезом). За школе и деце вртиће без пореза (220 дин.).

„NOTATON-25“
двооктавни хроматски металофон звучног опсега g-g², у специјалној дрвеној заштитној и резонантној кутији, за ученике III—VI раз. основне школе.

Малопродајна цена: 578.25 дин. (са порезом)
За школе и деце вртиће без пореза (450 дин.)

Производи и продаје:
ИО „Нота“ Књажевац, Карађорђева број 15/1
Тел. (019) 71-516, 73-315, 71-423

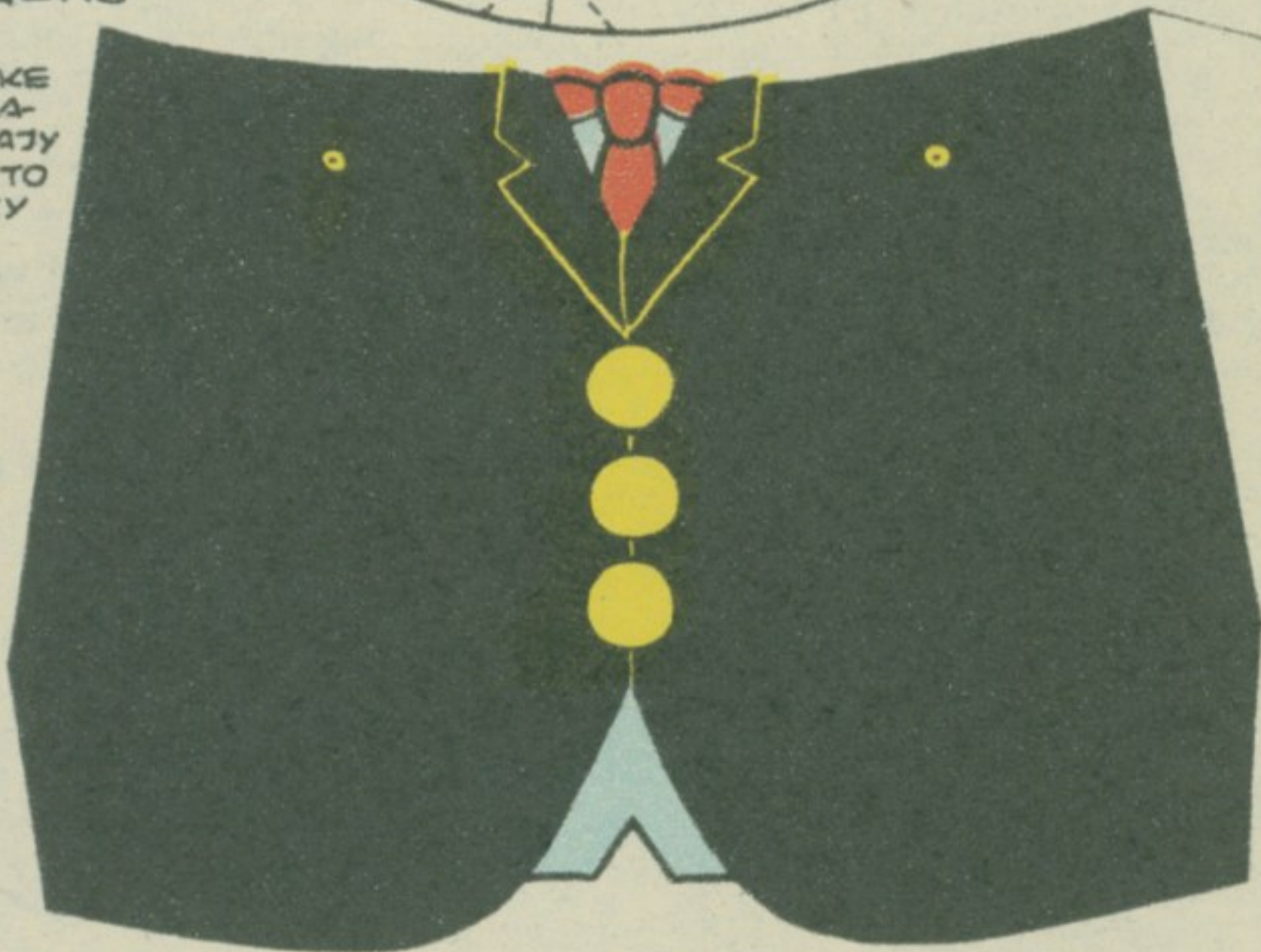
ЧАРЛИ ЧАПЛИН

- 1 НА ПИНГ-ПОНГ ЛОПТИЦУ НАЦРТАЈТЕ ЛИЦЕ И ЗАЛЕПИТЕ ОБОД ШЕШИРА
- 2 ЧУПЕРКЕ КОСЕ ОБОЈТЕ У ЦРНО И ЗАЛЕПИТЕ ЗА ГЛАВУ
- 3 ЗАЛЕПИТЕ ТЕЛО
- 4 НАПРАВИТЕ КРАГНУ И ЗАЛЕПИТЕ ГЛАВУ И ТРУП
- 5 ДА БИ ЧАРЛИ ЧАПЛИН БИО ГОТОВ, ТРЕБА ЈОШ ЗАЛЕПИТИ РУКЕ, НОГЕ И ШТАП

ОДЕЛО

ТАЧКЕ
ОЗНА-
ЧАВАЈУ
МЕСТО
РУКУ

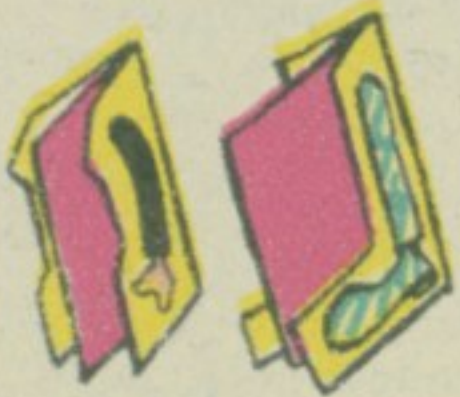
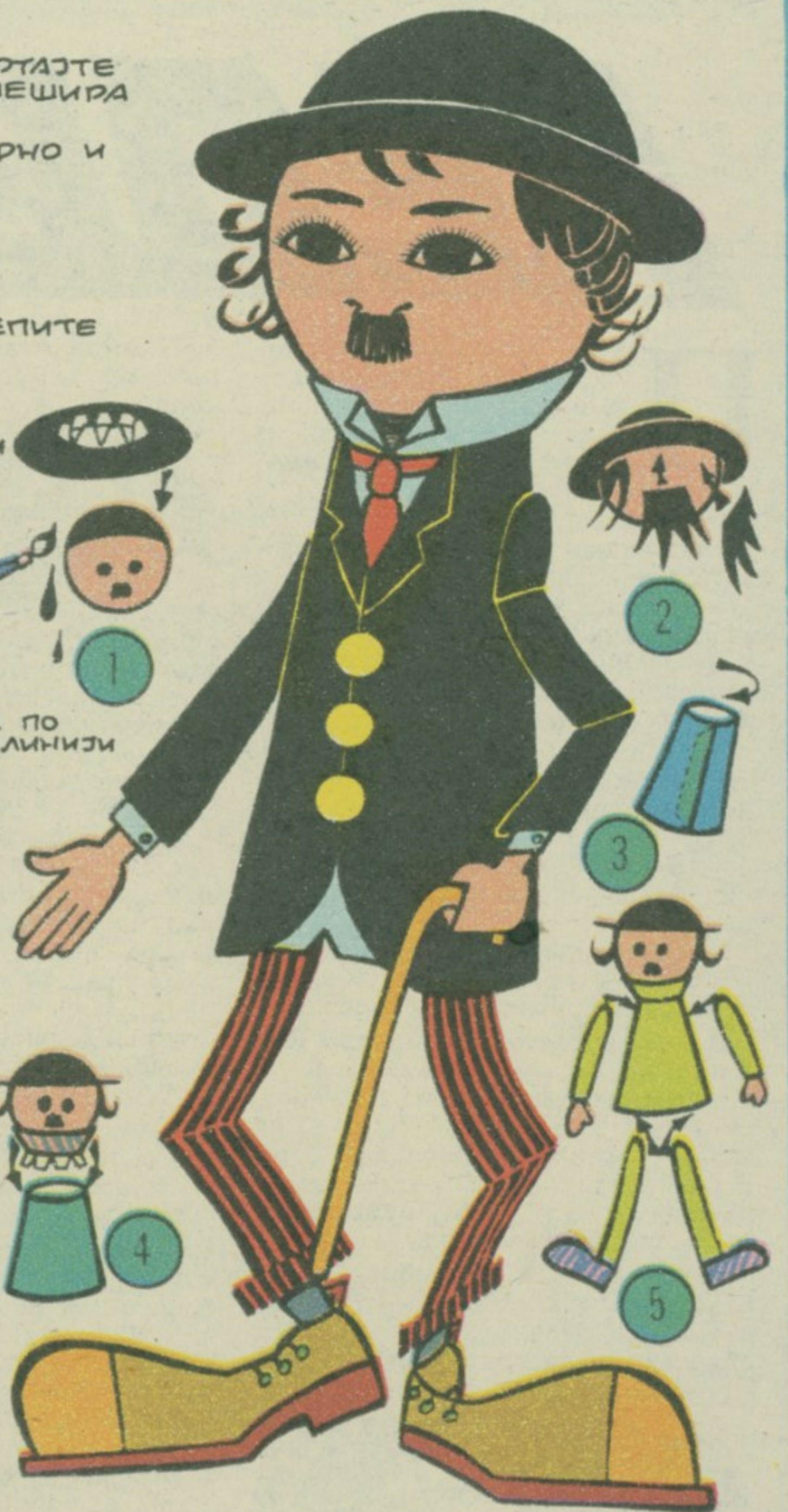
КОСА

КОСУ ЗАСЕЦИТЕ ПО ЛИНИЈИ

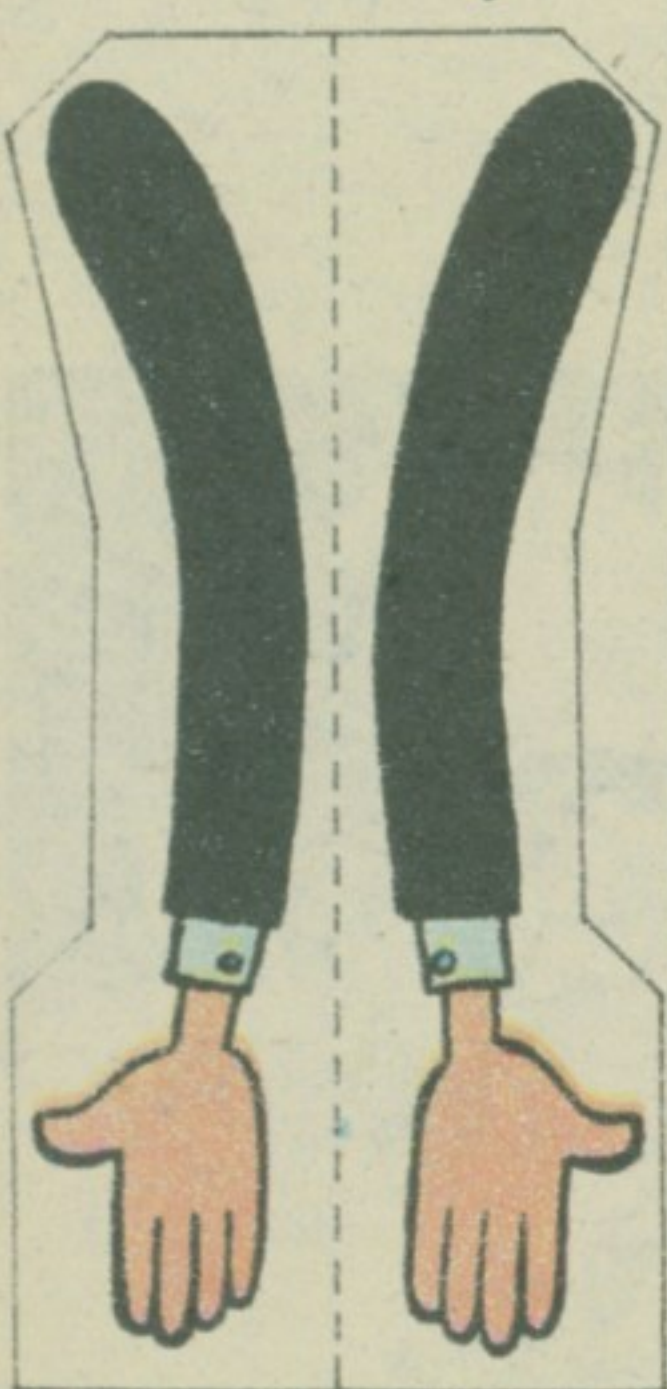
ЧУПЕРАК

ПОЗАДИ

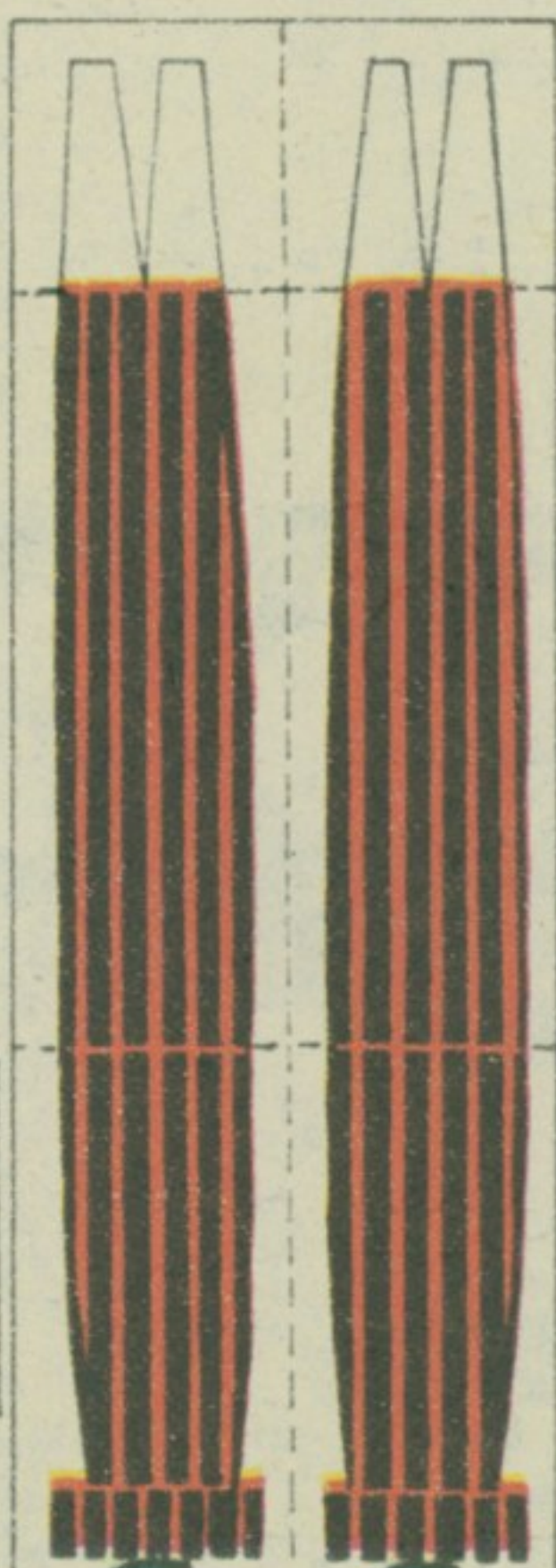
КОСА

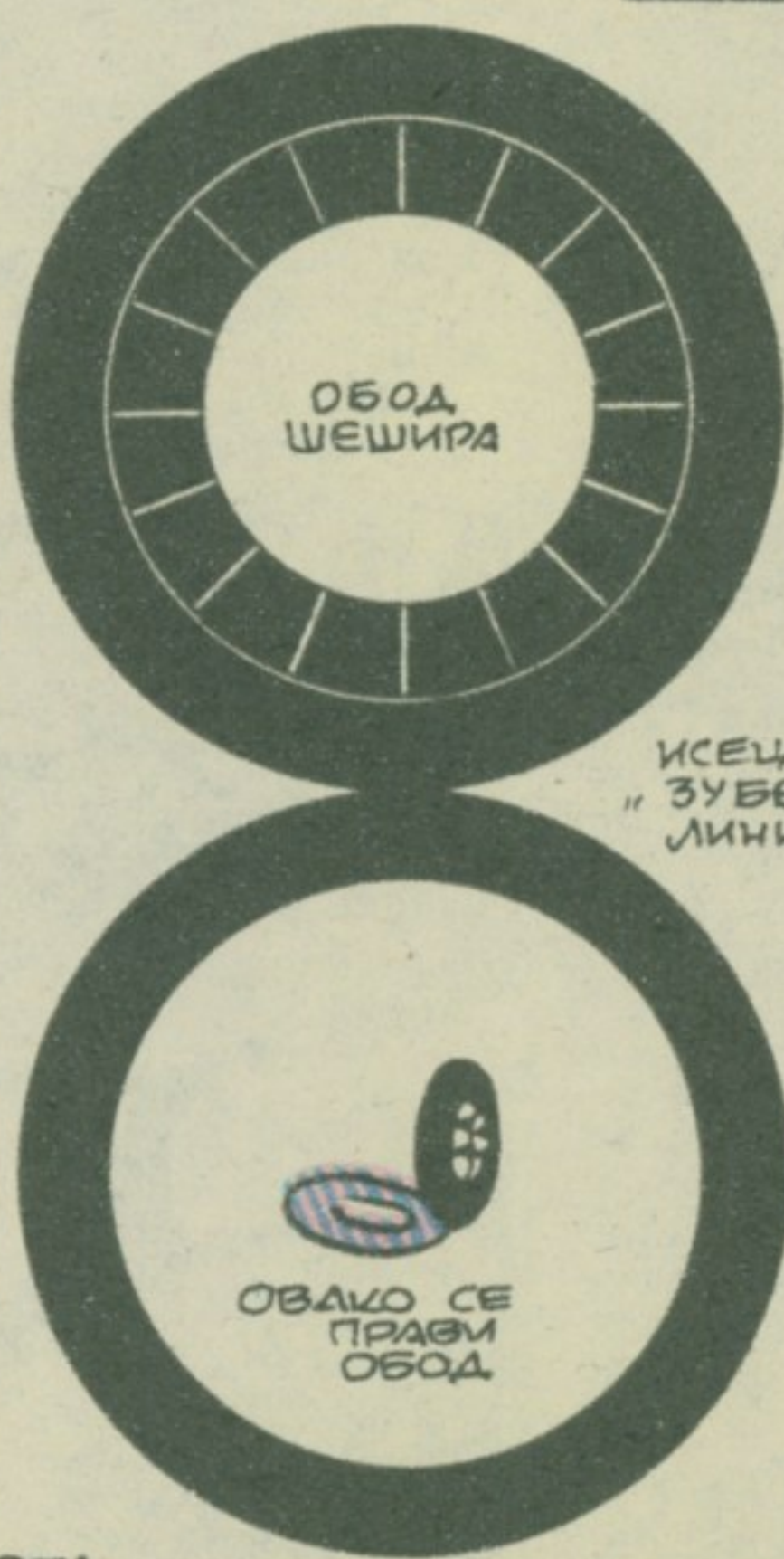
РУКЕ И НОГЕ СЕ ПРЕСАВИЈАЈУ ПО
ИСЦРТАНОЈ ЛИНИЈИ, УМЕЋЕ СЕ
ТАНАК КАРТОН, ЛЕПИ И СЕЧЕ

РУКА

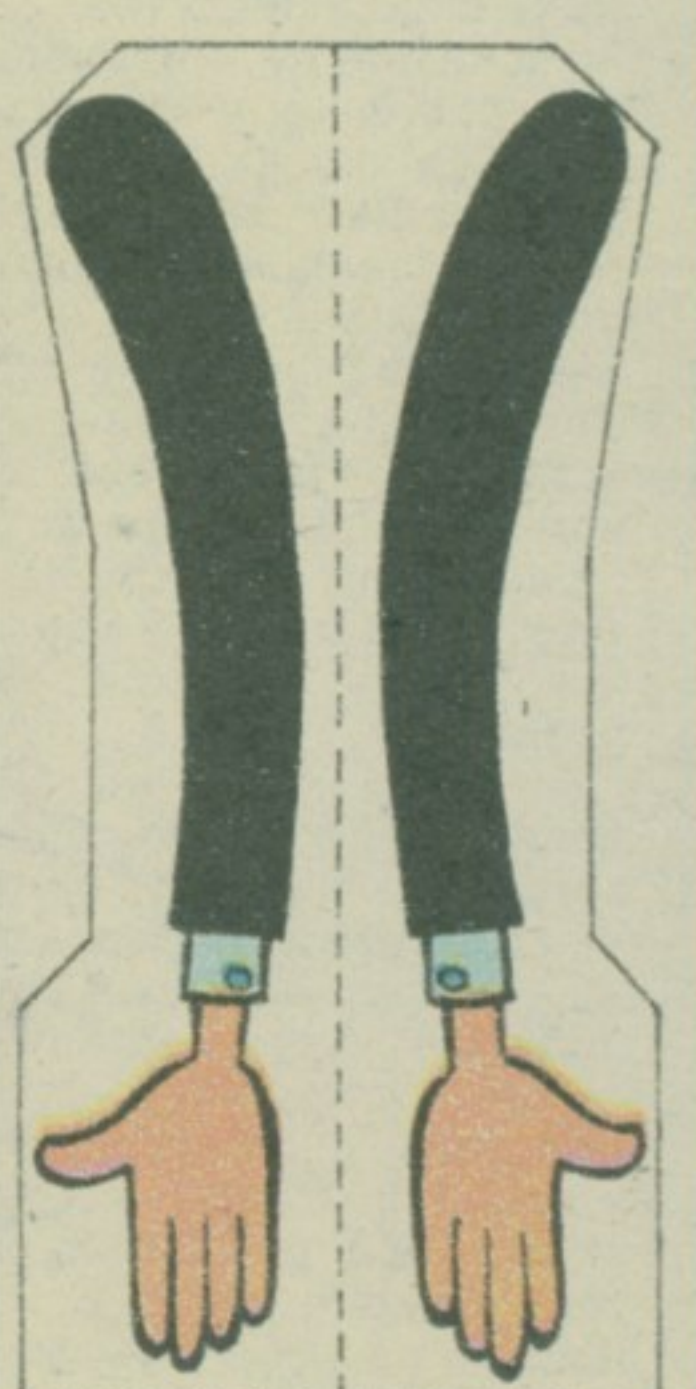
НОГА

ШТАП

НОГА

РУКА

ЛЕДЕНО МОРЕ

После полетања брод је проверавао стање сваког од шездесет путника који су у дубоком сну лежали у крионичким коморама. Испоставило се да нешто није у реду са путником број 9. Монитор је показивао да постоји мождана активност.

— До ђавола — промрља брод — још увек је свестан.

Несрећни путник је лежао у полусну: „Где сам? Не могу ништа да видим“, питао се.

— Изложени сте погрешној мешавини крионика. Чујете ли ме? Како се зовете? — обрати му се брод.

— Виктор Кемингс. Помозите ми! Треба још да снизите температуру.

— Лет је већ започео, али покушају — рече брод и поче да проверава крионички механизам.

Време је пролазило. Виктор Кемингс је лежао парализован и потпуно несвестан свог тела док су му се пред очима преливали таласи разних боја. Волео је боје. Подсећале су га на детињство и на стару кутију са бојицама. Било је то пре двеста година.

— Не могу да вам помогнем — поново се огласио брод. — Ради се о неком већем квару. Бићете свесни свих десет година, до краја путовања.

Брод је био програмиран како да поступа у таквој ситуацији.

— Највећа опасност вам прети од ускраћивања чулних надражаја — поче да му објашњава брод. — Ако бисте десет година били свесни, без дражи које би деловале на вашу чула, ви бисте полудели. Зато је најважније да вам стално прибављам надражаје.

— Какве надражаје? — упита Кемингс успаничено. Био је у потпуној власти брода. Брод би могао да га терорише неким застрашујућим надражајима свих десет година! — Боље да ме потпуно одмрзнете, да могу да се крећем.

— Овде нема ни ваздуха ни хране — одврати брод. — Сви остали су потпуно замрзнуте, па немате с ким да разговарате.

— Ја не располажем никаквим посебним надражајима — умиривао га је даље брод — али ви сте живели две стотине шест година и у својој подсвести носите мноштво сећања. То је одличан извор пода така. Помоћи ћу вам да дођете до њих, а при том ћу појачавати само најпријатније.

„Па, у реду“, помисли Кемингс који није знао ништа о могућностима којима располаже један брод за међузвездана путовања. „покушају нечега да се присетим... Моја прва жена Мартина... слатка мала Францускиња која је носила фармерке и спре-мала изврсне палачинке...“

— Разумео сам вас — рече брод.

— Ускоро нећете бити свесни да вам приказујем ваша сопствена сећања.

Сео је на старој софи док је Мартина разговарала са братом преко видеофона. Посматрао је највреднију ствар коју су имали у кући — урамљени постер „Дебели Фред са мачком“ са оригиналним потписом Гилберта Шелтона. Потписао је из 1990. и био је врло вредан. Добио је га од његовог најбољег пријатеља Реја Торанса као поклон за венчање. Мартина је обожавала ту слику. То са урамљивањем постера била је њена идеја. Трудил се да га сачува. Он би га вероватно окачио на зид онако, са искрзаним ивицама.

— Хајде да вечерамо! — позва га Мартина, пошто је завршила разговор. — Могао би да донесеш мало црног вина.

Пошао је у подрум и почео да бира међу мноштвом боца. Одједном, погледа у греде на таваници. Видело се да су потпуно труле и да попуштају. Заборавио је на вино. Отишао је до угла и куцнуо једну дрвену греду. Боже! Читава кућа попушта! Треба одмах да упозори Мартину.

Отрчао је горе. Мартине није било. Оде до кухиње и отвори пећницу у којој се до малопре грејала вечера. Била је хладна.

— Мартина! — повика уплашено.

Није било одговора.

— Страшно! Ништа не разумем — мрмљао је.

Пожурио је у дневну собу. Погледа му паде на зид изнад телефона. Постер је висео без рама, са искрзаним ивицама.

Отео му се ужасан крик...

Брод је све разумео. Пошто је на монитору пратио Кемингсове мождане таласе, одмах је уочио узнемиреност и бол. „Морам хитно да прекинем, иначе ћу га уништити“, одлучио је.

„Где сам погрешно?“, размишљао је брод. Вероватно се ради о давно потиснутој узнемирености и страху. Онда је за ово крив склоп његове личности. Треба да покушам са неким ранијим периодом живота, када у њему још није било узнемирености“

Мали Виктор седео је у дворишту иза куће и посматрао пчелу како се батрга ухваћена у па-

СТРАШНО ЈЕ ПАТИТИ ОД НЕУРОЗЕ, ПОГОВО НАД ПОЧНЕШ ДА ЛУДИШ НА СВЕМИРСКОМ БРОДУ НА КОМЕ МОЖЕ ДА ТИ ПОМОГНЕ САМО КОМПЈУТЕР

укову мрежу. Све више се заплитала.

„То није право“, помисли мали Виктор. „Треба да је ослободим“.

Тренутак касније држао је пчелу у руци, невешто покушавајући да је ослободи преосталих нити. Осетио је бол, као да га је нешто опекло. Пчела га је ујела. Заплакао је. „Никада то више нећу урадити“, мислио је. „Како су одвратне и глупе те мале животиње“.

Учинио му се да чује неке занимљиве шуме из гараже. Тамо је владао полумрак. Једна птичица је усплахилено летела и ударила о мрежу на прозору, а њихова мачка Дорки скакала је и покушавала да је дохвати.

Без много размишљања, Виктор подиже мачку која се изви и шчепа птицу. Док је бежала, птичица у њеним устима још је ударила крилима. Виктор отрча у кућу.

— Дорки је ухватила птицу — саопшти мајци.

— Та одвратна мачкетина! — викну мајка и излете напоље.

Виктор јој није рекао како је помогао Дорки да се дочепа птице. Ђутке је посматрао како мајка покушава да ухвати мачку. Обузело га је неко чудно осећање: као да је требало да каже мајци шта је урадио, а није смео јер је знао да би га казнила.

Читава дана осећао се лоше и није могао да једе. Родитељи су га забринуто посматрали. Када се најзад нашао у кревету, тужно је зајецао.

— Никада то више нећу урадити — мрмљао је кроз сузе.

„Ово је нервно поремећена особа“, закључи брод. „Више ми тешко да пронађем неко пријатно сећање. Толико је страха и осећања кривице у њему...“

„Ипак, покушају опет са првом женом“, одлучи брод. „Уосталом, он је волео Мартину. Овога пута појачају интензитет сећања. Можда ћу тако потиснути све остало“.

— Мислиш ли да је ово заиста потпис Гилберта Шелтона? — упита Мартина замишљено гледајући у постер.

— Па имамо о томе потврду — подсети је Кемингс.

— Тачно! — насмеја се Мартина. — Уосталом, Реј не би могао да нам поклони фалсификат. Па он је највећи експерт за уметност двадесетог века...

— Реј је мртав — прекиде је Кемингс.

— Штааа? — запањено ће Мартина. — Али Реј живи на Марсу!

— Умро је пре две године — тврдио је Кемингс. — Никада ти то нисам рекао. Ја сам крив за његову смрт. Возили смо се колима...

— Седи овде, Виктор! — викала је Мартина. — Нешто није у реду са тобом!

— Та мачка... та проклета мачка — шапутао је изbezумљено и показивао према мачки на постеру. — Дорки је убила Реја!

Мартина га је гледала забезекнуто.

— Ја сам одговоран за то убиство — мрмљао је Кемингс. — Зато ће се ова кућа срушити. То је у ствари моје тело. Све ће се распасти.

Пришао је зиду и положио руку на њега. Рука му је утонула у зид. Мартина је крикнула...

Брод је одмах прекинуо коло сећања. „У свако пријатно сећање он уплиће своје рано осећање кривице и страха. Човек почиње да показује знаке лудила. Како ће да издржи пут?“

После дужег размишљања, брод се поново обрати Кемингсу:

— Ја нисам психијатар већ само обичан механизам. Не могу да вам помогнем да оздравите. Реците, где желите да будете?

— Волео бих да будем на крају путовања — одговори Кемингс.

Стајао је на платформи за искрцавање и посматрао зелене обриси нове планете. Колонија ЛР4 — нови свет у који је дошао да започне нови живот. Осећао се здрав и дун полета...

У хотелској соби, док је вadio одећу из кофери, Кемингс осети да га боли рука.

— Чудно — промрља — ујела ме је пчела! Позваћу хотелског лекара.

Нешто касније, док му је робот-лекар превијао руку, Кемингс поче да говори:

— Пчела ме је ујела да би ме казнила што сам убио птицу. Због тога сам изгубио све што сам имао: Мартину, постер и нашу лепу кућицу са винским подрумом.

— Али ви сте тада били сасвим мали дечак — подсети га робот, а када је видео како га Кемингс гледа с неповерењем он настави:

— То ми је рекла ваша мајка.

— Она то није могла да зна — повика Кемингс.

— Претпостављала је — тврдио је робот. — Није вам то никад поменула. Утолико пре, требало би да све то заборавите.

— Ви у ствари не постојите — рече Кемингс. — Ја сам још увек у криониčkoј комори и брод ми још увек приказује моје успомене да не бих полудео.

— У овом тренутку не можете да се сећате краја путовања.

— Онда се ради о испуњавању жеља, што се своди на исто — досети се Кемингс. — Доказаћу вам! Дајте ми нож да скинем задњу страну телевизора. Видећете да унутра нема ничега!

Кемингс брзо скину поклопац. Унутрашњост апарата била је потпуно празна — холограм у боји још увек је испуњавао једну четвртину собе тродимензионалном сликом. Чуо се глас спикера.

— Признајте да сте ви у ствари брод — рече Кемингс победоносно.

— Ах, боже! — уздахну брод. — Шта да радим?

„Једино решење“, закључио је брод“, јесте да потражим Мартину. Она ће можда моћи да му помогне у оном у чему ја не могу

— да оздрави, или бар да сасвим не полуди“.

Успео је да ступи у везу са Марином Кемингс. Враћала се на Земљу пошто није била задовољна планетом на коју се била иселила. Одмах је пристала да оде до колоније ЛР4 и сачека долазак свог бившег мужа.

— Чула си за невоље које су ме снашле на броду — рече Кемингс и радосно јој пружи руке. — Стално враћање и кружење потиснутих сећања. Пакао гори од психоанализе двадесетог века...

— Да, брод ми је све испричао — рече Мартина.

Помно га је посматрала док су ишли према пристанишној згради. Видело се да је много пропатио. Изгледао је потпуно сломљено.

— Кад ћеш једном да престанеш да мислиш о тој птици и пчели? — упита га Мартина. — Та мачка којој си помогао да улови птицу... Све је то бесмислено.

— Дорки, мачка-убица — насмеја се Кемингс — нема никакве везе са оном мачком на постеру.

— Знаш да сам на крају морала да продам постер? — рече Мартина. — Добила сам доста и могу да поделим новац са тобом...

— Боље да поделиш мало времена са мном — прекиде је Кемингс и насмеши се. — Бар док се мало не привикнем на овдашњи живот.

— Хоћу — рече Мартина. Заиста је то желела.

У хотелској соби, док је вadio одећу из кофери, Кемингс подиже руку према Мартини:

— Погледај, ујела ме је пчела!

— Дођи и седи поред мене — позва га она. — Нигде не видим убој.

— А кад дође робот-лекар — настави он — тражићу му нож да отворим телевизор. Видећеш да унутра нема ничега. Брод ће опет прекинути...

— Зар нећеш да седнеш ближе мени? — чудила се Мартина.

— Толико сам пута све ово већ преживео. Ипак, први пут си ти овде са мном. То ме растужује. Уопште, сећање на тебе... Стварно сам те волео...

— Бићу уз тебе све док не схватиш да сам стварно ту — рече она.

— Покушаћу поново да проживим онај део са мачком. Овога пута нећу јој помоћи да дохвати птицу — настави он. — Можда ће после тога мој живот постати срећнији... стварнији... Ти ниси стварна. Могу да прођем руком кроз тебе.

Осетила је како јој се под снажним притиском његовог длана угиба раме.

— Видиш! — рече он победоносно.

Кемингс нагло устале и насмеши се:

— Хајде да изађемо негде на вечеру! У проспекту сам прочитао да имају одличне морске специјалитете. Волео бих да их пробам.

Пошла је за њим.

— Ово је дивна мала планета — рече он док су излазили из хотела. — Више пута сам већ овде био и добро сам је упознао. Треба прво да свратимо у апотеку, овде иза угла. Морам да узмем нешто за руку. Почиње да отиче и боли ме више него икад раније.

— Остаћу са тобом све док те желиш — рече Мартина.

— Стварно? — прену се он.

— Шта? — упита она изненађено.

— Треба да га урамимо — настави Кемингс замисљено. — Нисмо умели да га сачувамо. Сада је поцепан, а уметник је мртав...

укрштене речи

ПЛАНЕТЕ СУНЧЕВОГ СИСТЕМА

Планете су, кажу енциклопедије, тамна небеска тела сферног облика које светле одбијеном Сунчевом светлошћу. За разлику од звезда које задржавају међусобне положаје за дуже време тако рећи непромењене, планете су у односу према звездама у сталном кретању. До проналазак телескопа 1609. било је познато пет планета, дакле само оне видљиве голим оком. Остале четири су тек касније, захваљујући свевидећем телескопу, постале део човековог сазнања. Имена свих девет планета треба уписати поред и испод бројева у нашој укрштеници.

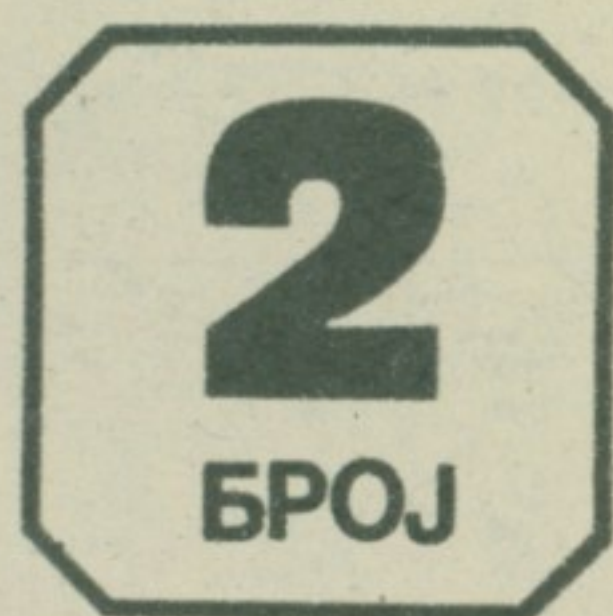
АУТОР ВЕ- ПЛАК	1	ЛИР- СКИ ПЕС- НИК	ВРСТА МИНЕ- РА- ТА	ИМЕ ПЕВА- ЧИЊЕ СПИРО- ВЕ	ИВАН ЦАН- КАР	РЕКА У ПЛА- НЕДО- НИЈИ	УИНОВ- СКА ЗМИ- ЈА	ШВАЈ- ЦАРСКИ ЈУНАК ВИТТЕ	ИМЕ КЛИЗА- НИЧЕ РОДНИ- НЕ
ПРА- ВИТИ ПЛАН	М	Л	А	Н	Р	А	М		
ПЛАНО- КРВНИ АРАПСКИ КОФ	Л	М	К	М	У	А	Н	Е	Р
2	У	Р	А	Н	3	Г	О	Л	М
БРИТАН- СКИ БРОД ПОТОНУО 1912. ГОДИНЕ	К	Н	К	У	Н	К	У	У	Н
ОПТИЧ- НА ВИДА (ОПТ.)	О	З	М	К	Н	Г	У	Б	А
СА ПНОГО СВИШ- НИХ ДИ- ТАЉА	Н	А	М	Р	Т	А	Н	О	С
ПАМЕТ, РАЗУМ	4	В	ТОРЖВА- ТО ТАСО	М	М	У	Г	У	М
У	У	В	ВОТТ	М	У	У	У	У	У
АОРИСТ	А	О	Р	5	Н	Р	У	У	У
НАПЛИ ПОКРЕТ ТЕЛОМ	У	Р	У	А	Ј	А	В	Г	О
6	С	А	У	Р	Н	У	У	У	У
ПОЛИ- ТИКИ ЗАВА- НИК	ОРИЗАН, КОПОС	РОМАН ОДАВИЧА ПЕЊИР (ПАТ.)	Б	Е	С	М	А	У	У
ДИНАР ПЕНАР- СКА ПО- СЕТА	Г	ПРИТОКА ДРИНЕ	Л	Н	У	А	К	О	У
8	В	Е	Н	Е	Р	А	У	У	У
ВРСТА ИНСЕН- ТА, ОСА	9	М	Е	Р	К	У	Р	А	У
У	У	У	У	У	У	У	У	У	У
ВРСТА КОПА- ЧА	Б	А	Р	А	Л	М	Н	К	А

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

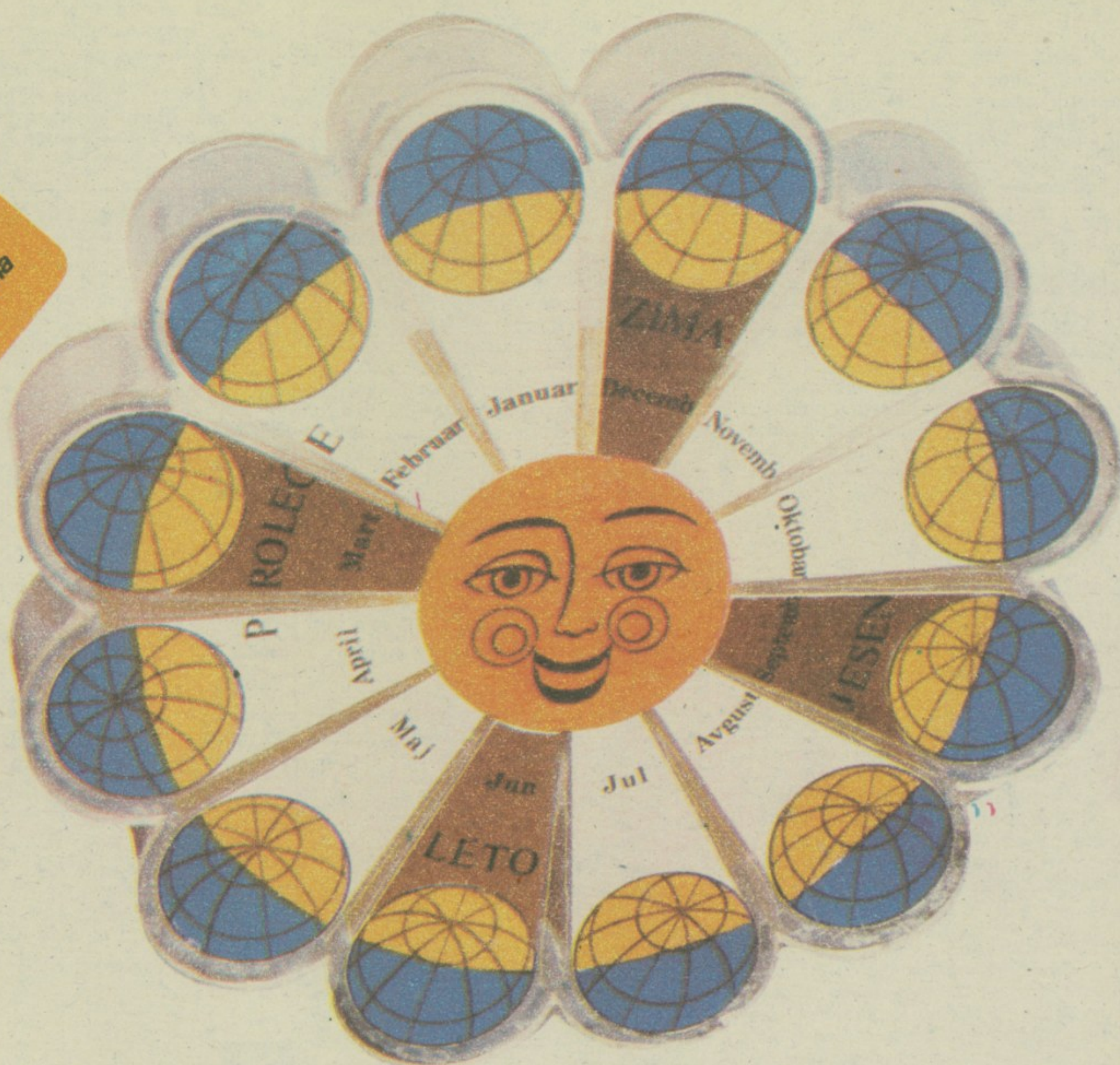
ВОДОНАВНО: МИНОБАЧАЧ, изабирати, тркач, Рот, рано, рима, ача, зеник, људи, Саси, Ена, март, иза, Мо, С, ТРОМБЛОН, пинаво, ОС, у кокошар, штета, име, К, ТОП, В, лагано, оро, У, оракул, Ест, неја, ХАУБИЦА, е, ок, станар.

ТРАЖИ СЕ ЈЕДНА, А ИМАМО ШЕСТ

Позивамо све штедише, читаоце и пријатеље, да учествују у
ИЗБОРУ НОВЕ ШТЕДНЕ КАСИЦЕ ИНВЕСТБАНКЕ!

Штедна касица на којој је
приказана равнотежица и време за штедњу.
Предња страна касице представља сунце
са симпатичним осмехом, и треба да подсећа
на учење и штедњу током целе године.

Задатак

У шест узастопних бројева представимо вам шест модела касица, да бисте их све упознали, имали времена да размислите, посаветујете се са пријатељима и одаберете онај модел, који вам се буде највише допадао.

Начин избора

У седмом броју поновићемо ликове свих модела касица, са гласачким листићем, на коме ћете заокружити број-шифру оне касице, за коју дајете свој глас. Гласачке листиће ћете предавати искључиво на шалтеру Инвестбанке у вашем месту становања, и зато ћемо у неколико наврата објавити адресе шалтерских места Инвестбанке.

Они наши пријатељи који живе у местима где не постоји Инвестбанка, треба да своје гласачке листиће прикупе у школи, најбоље у сарадњи са наставником ликовног васпитања, и да их писмом пошаљу на адресу: Инвестбанка — пропаганда, 11000 Београд, Кнез Михаилова 14—16.

Изненађење за гласаче

Одлучили смо се да све гласаче за уложен труд, а у знак пријатељства изненадимо малим поклоном... који ће им бити уручен приликом предаје гласачких листића. Нашим пријатељима који буду гласали поштом, поклоне ћемо такође предавати поштом.

Предлог за све читаоце

Све читаоце сматрамо својим пријатељима и сарадницима, па их позивамо да отворе своје штедне књижице, наравно уколико то још нису учинили. Иначе, да поновимо за штедише почетнике: штедне књижице се лако и б е с п л а т н о отварају на нашим шалтерима, а потребан је и почетни штедни улог, који не може да буде мањи од 10 динара. Штедне књижице се могу отворити и за колективну-разредну штедњу, али тада бригу о таквим штедним књижицама треба да води неко од наставника. Колективне штедне књижице првенствено препоручујемо пријатељима, који живе у местима где не постоји Инвестбанка. Коначно, о изабраном моделу нове штедне касице известићемо Вас накнадно, а у току године кад будемо произвели прву серију нове касице, многи од вас ће их добити. Засад је важно да штедите и сарађујете са нама.

АРАНЂЕЛОВАЦ,
М. Тита 200,
БАЈИНА БАШТА,
Миленка Топаловића 1
ВЕЛИКА ПЛАНА,
М. Тита 79, Жабаре, Баточина, Лапово, Лозовик, Марковац

ВРАЊЕ,
М. Тита 20, Бујановац, Власе
ВРБАС,
Палих бораца 18/6, Куцура, Руски Крстур, Црвенка,
ГУЧА,
Републике 66, Лучани,

МУШЦЕ

САМО ЗА ЧЛАНОВЕ РЕЗ КЛУБА

Свакої месеца наірајујемо 1.000 чланова ексклузивним наірадама — PEZ фиіурицама, које се йродају широм свеіа.

НАГРАДА У ФЕБРУАРУ ЈЕ: PEZ МАЧАК СИЛВЕСТЕР

Најрађене бројеве PEZ чланских караџа објавићемо 6. марта у Забавнику.

ПОСТАНИ И ТИ ЧЛАН!

Пошаљи 5 омоџа бонбона PEZ
и попуњен куџон на адресу:
PEZ КЛУБ, 61111 Љубљана, њ.џ. 8

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

[illegible]

Презиме и име

[illegible]

Улица и кућни број

[illegible]

Место становања

--	--	--	--	--

поштански број

Датум рођења

ПОЛТИМКИН
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавниче,

ВАНТУТУ И ЗИМБАБВЕ

Молио бих вас да ми одговорите
које су земље стекле независност
у прошлој, 1980. години?

Зоран Малинов,
Штип

Прошле године за независност
су се избориле две земље: Ванту-
гу (острва у Тихом океану) и
Зимбабве.

НАЈБЛИЖИ РОЂАК — КРАСТАВАЦ

Молим те да ми одговориш ко
заставља задатке за математички
лист основне школе и да ли лубе-
ница спада у воће или поврће?

Миодраг Ђорђевић,
Београд

Да бисмо одговорили на твоје
прво питање, морали бисмо да
знамо како се лист зове и ко га
издаје. Што се другог тиче, може-
мо да кажемо да лубеница спада
у поврће и да је веома блиска
рођака тикве, диње, и ма колико
ти се то можда учинило необично,
краставца.

СЛИКА У ТРИ ДЕЛА

Обилазећи неке манастире про-
шле године, често сам имала при-
лику да чујем реч триптих. Нигде
нисам могла да нађем шта то зна-
чи а да питам неког било ме је
срамота, па те зато молим да ми,
као давнашњој и редовној чита-
тељки, објасниш шта је триптих.

Верица из Бора

Триптих је реч грчког порекла
а у ликовним уметностима се ко-
ристи да означи троделну слику.
На сваком од та три дела насли-
кана је самостална композиција
или фигура, тематски или идејно
повезана са остале две. Као ол-

тарска слика триптих се обично
састоји од већег средњег дела и
мањих крила која могу да се
склопе. Средишња композиција и
унутрашњи део крила у неким
случајевима могу да буду изведе-
ни и у пластици. Међутим, спо-
љашњи део крила је по правилу
исликан.

Реч триптих се не користи само
у ликовним уметностима већ и о-
сталима, на пример у књижевно-
сти и музици.

ЗАГОНЕТНА РУПА

Молим те да ми одговориш због
чега су новчићи од 25 пара кова-
ни 1938. године имали рупу у сре-
дини? Интересује ме и да ли су се
новци од 20 и 50 динара из 1938.
године ковали од сребра и колико
данас вриједје?

Читалац из Ђакова

Не постоји званично објашњење
због чега су новчићи од 25 пара
имали рупу у средини. Међутим,
како смо сазнали од професора
Станише Новаковића, међу ну-
мизматичарима постоје разна ту-
мачења. Најприхватљивије се чи-
ни мишљење које је дао стручњак
за метале и по коме се цела заго-
нетка састоји у легури одређеној
за ковање новчића од 25 пара.
Познато је да су неке легуре до-
бро коване док друге то нису или
су у мањој мери. Легура одређена
за ковање новчића од 25 пара би-
ла је од бакра са примесом калаја
од 1 процента. У процесу произ-
водње показала се као лоше
ковна па је за њену обраду морао
да буде израђен специјални алат и
специјалан калуп са држачем на
средини како би се спречило кли-
зање метала од којег је новчић
кован.

Сребрни новац од 20 и 50 дина-
ра кован 1938. године нема за ну-
мизматичаре посебну вредност јер
га још има у „већим количинама“.

ЗМАЈЕВА КРВ

Недавно сам се препирала са
другарицом која тврди да се зма-
јева крв користи у медицини. Ја

се не слажем с њом јер мислим
да она има примену само у ин-
дустрији боја. Ко је у праву?

Јадранка Павић,
Крушевац

Змајева крв је смола која се
скида с плодова палме-пењачице.
Непрозрачна је а боја јој варира
од црвене до тамноцрвено-смеђе.
Лако се топи у алкохолу и етеру.
Продаје се у облику погача, кугли
штапова. Користи се у производ-
њи обојених лакова.

МОРАШ ЛИЧНО ДА ДОЂЕШ!

Имам 14 година и само 42 ки-
лограма. Иначе, једем добро, не-
када чак и више него што је по-
требно, али без икаквог резултата:
моји килограми се не повећавају.
Веома сам несретна због тога. У
школи су почели да ме зову Оли-
ва. Молим те да ми помогнеш и
кажеш шта да радим?

Читатељка из Сарајева

Пошто једеш добро а имаш ма-
ло килограма, неопходно је да се
јавиш лекару који ће после одго-
варајућих прегледа и анализа да
утврди због чега храна коју уно-
сиш у организам није искоришће-
на како треба. Ако прегледи и а-
нализе покажу да је све у реду а
ти се и даље не гојиш, јави се
Хигијенском заводу у Београду
(Суботићева 7). Мораш лично да
дођеш.

ЧЕКА СЕ ДОЗВОЛА ЗА УВОЗ

Дугогодишњи сам читалац ва-
шег листа, па вас молим да ми
одговорите где могу да набавим
светлеће боје?

Милан Алексијевић,
Топола

Светлећих боја за сада у прода-
ји нема а вероватно их скоро неће
ни бити јер за њихов увоз још
нису добијене потребне дозволе.

КАКО ДА ПРОМЕНИМ ИМЕ?

Молим те да ми, ако икако мо-
жеш, помогнеш: желим да проме-
ним име. Ученица сам II разреда
средњег усмереног образовања и
одличан ђак. Кажу да сам добар
друг. Све у свему, немам нарочи-
тих проблема ни у породици ни у
школи. Једино што ме мучи је
ружно име. Због њега ме је сра-
мота да склапам нова познанства
јер долазим у ситуацију да се
представим а то ми је, с овим име-
ном, веома непријатно. У последње
време почела сам да избегавам
друштво па ме зову уображена.
Зато те молим да ми одговориш
како може да се промени име, ко-
лико то кошта и коме треба да се
обратим? Надам се да ми нећеш
одбити молбу.

Х. У.
Београд

Прво што треба да урадиш јесте
да одеш у општину на чијој тери-
торији станујеш и да тамо затра-
жиш захтев за промену личног
имена. На формулару који будеш
добила, писаће која су ти све доку-
мента потребна. Ми ћемо навести

она која се траже у Скупштини
општине Стари град: уверење о
настањењу које издаје Уред за
регистар становништва у Улици 29,
новембра 107, извод из матичне
књиге рођених (оригинал до 6 ме-
сеци од дана издавања) а издаје га
матична служба Скупштине оп-
штине места рођења, уверење о
држављанству (издаје га Секрета-
ријат унутрашњих послова Скуп-
штине града — станица милиције
према месту становања), уверење
да се против тебе не води кри-
вични поступак. Овај последњи
документ прибавља се службеним
путем.

За тебе, пошто ниси пунолетна,
захтев треба да поднесу твоји ро-
дитељи. И на крају хтели бисмо да
напоменемо да свака општина има
своје формуларе, односно захтеве
за промену имена. Цео поступак
ско промене имена не кошта ниш-
та ако се изузму трошкови око
административних такси којима
морају да се таксирају нека доку-
мента.

РЕЧНИЦИ ИЗ ЧЕХОСЛОВАЧКЕ

Имам неколико пријатељаца у
Чехословачкој с којима се допису-
јем. Не разумијемо се најбоље, па
бих жељела набавити чехословач-
ко-хрватски рјечник. Ако такав
рјечник уопште постоји, молила
бих те да објавиш адресу где бих
могла да га купим.

Читатељка из Карловца

Код нас тренутно не може да се
нађе речник који је теби потребан
јер је распродат још пре неколико
година. Међутим, пошто се ти већ
дописујеш са девојчицама које
живе у Чехословачкој замоли их
да ти пошаљу чешко-српски реч-
ник за који су нам рекли да може
да се купи у Прагу и Братислави.

ХАНА И БАРБЕРА

Ово је треће писмо које вам
шаљем и надам се да бар оно
неће завршити у кошу. Ако се то
ипак деси, писаћу ти поново јер
ме веома интересује шта значе
ријечи Хана-Барбера које се на-
лазе на шпици неких цртаних
филмова? Имам и једну примједбу
а то је да не дајете толико про-
стора цртежима у Малој пошти.
Зашто не штедите простор и ко-
ристите га за објављивање још
неког одговора? Сјетите се да смо
у јеку стабилизације!

Самир Мухбеговић,
Слободана Принципа Сеље 50
Хацићи

Речи са шпице су презимена
двојице холивудских аутора црта-
них филмова: Вилијама Хане и
Јозефа Барбера.

РЕП КАО КОРМИЛО

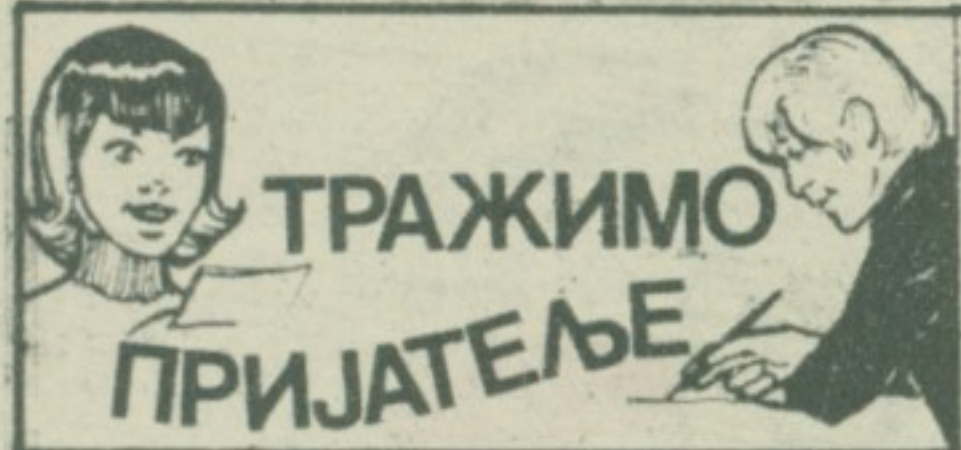
Интересује ме да ли ће папагају
нарасти реп ако му га неко ишчу-
па или му сам испадне? Да ли он
може да лети без репа? Како да
папагаја кога имам научим да се
не плаши?

Снежана Бачић,
Загреб

Животиње које су покривене
крзном (сисари) или перјем (пти-
це) постепено мењају то своје „о-

цело". Код сисара тај процес се назива лињање а код птица мита-рење. Ово мењање се обично одвија споро али су познати и случајеви, као на пример код неких дивљих пловки, да птица нагло изгуби толико перја да не може да полети. Код већине птичјих врста губљење дела перја, па чак и целог репа, само незнатно отежава летење, оно утиче много више на кормиларење, односно мењање правца лета. Није редак случај да се у јату врабаца примети и неки без репа. Тај јадни-чак је, док му не израсте нов, само мало тромији од осталих.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

За бројеве Луновог магнус стрипа и Златне серије — 98, 99, 100 и 101 — нудим по три значке, два Дениса или нека друга стрипа, наравно за један од поменутих бројева. **Зоран Јанковић, 54000 Осијек, Босутско језеро 75**

Дајем једну сингл плочу за 25 потпуно очуваних маркица. **Братислав Марјановић, 14220 Лазаревац, Тринаеста пролетерска 39**

Поклањам тридесет бројева Политикиног забавника из прошле године. **Мирела Наглић, 43280 Гарешница**

Мењам стране маркице за значке. **Рудика Сечеи, 24000 Суботица, Јо Лајош 4**

Припитомљавање папагаја значи навикавање птице на одређену особу или породицу. Као и свака друга мања животиња и папагај има урођени страх од човека, нарочито ако овај говори сувише гласно или прави нагле покрете. Само припитомљавање састоји се, пре свега, од разговора са пернатим љубимцем уз лагане покрете рукама или само прстима у близини кавеза. Веома је погрешно одмах, без неке посебне потребе, хватати птицу рукама.

БУДИ ПРЕЦИЗАН!

Имам 14 година и у слободном времену се бавим електроником. Желео бих да набавим радио-кит систем. Али не знам где може да се купи. Можеш ли ти да објавиш неку адресу и да се распиташ колико кошта?

Никола Јанев, Скопље

У клубу „Никола Тесла“, Тимочка 18 у Београду рекли су нам да имају радио-кит системе и да их продају по цени од 580 динара (нових). Пошто постоји око 90

таквих комплета неопходно је да на дописници којом ћеш извршити наруџбину назначиш који ти је радио-кит систем потребан.

КАКО ПОСТАТИ ФРИЗЕР?

Желео бих да будем мушки фризер, па вас молим да ми одговорите где у Београду постоји одговарајући курс и на који начин се стиче диплома?

Зоран, Београд

Фризер можеш да постанеш ако се после завршене заједничке основне усмереног образовања определиш за делатност личних услуга. Други начин да оствариш своју жељу не постоји јер нема курсева на којима би се учила вештина баратања маказама. Одговарајућа школа се у Београду налази у Улици Моше Пијаде бр. 6.

КО ЈЕ ЛУНОВ ОТАЦ?

Већ одавно читам романе и то искључиво оне о Луни. Недавно сам чуо да их под псеудонимом пише неки наш књижевник па бих желео, ако је то тачно, да сазнам његово право име и адресу.

Жељко Павић, Моше Пијаде 48-Б Мостар

Књижевни отац Луна је новинар и књижевник Митар Милошевић. Његова адреса је Фрушкогорска 29, Нови Сад.

ФИЛОВАНИ РЕЗАНЦИ У СИРУПУ

За новембарске празнике био сам у гостима код друга у Битољу. Тамо сам преи пут у животи пробав кадаиф који ми се толико допао да сам одмах затражио рецепт како се прави. Одмах по повратку из Битоља замолио сам маму да ми направи овај слаткиш, резанце сам тамо добио на поклон, али никако нисам могао да нађем рецепт. Можеш ли ти да објавиш како се прави прелиз, све ми се чини да је у њему главни „шtos“, па да га мама коначно направи?

Слободан Васић, Зрењанин

Завириши у Патин кувар са-знали смо ово: шерпу треба добро намазати бутером а онда у њој наизменично ређати резанце које имаш, ољуштен и самлевен бадем, бутер и шећер у праху. За „филовање“ резанаца потребно је пола килограма бадема, 250 грама бутера и исто толико шећера у праху. Овако припремљен кадаиф треба ставити у пећницу да се испече али не сасвим него пола. У међувремену, треба ушпиновати килограм шећера с мало воде и шипком ваниле. При крају кувања сирупа исећи на колотове цео лимун, пре тога ољуштити му кору, па и њега прокувати. Чим сируп буде готов, из пећнице треба извадити врео кадаиф и полако га прелити а затим поново вратити у пећницу да се допече. Потпуно печен кадаиф је најбоље оставити да преноћи — препоручује Пата. Сутрадан га извадити из шерпе исећи из конке и служити. То би било све.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изишао је 28. фебруара 1939. године.

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Владимир Горбунов

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзат Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Владимир Дорошев, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Витомир Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић, Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 15 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 165,00 динара, полугодишња 330,00 динара, годишња 660,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 330,00 динара, полугодишња 660,00 динара, годишња 1.320,00 динара.

Претплата се врши на жиро рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Продаја — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ЦЕНОВНИК годишње претплате у иностранству по земљама:
САД \$ 70.—, СР НЕМАЧКА DM 124.—, ФРАНЦУСКА Frf. 290.—, ШВЕДСКА Škr. 292.—, ШВАЈЦАРСКА Šfr. 115.—.

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — Београд, број: 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПОЛИТИКИН
Мозаик
ЈЕ НАШАО РЕШЕЊЕ
ЗА ВАШЕ СЛОБОДНО ВРЕМЕ
РЕШИТЕ И ВИ
СВАКОГ ЧЕТВРТКА — ЗА СВАКИ ДАН!

